

ที่ระลึก

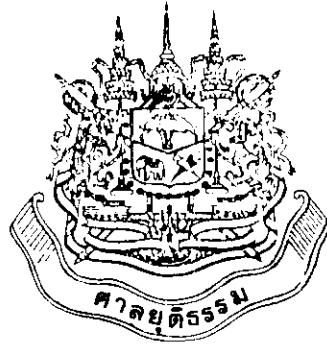
ในการเสด็จพระราชดำเนินเปิดที่ทำการ

ศาลอุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์ภาค ๑

ศาลอุทธรณ์ภาค ๒

ศาลแพ่ง และศาลภาษีอากรกลาง

ที่ระลึก

ในการเสด็จพระราชดำเนินเปิดทำการ

ศาลยุดธรรม

ศาลยุดธรรมภาค ๑ ศาลยุดธรรมภาค ๒

ศาลแพ่ง และศาลภาษีอากรกลาง

วันจันทร์ที่ ๗ กันยายน ๒๕๓๕

และเปิดทำการ

ศาลอาญา และศาลยุดธรรมภาค ๓

เมื่อวันจันทร์ที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๓๕

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
[www.library.coj.go.th]

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
[www.library.coj.go.th]

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
[www.library.coj.go.th]

ประธานศาลฎีกา

นาย ศวัคดี โชติพานิช

ประธานศาลฎีกา

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
[www.library.coj.go.th]

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

นาย วิเชียร วัฒนคุณ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

ปลัดกระทรวงยุติธรรม

นาย ประเสริฐ บุญศรี

ปลัดกระทรวงยุติธรรม

คำกราบบังคมทูล
สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร

โดย

นายวิเชียร วัฒนคุณ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

เนื่องในพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค ๑ และศาลอุทธรณ์ภาค ๒

ตลอดจนอาคารที่ทำการศาลแพ่งและศาลภาษีอากรกลาง

ถนนรัชดาภิเษก กรุงเทพมหานคร

วันจันทร์ที่ ๗ กันยายน ๒๕๓๕ เวลา ๑๔.๐๐ น.

ขอพระราชทานกราบบังคมทูล ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย

ข้าพระพุทธเจ้า นายวิเชียร วัฒนคุณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม พร้อมด้วยบรรดาข้าราชการในสังกัดศาลและกระทรวงยุติธรรม ตลอดจนบรรดาข้าราชการและเหล่าพลสภานิติกรที่ได้มาเฝ้ารับเสด็จต่อหน้าพระพักตร์ ต่างมีความปลื้มปิติและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่ได้ฝ่าละอองพระบาทได้พระราชทานพระราชวโรกาสเสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์มาทรงประกอบพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค ๑ และศาลอุทธรณ์ภาค ๒ ตลอดจนอาคารที่ทำการศาลแพ่งและศาลภาษีอากรกลาง ในวันนี้ อย่างหาที่สุดมิได้

ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานพระราชวโรกาสกราบบังคมทูลถึงความ เป็นมาของการก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลดังที่กล่าวมาโดยสังเขปดังนี้

ด้วยอาคารที่ทำการศาลอุทธรณ์หลังเดิมก่อสร้างมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๖ และ อาคารที่ทำการศาลแพ่งหลังเดิมซึ่งก่อสร้างมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๖ คับแคบไม่เอื้อ-

อำนวยการปรับปรุงขยายให้รับกับปริมาณคดีที่เข้ามามีการพิจารณาของศาล ประกอบกับคณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ย้ายอาคารที่ทำการศาลอุทธรณ์และศาลแพ่ง ออกจากบริเวณเกาะกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน กระทรวงยุติธรรมได้มอบหมายให้ กรมโยธาธิการออกแบบอาคารที่ทำการศาลอุทธรณ์ สูง ๙ ชั้น ปรับปรุงชั้นที่ ๒ และชั้นที่ ๓ เป็นที่ทำการศาลอุทธรณ์ภาค ๑ ปรับปรุงชั้นที่ ๔ และชั้นที่ ๕ เป็นที่ ทำการศาลอุทธรณ์ภาค ๒ โดยใช้งบประมาณ ๒๐๔,๖๐๔,๓๐๐ บาท (สองร้อย- สี่ล้านหกแสนสี่พันสามร้อยบาทถ้วน) ในโอกาสเดียวกันนี้กรมโยธาธิการได้ออกแบบ อาคารที่ทำการศาลแพ่ง ขนาด ๑๐๐ บัลลังก์ สูง ๑๔ ชั้น ปรับปรุงชั้นที่ ๙ และชั้น ที่ ๑๓ ตลอดจนบางส่วนของชั้นที่ ๘ เป็นที่ทำการศาลฎีกาอากรกลางด้วย ใช้ งบประมาณ ๓๐๒,๒๘๕,๙๐๐ บาท (สามร้อยสองแสนสองแสนแปดหมื่นห้าพัน- เก้าร้อยบาทถ้วน) อาคารทั้งสองหลังดังกล่าวก่อสร้างบนที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทย และดำเนินการก่อสร้างโดยบริษัทรัตนเคหะ จำกัด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ได้ฝ่าละอองพระบาท เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์มาประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารทั้งสองหลังนี้ เมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๓๒ อาคารที่ทำการศาลอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ ภาค ๑ และศาลอุทธรณ์ภาค ๒ ตลอดจนอาคารที่ทำการศาลแพ่ง และศาลฎีกาอากร- กลาง เป็นอาคารที่สวยงามและมีเอกลักษณ์ของศาลปรากฏอย่างเด่นชัด เหมาะสม ที่จะใช้เป็นที่พักพิงประสพความยุติธรรมของประเทศ และมีพื้นที่ใช้สอยอย่าง เพียงพอที่จะอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่มีบรรพคุณดีเกี่ยวของด้วยเป็นอย่างดี เป็นอาคารที่เหมาะสมที่จะน้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวายเฉลิมพระเกียรติในมหา- มงคลสมัยองค์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถเจริญพระชนมายุ ครบ ๖๐ พรรษา ในปีนี้ และร่วมเฉลิมฉลองในโอกาสที่กระทรวงยุติธรรมสถาปนา ครบ ๑๐๐ ปี เหล่าข้าพระพุทธเจ้าต่างสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นใน วัโรภาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ ได้ฝ่าละอองพระบาทเสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ มาทรงพระกรุณาโปรดเกล้า โปรดกระหม่อมประกอบพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค ๑ และศาลอุทธรณ์ภาค ๒ ตลอดจนอาคารที่ทำการศาลแพ่งและศาลฎีกาอากรกลาง ในวันนี้

บัดนี้ ได้เวลาอันเป็นมหามงคลฤกษ์แล้ว ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทาน
กราบบังคมทูลใต้ฝ่าละอองพระบาท ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม
ประกอบพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค ๑ และศาลอุทธรณ์
ภาค ๒ ตลอดจนอาคารที่ทำการศาลแพ่งและศาลภาษีอากรกลาง เพื่อเป็นสิริมงคล
แก่อาคารที่ทำการศาลดังกล่าวสืบไป

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม
[www.library.coj.go.th]

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
[www.library.coj.go.th]

ศาลอุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์ภาค ๑

ศาลอุทธรณ์ภาค ๒

ศาลอุทธรณ์ภาค ๓

ศาลแพ่ง

ศาลอาญา

ศาลภาษีอากรกลาง

รายชื่อคณะกรรมการดำเนินการจัดทำหนังสือที่ระลึก

รายชื่อผู้อุปการะคุณ

สารบัญ

๑๙

๓๙

๕๓

๖๕

๑๐๓

๑๓๙

๑๘๗

๒๐๓

๒๐๗

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
[www.library.coj.go.th]

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
[www.library.coj.go.th]

คาลอูทธรณ์

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
[www.library.coj.go.th]

อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์

นายถาวร ตันตราภรณ์
อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
[www.library.coj.go.th]

รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์

นายอรรถวิทย์ วรรณวิไล
รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์

นายเชียร ยุงทอง
รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์

รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์

นายนิเวศน์ คำผอง
รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์

นายพินิจ ฉิมพาลี
รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์

ประวัติศาลอุทธรณ์

ตามประกาศตั้งกระทรวงยุติธรรม ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ร.ศ. ๑๑๐ ให้ยกศาลฎีกาไปเป็นศาลอุทธรณ์คดีหลวงในกระทรวงยุติธรรม ให้ศาลอุทธรณ์มหาดไทยเป็นศาลอุทธรณ์คดีราษฎร ต่อมาพระราชบัญญัติจัดการในสนามสถิตย์ยุติธรรม ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม ร.ศ. ๑๑๑ ให้ยกเลิกศาลอุทธรณ์คดีหลวงบรรดาความทั้งหลายให้ฟ้องและประทับไปยังศาลอุทธรณ์คดีราษฎรทั้งสิ้น ศาลอุทธรณ์คดีราษฎรจึงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาศาลในกรุงเทพฯ และศาลหัวเมืองต่าง ๆ ด้วย เข้าใจว่าเมื่อยกเลิกศาลอุทธรณ์คดีหลวง คงมีแต่ศาลอุทธรณ์คดีราษฎรเพียงศาลเดียวแล้ว อาจนิยมเรียกกันว่า “ศาลอุทธรณ์” ก็ได้ ในทำเนียบตำแหน่งข้าราชการในกระทรวงยุติธรรม ตามที่ปรากฏในราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ร.ศ. ๑๑๒ ก็ใช้ว่า “ศาลอุทธรณ์” ไม่มีคำว่า คดีราษฎรต่อท้าย ต่อมาเมื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระธรรมนูญศาลหัวเมือง ร.ศ. ๑๑๔ ก็เรียกชื่อว่า “ศาลอุทธรณ์” เห็นได้จากมาตรา ๒๐ ซึ่งบัญญัติว่า “คู่ความจะอุทธรณ์คำพิพากษาศาลแขวงและศาลเมืองให้อุทธรณ์ต่อศาลมณฑล เมื่อจะอุทธรณ์คำพิพากษาศาลมณฑล จึงให้เข้ามาอุทธรณ์ ณ สนามสถิตย์ยุติธรรมในกรุงเทพฯ”

ใน ร.ศ. ๑๑๕ ได้ตราพระราชบัญญัติตั้งข้าหลวงพิเศษสำหรับจัดการแก้ไขธรรมเนียมศาลยุติธรรมทั้งปวง ร.ศ. ๑๑๕ เพื่อจัดการแก้ไขปรับปรุงศาลหัวเมืองและให้ใช้วิธีพิจารณาความอย่างใหม่ในศาลหัวเมือง เช่นเดียวกับที่ได้ทำมาแล้วในกรุงเทพฯ และได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งพระเจ้าลูกยาเธอพระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ ขุนหลวงพระไกรสี และมิสเตอร์ อาร์. เอ. เกิก ปาตริก เป็นข้าหลวงพิเศษประจำการ ๓ นาย ร่วมกับข้าหลวงเทศาภิบาลและผู้ว่าราชการเมืองในมณฑลนั้น ซึ่งเสนาบติกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้เลือกสรร เพื่อจัดการแก้ไขปรับปรุงศาลหัวเมือง ข้าหลวงพิเศษนี้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีความเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ค้างพิจารณา

อยู่หรือที่ฟ้องใหม่ได้ ในกรณีเช่นนี้ห้ามมิให้อุทธรณ์คำพิพากษาของข้าหลวงพิเศษตั้ง-
กล่าวต่อศาลใดศาลหนึ่งเป็นอันขาด ถ้าไม่พอใจก็ให้ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาทีเดียว เห็นได้
ว่าคดีที่ข้าหลวงพิเศษตัดสินไปนั้นก็มีผลเช่นเดียวกับที่ศาลอุทธรณ์ตัดสิน ต่อเมื่อ
ข้าหลวงพิเศษออกไปจัดการศาลในมณฑลกรุงเก่าสำเร็จลง ได้มีประกาศลงวันที่
๑๐ มิถุนายน ร.ศ. ๑๑๖ ว่า “การที่คู่ความจะอุทธรณ์คำพิพากษาศาลมณฑลตาม
ความในมาตรา ๒๐ แห่งพระธรรมนูญศาลหัวเมืองนั้น ในส่วนศาลมณฑลกรุงเก่า
นี้ เพราะเหตุที่ข้าหลวงพิเศษยังกำลังจัดการอยู่ในหัวเมืองมณฑลนั้น แลเพราะเหตุ
ศาลมณฑลเพิ่งแรกตั้งใหม่อยู่ในความตรวจตราของข้าหลวงพิเศษ ถ้าคู่ความจะ
อุทธรณ์คำพิพากษาศาลมณฑลกรุงเก่าให้อุทธรณ์ต่อข้าหลวงพิเศษแทนศาลอุทธรณ์
ในสนามสถิตยุดิธรรมในกรุงเทพฯ ไปจนกว่าจะโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ประกาศ
แก้ไขต่อไปประการใด”

เข้าใจว่าสืบเนื่องจากประกาศฉบับนี้เอง คดีที่อุทธรณ์จากศาลหัวเมือง
ข้าหลวงพิเศษเป็นผู้พิจารณาพิพากษาแทนศาลอุทธรณ์ โดยนับเป็นศาลอุทธรณ์
อยู่ที่กระทรวงยุติธรรม รับชำระความจากศาลมณฑลในหัวเมืองซึ่งข้าหลวงพิเศษ
ได้จัดไปแล้ว และเรียกชื่อว่า “ศาลอุทธรณ์ข้าหลวงพิเศษ” ให้ต่างกับศาลอุทธรณ์
กรุงเทพฯ ตามทำเนียบตำแหน่งข้าราชการศาลยุติธรรม ร.ศ. ๑๒๒ ก็ปรากฏว่า
ศาลอุทธรณ์มีผู้พิพากษา ๓ นาย คือพระเจ้าน้อยยาเธอ กรมหมื่นพรหมวรานุรักษ์
หลวงอรรถสารสิทธิกรรมและหลวงศรีสังกร ส่วนศาลอุทธรณ์ข้าหลวงพิเศษ มี
ผู้พิพากษา ๕ นาย คือ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นจรัสพรปฏิภาณ พระยามนุ-
เนติบรรหาร หลวงอภิบาลประเพณี หลวงสารกิจปริชาและหลวงชนาณัติกรรม เห็น
ได้ว่าแยกกันเป็นสองศาล ต่อมาได้มีประกาศลงวันที่ ๑๑ ธันวาคม ร.ศ. ๑๒๘ แก้ไข
อำนาจศาลมณฑล ตามความในประกาศนี้ ข้อ ๑ มีความว่า “ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม
ร.ศ. ๑๒๘ ต่อไปความอุทธรณ์จากศาลในหัวเมือง นอกจากมณฑลกรุงเทพฯ ให้ส่ง
มายังศาลอุทธรณ์ข้าหลวงพิเศษกรุงเทพฯ พิจารณาพิพากษา เว้นแต่เสนาบดี
กระทรวงยุติธรรม จะได้ให้อำนาจพิเศษแก่ศาลมณฑล มีอำนาจชำระความอุทธรณ์
ได้บางอย่างบางชนิด”

เมื่อข้าหลวงพิเศษได้จัดการศาลทั่วราชอาณาจักรแล้ว ความในศาลหัวเมือง
ทั้งสิ้นอุทธรณ์มายังศาลอุทธรณ์ข้าหลวงพิเศษ เว้นเสียแต่ความที่อุทธรณ์จากศาล
ต่างประเทศหรือศาลแผนกมีอำนาจในหัวเมืองซึ่งต้องบังคับตามสัญญาทางพระราช-

ไม่ตรีกับต่างประเทศอันต้องส่งมายังศาลอุทธรณ์กรุงเทพฯ ส่วนคดีที่อุทธรณ์จากศาลต่าง ๆ ในมณฑลกรุงเทพฯ นั้นตกอยู่ในอำนาจศาลอุทธรณ์กรุงเทพฯ พิจารณาพิพากษา

รวมเป็นศาลเดียวกัน

ศาลอุทธรณ์กรุงเทพฯ และศาลอุทธรณ์ข้าหลวงพิเศษ มีอธิบดีผู้พิพากษาบังคับบัญชาแยกต่างหากจากกันจนกระทั่งมีประกาศลงวันที่ ๘ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๙ ให้รวมศาลทั้งสองนี้เป็นศาลเดียวกันดังนี้

ประกาศรวมศาลอุทธรณ์กรุงเทพฯ กับศาลอุทธรณ์ข้าหลวงพิเศษ

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวดำรัสเหนือเกล้าเหนือกระหม่อมสั่งว่า ศาลอุทธรณ์ในกระทรวงยุติธรรมเวลานี้มีอยู่สองศาล คือ ศาลอุทธรณ์กรุงเทพฯ มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอุทธรณ์จากศาลต่าง ๆ ในมณฑลกรุงเทพฯ และคดีต่างประเทศที่อุทธรณ์จากศาลหัวเมืองทั่วพระราชอาณาจักรศาล ๑ ศาลอุทธรณ์ข้าหลวงพิเศษมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอุทธรณ์ จากศาลจังหวัดและศาลมณฑลต่าง ๆ นอกจากมณฑลกรุงเทพฯ อีกศาล ๑ ทรงพระราชดำริเห็นว่าสมควรจะรวมศาลอุทธรณ์ ทั้ง ๒ ศาลนี้เป็นศาลเดียวกัน เพื่อราชการได้ดำเนินเจริญขึ้น จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รวมศาลอุทธรณ์กรุงเทพฯ กับศาลอุทธรณ์ข้าหลวงพิเศษเป็นศาลเดียวกัน เรียกว่า ศาลอุทธรณ์กรุงเทพฯ มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอุทธรณ์ทั่วพระราชอาณาจักร ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๙ เป็นต้นไป

อนึ่งทรงพระราชดำริว่า มหาอำมาตย์ตรี พระยามโนปกรณนิติธาดา กรรมการศาลฎีกา เปนเนติบัณฑิตสยามและอังกฤษ มีวุฒิสามารถสมควรจะรับราชการในตำแหน่งอธิบดีศาลนี้ได้ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งให้พระยามโนปกรณนิติธาดา เปนอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์กรุงเทพฯ รับราชการสนองพระเดชพระคุณสืบไป

ประกาศมา ณ วันที่ ๘ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๖๙ เปนปีที่ ๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

ศาลทั้งสองซึ่งรวมกันตามประกาศฉบับนี้ เรียกว่า ศาลอุทธรณ์กรุงเทพฯ แต่ในเอกสารของทางราชการที่เรียกว่า “ศาลอุทธรณ์” โดยไม่มีคำว่ากรุงเทพฯ ต่อท้ายก็มีมาก ต่อมาเมื่อตราพระราชบัญญัติให้ใช้พระธรรมนูญศาลยุติธรรม พุทธศักราช ๒๔๗๗ พระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๒ กำหนดว่าศาลยุติธรรมมี ๓ ชั้น คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา จึงใช้ว่า “ศาลอุทธรณ์” มาตราบทว่า ทุกวันนี้

ปัจจุบันนี้ศาลอุทธรณ์มีด้วยกัน ๔ ศาล คือ ศาลอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค ๑ ศาลอุทธรณ์ภาค ๒ ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ ศาลอุทธรณ์ภาคที่ ๓ ภาค จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาค พ.ศ. ๒๕๓๒ และพระราชกฤษฎีกากำหนดจำนวน ที่ตั้ง เขตศาล และวันเปิดทำการของศาลอุทธรณ์ภาค พ.ศ. ๒๕๓๒ ทั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีในชั้นอุทธรณ์ซึ่งมีเพิ่มมากขึ้น ให้เป็นไปด้วยความสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น ศาลอุทธรณ์ภาคทั้งสาม เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ ๒ มกราคม ๒๕๓๓ ศาลอุทธรณ์ได้ย้ายจากอาคารหลังเดิมมาเปิดทำการ ณ อาคารหลังใหม่ ถนนรัชดาภิเษก แขวงลาดพร้าว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ตั้งแต่วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๓๕ และสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จฯ ทรงเปิดอาคารเมื่อวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๓๕

เขตอำนาจของศาลอุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์มีเขตอำนาจศาลครอบคลุมพื้นที่จังหวัดในภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงใต้ดังนี้

๑. กรุงเทพมหานคร
๒. ปทุมธานี
๓. นนทบุรี
๔. สมุทรปราการ
๕. พระนครศรีอยุธยา
๖. ลพบุรี
๗. ชัยนาท
๘. สิงห์บุรี
๙. อ่างทอง
๑๐. สระบุรี
๑๑. ชลบุรี
๑๒. ฉะเชิงเทรา
๑๓. นครนายก
๑๔. ปราจีนบุรี
๑๕. ระยอง
๑๖. ตราด
๑๗. จันทบุรี
๑๘. นครปฐม
๑๙. ราชบุรี
๒๐. สุพรรณบุรี
๒๑. กาญจนบุรี
๒๒. เพชรบุรี
๒๓. ประจวบคีรีขันธ์
๒๔. สมุทรสาคร
๒๕. สมุทรสงคราม

รายนามอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์

ตั้งแต่ตั้งกระทรวงยุติธรรมมาจนถึงปัจจุบัน มีอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ดังนี้

๑. พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นพรหมวรานุรักษ์ อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์คดีหลวง ร.ศ. ๑๑๑

๒. หม่อมเจ้าขาว อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์คดีราษฎร์ ร.ศ. ๑๑๑ - ร.ศ. ๑๑๔

๓. พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นพรหมวรานุรักษ์ อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์คดีราษฎร์ และอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์กรุงเทพ ร.ศ. ๑๑๔ (พ.ศ. ๒๔๓๘) - พ.ศ. ๒๔๕๙

๔. พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นจรัสพรปฏิภาณ วาที่อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ข้าหลวงพิเศษ จนถึงเดือนมกราคม ร.ศ. ๑๒๖ ส่วนวันเริ่มเข้าดำรงตำแหน่งยังค้นหลักฐานไม่พบ

๕. พระบริรักษ์จริยาวัตร (ทองดี ธรรมศักดิ์) อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ข้าหลวงพิเศษ ๗ มกราคม ร.ศ. ๑๒๖ (พ.ศ. ๒๔๕๐) - พ.ศ. ๒๔๕๙

๖. พระยาธรรมศาสตร์นารถประยูร (จ้อย สุวรรณทัต) อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์กรุงเทพ ๒๕ มกราคม ๒๔๕๙-๒๔๖๙

๗. พระยามหาวชิราวุธ (เกา งามัย) อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ข้าหลวงพิเศษ ๒๕ มกราคม ๒๔๕๙-เมษายน ๒๔๖๙

๘. พระยามโนปกรณนิติธาดา (ก้อน หุตะสิงห์) ตั้งแต่ ๘ เมษายน ๒๔๖๙-กรกฎาคม ๒๔๗๕

๙. พระยาฤทธราชทรงสวัสดิ์ (สุดใจ ไกรจิตติ) ตั้งแต่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๔๗๕ - ๑๘ สิงหาคม ๒๔๗๖

๑๐. พระยาลัดพลีธรรมประคัลภ์ (วงศ์ ลัดพลี) ตั้งแต่ ๑๙ สิงหาคม ๒๔๗๖-๓๑ มีนาคม ๒๔๘๑

๑๑. พระมณฑุเวทย์วิมลนาท (มณฑุเวทย์ สุขาวงศ์) ตั้งแต่ ๑ เมษายน ๒๔๘๒ - ๒๑ มีนาคม ๒๔๘๓

๑๒. พระมณฑุภาณวิมลศาสตร์ (ชม จามรมาน) ตั้งแต่ ๑ พฤษภาคม ๒๔๘๓- ๑๔ สิงหาคม ๒๔๘๕

๑๓. หลวงจำรูญเนติศาสตร์ (จำรูญ โปษยานนท์) ตั้งแต่ ๑๕ สิงหาคม ๒๔๘๕ - ๓๑ ธันวาคม ๒๔๘๕

๑๔. พระมุนุทวิมลนาท (มุนุทวิทย์ สุมาวงศ์) ตั้งแต่ ๑ มกราคม ๒๔๘๖ - ๒๗ สิงหาคม ๒๔๙๖

๑๕. หลวงจำรูญเนติศาสตร์ (จำรูญ โปษยานนท์) ตั้งแต่ ๒๘ สิงหาคม ๒๔๙๖ - ๓๑ มีนาคม ๒๕๐๒

๑๖. นายประวัติ ปัตตพงศ์ ตั้งแต่ ๑ เมษายน ๒๕๐๒ - ๑๔ ตุลาคม ๒๕๐๕

๑๗. นายสัญญา ธรรมศักดิ์ ตั้งแต่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๐๕ - ๓๐ กันยายน ๒๕๐๖

๑๘. นายจิตติ ดิงศภัทย์ เป็นผู้ทำการแทนอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ชั่วคราว ตั้งแต่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๐๖ - พฤษภาคม ๒๕๐๘

๑๙. นายประกอบ หุตะสิงห์ ตั้งแต่ ๑ มิถุนายน ๒๕๐๘ - ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๐

๒๐. นายกำธร พันธุลาภ ตั้งแต่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๑๐ - ๓๐ กันยายน ๒๕๑๕

๒๑. นายจินตา บุญยาคู ตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๑๕ - ๓๑ มีนาคม ๒๕๑๖

๒๒. นายทำนอง อิศวนนท์ ตั้งแต่ ๒ เมษายน ๒๕๑๖ - ๓๐ กันยายน ๒๕๑๗

๒๓. นายอุดม เพชรบุปผ์ ตั้งแต่ ๒ ตุลาคม ๒๕๑๗ - พฤษภาคม ๒๕๑๙

๒๔. นายสุธรรม วรรณแสง ตั้งแต่ ๑ มิถุนายน ๒๕๑๙ - ๓๐ กันยายน ๒๕๑๙

๒๕. นายวิกรม เมลาพันธ์ ตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๑๙ - ๓๐ กันยายน ๒๕๒๐

๒๖. นายประพจน์ ธีระวัฒน์ ตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๒๐ - ๓๐ กันยายน ๒๕๒๑

๒๗. นายถนอม ครูไพศาล ตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๒๑ - ๓๐ กันยายน ๒๕๒๓

๒๘. นายสรเสรีญ ไกรจิตติ ตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๒๓ - ๓๐ กันยายน ๒๕๒๙

๒๙. นายอำนัคม์ คล้ายสังข์ ตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๒๙ - ๓๐ กันยายน ๒๕๓๒

๓๐. นายโสภณ รัตนกร ตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๓๒ - ๓๐ กันยายน ๒๕๓๓

๓๑. นายสวัสดิ์ โชติพานิช ตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๓๓ - ๓๐ กันยายน ๒๕๓๔

๓๒. นายถาวร ตันตราภรณ์ ตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๓๔ - ปัจจุบัน

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม
[www.library.coj.go.th]

รายนามข้าราชการศาลอุทธรณ์

อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์

นายถาวร ตันตราภรณ์

รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์

นายอรรถวิทย์ วรรณวินิจ

นายเชียร ยุงทอง

นายนิเวศน์ คำผอง

นายพินิจ จิมพาลี

ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์

นายประติษฐ์ เอกมณี

นายไพบูลย์ จามิกรณ์

นายเฉลิม สுகนธ์ขจร

นายสุเมธ อุปนิสากร

นายกู้เกียรติ สุนทรบุระ

นายทองเลื่อน พูลพิพัฒน์

นายโสภณ รอดศิริ

นายสวรรณ ศักดิ์วารี

นายทวีชัย เจริญบัณฑิต

นายเสริม บุญทรงสันติกุล

นายสมพล สัตยาภิธาน

นายจำลอง สุขศิริ

นายประทุม ปิติสันต์

นายอรุณ น้าประเสริฐ

นายบรรเทิง มุลพรม

นายสัญญาชัย สิงหลกะ

นายอัศววิทย์ สุมาวงศ์

นายทวิช กำเนิดเพชร

นายนิวัฒน์ แก้วเกิดเคน

นายวินัย บุญพราหมณ์
 นายสมบัติ เดี่ยววิเศษ
 นายไพฑูรย์ แสงจันทร์เทศ
 นางจารุณี ตันตยาคม
 นายเหล็ก ไทรวิจิตร
 นายอำนาจ หมวดเมือง
 นายกอบเกียรติ รัตนพานิช
 นายติลก วีระเนตร
 นายเพี้ยน พุทธสุธัตตา
 นายวิชิน สุขนทีธรรม
 นายระพีณ บุญสิทธิ์
 นายณรงค์ศักดิ์ วิจิตรสาระวงศ์

ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์

นายคงศักดิ์ วัชรคงศักดิ์
 นายพิชัย เตโชพิทยาอุล
 นายสุพรรณ มากแสง
 นายสุพล พันธมโน
 นายสกลนทร์ กฤตยาวงศ์
 นายวิรัตน์ ลัทธวิงศกร
 นายชัยโรช กฤษณะโลม
 นายพิธิ อุปปาดิก
 นายบุญศรี แก้วสาร
 นายอู่ส่าห์ ทุมมา
 นายเชื้อ เจียมรัตน์กุล
 นายบัญชา สหเกียรติมนตรี
 นายเสวี ชุณหถนอม
 นายวิเทพ ศิริพากย์
 หม่อมหลวงเฉลิมชัย เกษมสันต์
 นายทวิช อนันตรสุชาติ

นายปรีดี รุ่งวิสัย
 นายประมาณ ตียะไพบูลย์สิน
 นายอภิศักดิ์ พรพชรวิภา
 นายวิศิษฐ์ วิศาลสวัสดิ์
 นายอัธยา ดิษยบุตร
 นายธนะพัฒน์ แจ่มจันทร์
 นายสุทิน ปัทมราชวิเชียร
 นายศิริชัย สวัสดิ์มงคล
 นายประชิด ศรศักดิ์
 นายพินิจ เพชรรุ่ง
 นางอรพินท์ เศรษฐมานิต
 นายชาญชัย ลิขิจิตตะ
 นายสุดใจ ชูนาค
 หม่อมหลวงไกรฤกษ์ เกษมสันต์
 นายวิชา มหาคุณ
 นายสุนทร พิมพ์อักษร
 นายอภิชาติ สวัสดิ์อานนท์
 นายกิจจา สวรรังษี
 นายสุรพล เจียมจู่ไร
 นายจำรูญ แสนภักดี
 นายประพันธ์ ทรัพย์แสง
 นาย योगยศ นิสภัครกุล
 นายธีรศักดิ์ เตียวัฒนานนท์
 นายสุรศักดิ์ กาญจนวิทย์
 นายธวัชชัย จาตุรงค์กุล
 นายสุวัฒน์ วรรณะหทัย
 นายวินัย ภักดี
 นายธนรรคณ์ สินธรา
 นายพิชิต คำแพง

นายธีระวัฒน์ ภัทรานวัช
 นายศรีศักดิ์ อินทรกำแหง
 นายสมชาย จุลนิตี
 นายมงคล ทับเที่ยง
 นายบุญเลิศ เย็นทรวง
 นายปัญญา สุทธิบัติ
 นายพิชัย คุ่มพงษ์
 นายธานินทร์ อัมพรกลิ่นแก้ว
 นายสุเทพ เจตนาการณ์กุล
 นายโนรี จันทรทร
 นายพีรพล จันทรสว่าง
 นายอรุณ พิษญาพงศ์
 นายวัฒนชัย โชติชูตระกูล
 นายประเสริฐ จันทรเวช
 นายบุญเจือ รัตนสมบัติ
 นายวสันต์ ตรีสุวรรณ
 นายรุ่งโรจน์ รื่นเรืองวงศ์
 นายสมศักดิ์ เทวรักษ์กุล
 นายไพบุลย์ ถิรรุ่งเรือง
 นายโชค จงสงวน
 นายทวีวัฒน์ แดงทองดี

ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลชั้นต้น ช่วยทำงาน

นายสงวน อ่อวิเชียร
 นายภาคพงศ์ วงศ์ศรีภูมิเทศ
 นายอุกฤษฏ์ คล้ายสังข์

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำกระทรวง ช่วยทำงาน

นายโสฬส สุวรรณเนตร์
 นายประพาฬ อนมาน
 นางพิมลรัตน์ วรรณะหทัย

นายแรงรณ ปริพนธ์พจนพิสุทธิ์
 นายวุฒิชัย ไวยภาพ
 นายไมตรี สุเทพากุล
 นายรัชยา สัตยาบัน

ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์

นายันทชัย เพียรสนอง
 นายมานัส เหลืองประเสริฐ
 นายสมศักดิ์ จันทรา
 นางนพวรรณ อินทร์มพรรย์
 นายธนันต์ วิบุตร
 นายดุสิต สิทธิฤทธิ์
 นายจรัญ ภักดีธนากุล
 นายอาวุธ ปันปรีชา
 นายชนบท ศุภศรี
 นางนวลน้อย ผลทวี

ผู้พิพากษาประจำกระทรวง ช่วยราชการ

นาย योगยศ อี่ยมทอง
 นายพิชัย นิลทองคำ
 นางสาวชุชีพ ปิณฑะสิริ
 นายสุนทร บุญจันทร์
 นางสาววิชา นาควัชร
 นางอารีย์ เตชะหรวุจิตร
 นางสาวนันทวัน เจริญชาศรี
 นายอรรถพล เพชรภาพ
 นายเดชวิมล สุมาวงศ์
 นายปณณะ จงนิมิตรสถาพร
 นายอุทัย โสภาโชติ
 นายไชยยศ วรรณท์ศิริ
 นายกำจัด พ่วงสวัสดิ์

นางสาวขวัญชีวี เสียงสุวรรณ

นายสุรพงษ์ ชิตเชื้อ

นายวรนนท์ ประถมปัทมะ

นายศุทธิพงษ์ ภูสุวรรณ

นายจักรพันธ์ สอนสุภาพ

นางสาวชุติมา กิจทวีปวัฒนา

นายสถาพร ประสานวรรณ

นางกาญจนา ฤทธิทิศ

นางสาวประทุมพร กลัดอ่ำ

เลขานุการศาลอุทธรณ์

นายไพฑูรย์ เศรษฐไกรกุล

จำศาลอุทธรณ์

นางสาวบุบผา พึ่งรักวงศ์

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม
[www.library.coj.go.th]

ศาลอุทธรณ์ภาค ๑

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
[www.library.coj.go.th]

อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๑

นายนาม ยิ้มแย้ม
อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๑

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
[www.library.coj.go.th]

รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๑

นายสุวิทย์ ธีรพงษ์
รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๑

นายมีพาศน์ โปตระนันท์
รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๑

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
[www.library.coj.go.th]

ประวัติศาสตร์อุทธรณ์ภาค ๑*

อดีต

ในระยะเริ่มแรกการจัดตั้งกระทรวงยุติธรรมและศาลสถิตยัตติธรรมตามแบบอย่างอารยประเทศ ตามประกาศตั้งกระทรวงยุติธรรม ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ร.ศ. ๑๑๐ นั้น ให้ยกศาลฎีกาไปเป็นศาลอุทธรณ์คดีหลวง ให้ศาลอุทธรณ์มหาดไทยเป็นศาลอุทธรณ์คดีราษฎร์ นั่นคือ ศาลอุทธรณ์ได้แบ่งออกเป็นสองศาล คือ ศาลอุทธรณ์คดีหลวงและศาลอุทธรณ์คดีราษฎร์ ต่อมาพระราชบัญญัติจัดการในสนามสถิตยัตติธรรม ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม ร.ศ. ๑๑๑ ให้ยกเลิกศาลอุทธรณ์คดีหลวงการอุทธรณ์คดีต่าง ๆ ให้อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์คดีราษฎร์ ศาลอุทธรณ์จึงมีเพียงศาลอุทธรณ์คดีราษฎร์ศาลเดียว อาจนิยมเรียกกันว่า “ศาลอุทธรณ์” ต่อมาปี ร.ศ. ๑๑๕ ได้ทรงตราพระราชบัญญัติตั้งข้าหลวงพิเศษสำหรับจัดการแก้ไขธรรมเนียมศาลยุติธรรมทั้งปวง ร.ศ. ๑๑๕ เพื่อจัดการแก้ไขปรับปรุงศาลหัวเมืองและให้ใช้วิธีพิจารณาความอย่างใหม่ในศาลหัวเมือง ข้าหลวงพิเศษนี้มีอำนาจพิพากษาคดีความเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ค้างพิจารณาหรืออุทธรณ์ขึ้นใหม่จากศาลหัวเมืองได้ในกรณีเช่นนี้ห้ามมิให้อุทธรณ์คำพิพากษาของข้าหลวงพิเศษต่อศาลใดศาลหนึ่งเป็นอันขาด ถ้าไม่พอใจก็ให้ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาทีเดียว จึงเห็นได้ว่าคำพิพากษาของข้าหลวงพิเศษมีผลเช่นเดียวกับคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ ต่อมาได้มีประกาศลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน ร.ศ. ๑๑๖ ให้คู่ความที่จะอุทธรณ์คำพิพากษาศาลมณฑลในมณฑลกรุงเก่า ให้อุทธรณ์ต่อข้าหลวงพิเศษแทนศาลอุทธรณ์คดีราษฎร์จากประกาศฉบับนี้เองคดีที่อุทธรณ์จากศาลหัวเมือง ข้าหลวงพิเศษเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาแทนศาลอุทธรณ์ (ศาลอุทธรณ์คดีราษฎร์) หรือที่เรียกกันต่อมาว่า ศาลอุทธรณ์กรุงเทพฯ และเรียกชื่อว่า “ศาลอุทธรณ์ข้าหลวงพิเศษ” จะเห็นได้ว่า เริ่มแรกศาลอุทธรณ์ได้แยกเป็น ๒ ศาล และได้รวมเป็นศาลเดียวในปี ร.ศ. ๑๑๑ ต่อมาถึงปี ร.ศ. ๑๒๘ ได้มีประกาศ

* เขียว เจริญวัฒนา, “ประวัติศาสตร์อุทธรณ์” ดุลพาฬ เล่ม ๑ ปีที่ ๒๙ ประจำเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ ๒๕๒๕.

กระทรวงยุติธรรม “ที่ระลึกในพิธีเปิดที่ทำการ ศาลอุทธรณ์ภาค ๑ ศาลอุทธรณ์ภาค ๒ ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ วันอังคารที่ ๒ มกราคม ๒๕๓๓” สหมิตรออฟเซต กรุงเทพมหานคร, ๒๕๓๒.

แยกศาลอุทธรณ์เป็นสองศาลอย่างชัดเจนอีกครั้งตามประกาศลงวันที่ ๑๑ ธันวาคม ร.ศ. ๑๒๘ มีความว่า ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ร.ศ. ๑๒๘ ต่อกับความอุทธรณ์จากศาลในหัวเมืองนอกจากมณฑลกรุงเทพฯ ให้ส่งมายังศาลข้าหลวงพิเศษพิจารณาพิพากษา เว้นแต่เสนาคดีกระทรวงยุติธรรมจะได้ให้อำนาจพิเศษแก่ศาลมณฑลมีอำนาจชำระความอุทธรณ์ได้บางประเภท ต่อมาศาลอุทธรณ์ทั้งสองศาล คือ ศาลอุทธรณ์กรุงเทพฯ และศาลอุทธรณ์ข้าหลวงพิเศษ ได้รวมกันเป็นศาลเดียวอีกครั้งเรียกว่า ศาลอุทธรณ์กรุงเทพฯ ตามประกาศลงวันที่ ๘ เมษายน ๒๔๖๙ ให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอุทธรณ์ทั่วราชอาณาจักร ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ๒๔๖๙ เป็นต้นไป

ปัจจุบัน

ศาลอุทธรณ์มีศาลเดียวตลอดมาจนถึงปี พ.ศ. ๒๕๓๐ กระทรวงยุติธรรมจึงได้กำหนดโครงการจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาคขึ้นไว้ในแผนพัฒนาศาลและกระทรวงยุติธรรม ฉบับที่ ๒ เพื่อเป็นการกระจายสำนวนคดีออกไปสู่ศาลอุทธรณ์ภาคและขยายอัตรากำลังผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ให้ได้สัดส่วนกับปริมาณคดีที่เพิ่มมากขึ้น เพื่อลดปริมาณคดีที่ค้างคั่งสะสมติดต่อกันมาหลายปี จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๓๒ มีคดีค้างพิจารณาอยู่ในศาลอุทธรณ์ถึงประมาณ ๔๐,๐๐๐ คดี ทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนผู้มีความเกี่ยวข้องอย่างมาก ในช่วงเวลาเดียวกัน เมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๓๐ นายเด่น โต๊ะมีนา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับคณะได้เสนอร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาคกับร่างแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรมต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร สภาผู้แทนราษฎรได้ส่งร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับดังกล่าวให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาล่วงหน้า คณะรัฐมนตรีจึงส่งร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับให้กระทรวงยุติธรรมพิจารณา แล้วเสนอความเห็นไปยังคณะรัฐมนตรีอีกครั้งเพื่อนำเสนอขอความเห็นชอบต่อสภาผู้แทนราษฎรต่อไป

กระทรวงยุติธรรมได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับแล้วเสนอว่า ปัจจุบันศาลอุทธรณ์ประสบปัญหาคดีค้างจำนวนมากโดยที่ผู้พิพากษาทำงานจนเต็มความสามารถแล้ว ถ้าจัดตั้งศาลอุทธรณ์ขึ้นตามภาคต่าง ๆ แล้วจะเป็นการกระจายภาระงานคดีของศาลอุทธรณ์ออกไปโดยไม่ต้องขยายขนาดของศาลอุทธรณ์ให้ใหญ่โตกว่าปัจจุบันซึ่งยุ่งยากแก่การบริหารมาก ส่วนศาลอุทธรณ์ภาคที่จะจัดตั้ง

ขึ้นในแต่ละภาคนี้จะมีขนาดเหมาะสม แก่การปฏิบัติงานและมีโอกาสได้รู้เห็นและเข้าใจสภาพการณ์และความรู้สึกของประชาชนในท้องที่แต่ละภาคได้ชัดเจน อันจะเป็นปัจจัยสำคัญให้การใช้ดุลพินิจในทางคดีของศาล โดยเฉพาะดุลพินิจในการกำหนดโทษเป็นไปอย่างเหมาะสมดียิ่งขึ้น ขณะเดียวกันร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ส่งวนอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีสำคัญไว้กับศาลอุทธรณ์ ซึ่งจะทำให้สามารถรักษาแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาเป็นแนวเดียวกัน นับว่าเป็นวิธีแก้ปัญหาได้เกือบจะเป็นถาวร กระทรวงยุติธรรมซึ่งมีนโยบายและได้วางแผนงานที่จะจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาคอยู่แล้วจึงให้การสนับสนุนแก่ร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับดังกล่าว พร้อมกันนี้ กระทรวงยุติธรรมได้เสนอร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาคต่อคณะรัฐมนตรีด้วยโดยมีหลักการให้จัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาคขึ้นในส่วนภูมิภาคเช่นเดียวกัน

ต่อมาวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๓๐ ร้อยตำรวจโทเชาวริน ลัทธศักดิ์ศิริ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับคณะได้เสนอร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาคต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร สภาผู้แทนราษฎรได้ส่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวให้กระทรวงยุติธรรมเสนอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของกรรมาธิการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรต่อไป กระทรวงยุติธรรมพิจารณาแล้วเห็นว่าหลักการเช่นเดียวกันกับที่นายเด่น โต๊ะมีนาได้กับคณะเสนอ แต่ยืนยันให้ใช้ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาคฉบับที่กระทรวงยุติธรรมยกร่างขึ้นใหม่เป็นหลักในการพิจารณา เมื่อวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๓๐ คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาแล้วลงมติให้กระทรวงยุติธรรมนำเรื่องกลับไปพิจารณาทบทวนใหม่อีกครั้งหนึ่ง โดยให้รับข้อสังเกตของคณะรัฐมนตรีไปพิจารณาดังนี้

๑. เห็นสมควรจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาคหรือจะเพิ่มบุคลากรในตำแหน่งผู้พิพากษา ศาลอุทธรณ์ในส่วนกลางแทน

๒. หากสมควรจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาคก็ให้พิจารณาแก้ไขหลักการเกี่ยวกับอำนาจของศาลอุทธรณ์ภาคให้เท่าเทียมกับอำนาจของศาลอุทธรณ์กลาง

กระทรวงยุติธรรมได้พิจารณาแล้วมีความเห็นเสนอว่า ปัญหาคดีค้างคั่งในศาลอุทธรณ์มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการแก้ไข เนื่องจากจำนวนคดีรับใหม่แต่ละปีเพิ่มมากขึ้น แต่อัตรากำลังผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์คงเดิมทำให้คดีค้างสำหรับปีถัดไปจำนวนมาก ในขณะที่จำนวนคดีพิจารณาพิพากษาเสร็จยังคงที่ แต่ตามสภาพความเป็นจริงของประเทศที่กำลังขยายตัวทางเศรษฐกิจและจำนวนประ-

ชากรที่เพิ่มมากขึ้น ศาลอุทธรณ์จะต้องรับคดีใหม่เพิ่มขึ้นทุกปี วิธีแก้ปัญหาโดยการเพิ่มอัตรากำลังผู้พิพากษาแต่เพียงอย่างเดียวกระทรวงยุติธรรมเคยใช้มาแล้วและพบว่าเป็นวิธีการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้น ไม่ได้ผลในระยะยาวอย่างแท้จริงและยังพบว่าศาลที่มีขนาดใหญ่เกินไปจะประสบปัญหาการบริหารงานคดีและการบริหารงานบุคคลเป็นอย่างยิ่ง จึงจำเป็นต้องเปลี่ยนโครงสร้างของศาลอุทธรณ์เสียใหม่เช่นเดียวกับนานาอารยประเทศ การจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาคขึ้นจะทำให้จำนวนคดีกระจายไปตามศาลต่าง ๆ ทำให้ขนาดของศาลเล็กลง โครงสร้างองค์กรกระจัดกระจายแก่การบริหารงาน เช่นการจัดเก็บสำนวนง่ายขึ้น จ่ายและติดตามสำนวนสะดวกขึ้น รักษาความลับได้ดี ดูแลบุคลากรได้ทั่วถึง เป็นต้น การจำกัดประเภทคดีที่ศาลอุทธรณ์ภาคมีอำนาจพิจารณาพิพากษาเพื่อให้ศาลอุทธรณ์ภาครับผิดชอบคดีที่มีความสำคัญอันดับรอง แต่จำนวนคดีมากเป็นการแบ่งเบาภาระและสามารถใช้ดุลพินิจให้เหมาะสมกับท้องถิ่น

กระทรวงการคลังได้เสนอความเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาคว่าการกำหนดให้ศาลอุทธรณ์ภาครับผิดชอบคดีที่มีความสำคัญอันดับรองนั้น ย่อมไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเร่งรัดคดีและการกำหนดให้ศาลชั้นต้นเป็นผู้ส่งอุทธรณ์ว่าคดีไหนควรเป็นอำนาจของศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคก่อให้เกิดความยุ่งยากและล่าช้า จึงเห็นว่าควรที่จะเพิ่มอัตรากำลังผู้พิพากษาจะเหมาะสมกว่า จึงเห็นควรใช้ชะลอการจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาคไว้ ต่อมากระทรวงยุติธรรมได้ยินยอมแก้ไขหลักการโดยให้ศาลอุทธรณ์ภาคมีอำนาจพิจารณาคดีได้ทุกประเภทและได้นำเสนอคณะรัฐมนตรี

เมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๑ คณะรัฐมนตรีมีมติรับหลักการร่างพระราชบัญญัติตั้งศาลอุทธรณ์ภาคตามที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ และส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาคณะรัฐมนตรีได้นำเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๓๒ สภาผู้แทนราษฎรลงมติรับหลักการ และตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นเพื่อพิจารณา สภาผู้แทนราษฎรได้ให้ความเห็นชอบในวาระที่ ๒ และที่ ๓ และให้นำเสนอต่อวุฒิสภาเพื่อพิจารณาต่อไป วุฒิสภาได้ให้ความเห็นชอบและได้นำกราบบังคมทูลเพื่อลงพระปรมาภิไธยประกาศให้ใช้เป็นกฎหมายต่อไป โดยได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม ๑๐๖ ตอนที่ ๑๒๗ ลงวันที่

๑๑ สิงหาคม ๒๕๓๒ ต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดจำนวน ที่ตั้ง เขตศาลและวันเปิดทำการของศาลอุทธรณ์ภาคขึ้น ซึ่งกำหนดให้มีศาลอุทธรณ์ภาค จำนวน ๓ ศาล ศาลอุทธรณ์ภาค ๑ มีเขตศาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ศาลอุทธรณ์ภาค ๒ มีเขตศาลในภาคเหนือ และศาลอุทธรณ์ภาค ๓ มีเขตศาลในภาคใต้ ที่ทำการให้ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร และกำหนดเปิดทำการในวันที่ ๒ มกราคม ๒๕๓๓ ทั้งสามศาล เป็นการแยกศาลอุทธรณ์ออกเป็นหลายศาลอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งถือว่าเป็นครั้งที่สามและเหตุผลในการแยกศาลต่างกัน

ศาลอุทธรณ์ภาค ๑ เมื่อเริ่มเปิดทำการในวันที่ ๒ มกราคม ๒๕๓๓ นั้น ได้อาศัยอาคารศาลแพ่งธนบุรี ชั้นที่ ๖ เป็นที่ทำการ ปัจจุบันได้ย้ายมาอยู่ในอาคารที่ทำการศาลอุทธรณ์ ถนนรัชดาภิเษก เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ซึ่งรวมอยู่ในอาคารที่ทำการเดียวกันกับศาลอุทธรณ์ และศาลอุทธรณ์ภาค ๒

รายนามอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๑

นายประชา บุญวนิช	๑๕ ธันวาคม ๒๕๓๒ - ๓๐ กันยายน ๒๕๓๓
นายประวิทย์ ชัมภรัตน์	๑ ตุลาคม ๒๕๓๓ - ๓๐ กันยายน ๒๕๓๔
นายนาม ยิ้มแย้ม	๑ ตุลาคม ๒๕๓๔ - ปัจจุบัน

เขตศาลอุทธรณ์ภาค ๑

ศาลอุทธรณ์ภาค ๑ มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นซึ่งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในสังกัดสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษามาตร ๓ และภาค ๔ คือ.

ศาลชั้นต้นในเขตภาค ๑

๑. ศาลจังหวัดนครราชสีมา	๒. ศาลแขวงนครราชสีมา
๓. ศาลจังหวัดสกลนคร	๔. ศาลจังหวัดชัยภูมิ
๕. ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดนครราชสีมา	๖. ศาลจังหวัดภูเขียว
๗. ศาลจังหวัดบุรีรัมย์	๘. ศาลจังหวัดสุรินทร์
๙. ศาลแขวงสุรินทร์	๑๐. ศาลจังหวัดศรีสะเกษ

๑๑. ศาลจังหวัดยโสธร

๑๓. ศาลแขวงอุบลราชธานี

๑๕. ศาลเยาวชนและครอบครัว

จังหวัดอุบลราชธานี

ศาลชั้นต้นในเขตภาค ๔

๑. ศาลจังหวัดขอนแก่น

๓. ศาลเยาวชนและครอบครัว

จังหวัดขอนแก่น

๕. ศาลจังหวัดนครพนม

๗. ศาลจังหวัดร้อยเอ็ด

๙. ศาลจังหวัดบึงกาฬ

(ยังไม่เปิดทำการ)

๑๑. ศาลแขวงอุดรธานี

๑๓. ศาลจังหวัดสกลนคร

๑๕. ศาลจังหวัดกาฬสินธุ์

๑๒. ศาลจังหวัดอุบลราชธานี

๑๔. ศาลจังหวัดอำนาจเจริญ

๒. ศาลแขวงขอนแก่น

๔. ศาลจังหวัดพล (ยังไม่เปิดทำการ)

๖. ศาลจังหวัดมุกดาหาร

๘. ศาลจังหวัดหนองคาย

๑๐. ศาลจังหวัดอุดรธานี

๑๒. ศาลจังหวัดเลย

๑๔. ศาลจังหวัดมหาสารคาม

รายนามข้าราชการศาลอุทธรณ์ภาค ๑

อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๑

นายนาม ยิ้มแย้ม

รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๒

นายสุวิทย์ ธีรพงษ์

นายมีพาศน์ โปตระนันท์

ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ภาค ๑

นายยรรยง ปานูราช

นายประเสริฐ ศรีสุข

นายสมิทธิ วราอุบล

นายสมชัย สายเชื้อ

นายไพโรจน์ คำอ่อน

นายชูชาติ ศรีแสง

นายโกษา ปิยสิรานนท์

นายมหินทร์ สุธินทรกุล

นายปรีชา นาคพันธ์

นายวุฒิ คุชวุฒิ

ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๑

นายสาโรจน์ วัฒนะ

นายวิรัช เอื้ออังกูร

นายชวลิต ศรีสง่า

นายสมชัย เกษขุมพล

นายจรัส พวงมณี

นายโยธิน ฉวาง

นายอุทัย ศิริสมรรถการ

นายศล ศิวัชร

นายอรรถพร บุษาลี

นายวีระ อุสันโน

นายประดิษฐ์ สิงห์ทัศน์

นายเสงี่ยม คชาธาร
นายภิญโญ แก้วนเจริญ
นายเต็มพิน จรรย์มั่น
นายสมจิตร ทองประดับ
นายทองหล่อ โฉมงาม
นายธำรงค์ศักดิ์ ชมะวรรณ
นายประชา ประสงค์จรรยา
นายสมศักดิ์ เนตรมัย
นายสมปอง ศรีสมทรัพย์

**ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอาญารับรู้ช่วยทำงานในตำแหน่งผู้พิพากษา
ศาลอุทธรณ์ภาค ๑**

นายวิชัย เหลืองวิไล
**ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลแพ่งรับรู้ช่วยทำงานในตำแหน่งผู้พิพากษา
ศาลอุทธรณ์ภาค ๑**

นายชาลี พักทองอยู่
ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๑

นางคำนวน เกียมสอาด
**ผู้พิพากษาประจำกระทรวงช่วยทำงานในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา
ศาลอุทธรณ์ภาค ๑**

นายวุฒิชัย หรุจิตตวิวัฒน์
นายชัชวาลย์ บุนนาค
นางสาววันทนี กิริติพิบูลย์
นางกาญจนา ชัยคงดี
นางมยุรี โปธานนท์
นายวิเชียร ดิเรกอุดมศักดิ์

เลขานุการศาลอุทธรณ์ภาค ๑

นายวีระพล ตั้งสุวรรณ

จำศาลอุทธรณ์ภาค ๑

นางสาวพวงทอง รัตนนราทร

ศาลอุทธรณ์ภาค ๒

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
[www.library.coj.go.th]

อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๒

นายสวิน อักษรราช
อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๒

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
[www.library.coj.go.th]

รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๒

นายสมชัย ศิริบุตย์
รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๒

นายอุดม มั่งมีดี
รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๒

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
[www.library.coj.go.th]

ประวัติศาสตร์อุทธรณ์ภาค ๒

ประวัติ

ศาลอุทธรณ์ภาค ๒ จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาค พ.ศ. ๒๕๓๒ และพระราชกฤษฎีกากำหนดจำนวน ที่ตั้ง เขตศาลและวันเปิดทำการของศาลอุทธรณ์ภาค พ.ศ. ๒๕๓๒ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีชั้นอุทธรณ์เป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น ศาลอุทธรณ์ภาค ๒ เปิดทำการเมื่อวันที่ ๒ มกราคม ๒๕๓๓

ที่ตั้ง

พระราชกฤษฎีกากำหนดจำนวน ที่ตั้ง เขตศาล และวันเปิดทำการของศาลอุทธรณ์ภาค พ.ศ. ๒๕๓๒ มาตรา ๔ กำหนดให้ศาลอุทธรณ์ภาค ๒ มีที่ตั้งอยู่ กรุงเทพมหานคร แต่เนื่องด้วยขณะเปิดทำการสถานที่ตั้งศาลอุทธรณ์ภาค ๒ ที่ถนนรัชดาภิเษก เขตจตุจักร อยู่ระหว่างก่อสร้าง จึงใช้ที่ทำการศาลอาญานบุรี ชั้น ๖ ซึ่งตั้งอยู่ที่ถนนเอกชัย แขวงบางขุนเทียน เขตบางขุนเทียน เป็นที่ทำการชั่วคราว บัดนี้สถานที่ทำการของศาลอุทธรณ์ภาค ๒ ได้ก่อสร้างเสร็จแล้ว ศาลอุทธรณ์ภาค ๒ จึงได้ย้ายมายังที่ทำการใหม่และเปิดทำงานอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๓๕

เขตศาล

พระราชกฤษฎีกากำหนดจำนวน ที่ตั้ง เขตศาล และวันเปิดทำการของศาลอุทธรณ์ภาค พ.ศ. ๒๕๓๒ มาตรา ๓ (๒) กำหนดให้ศาลอุทธรณ์ภาค ๒ มีเขตศาลในจังหวัดภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดตาก จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดน่าน จังหวัดพะเยา จังหวัดพิจิตร จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดแพร่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดลำปาง จังหวัดลำพูน จังหวัดสุโขทัย จังหวัดอุตรดิตถ์ และจังหวัดอุทัยธานี รวมทั้งสิ้น ๑๓ จังหวัด จำนวน ๒๘ ศาล

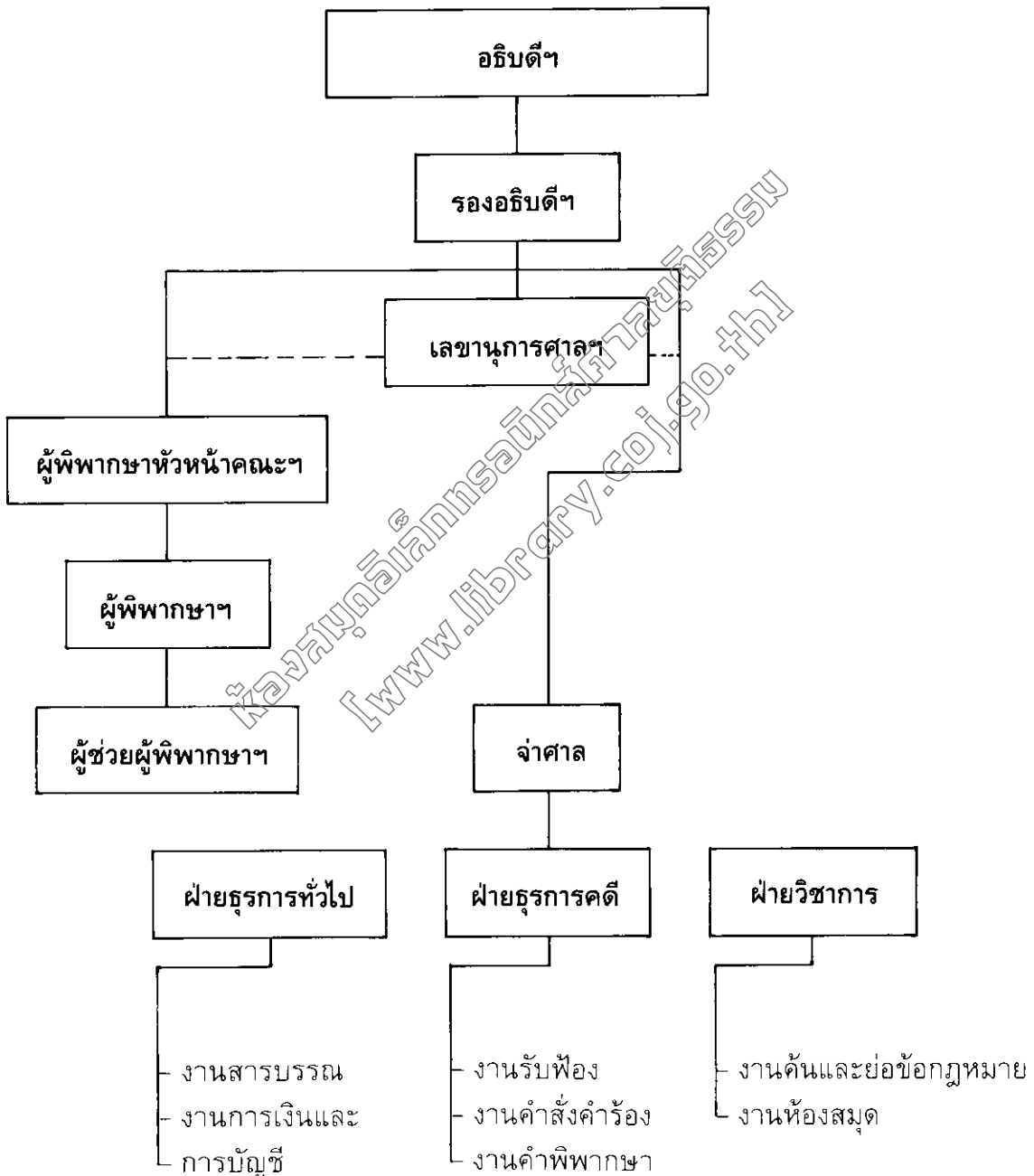
อัตรากำลังและการจัดองค์กร

ตามกรอบอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ของศาลประกอบด้วยข้าราชการ ๒ ประเภท คือข้าราชการฝ่ายตุลาการ และข้าราชการฝ่ายธุรการ ฝ่ายตุลาการประกอบด้วยอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาคสอง ๑ คน รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาคสอง ๒ คน ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ภาคสอง ๑๐ คน ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาคสอง ๒๐ คน ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาคสอง ๔ คน เลขานุการศาลอุทธรณ์ภาคสอง ๑ คน รวมผู้พิพากษาทั้งสิ้น ๓๕ คน ส่วนฝ่ายธุรการมีจำศาลอุทธรณ์ภาคสองและข้าราชการธุรการอื่น ๆ ตลอดทั้งลูกจ้างประจำมีจำนวนรวมกันทั้งสิ้น ๓๘ คน

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลอุทธรณ์ภาคสอง
[www.library.coj.go.th]

แผนภูมิการจัดองค์กร

รายนามอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๒

๑. นายสมศักดิ์ จุสวัสถ์ ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๒ เมื่อวันที่ ๒ มกราคม ๒๕๓๓ จนถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๓๔ รวมเป็นระยะเวลา ๑ ปี ๙ เดือน
๒. นายเคียง บุญเพิ่ม ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๒ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๓๔ จนถึงวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ รวมเป็นระยะเวลา ๔ เดือน
๓. นายสวิน อักษรายุธ ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๒ เมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ จนถึงปัจจุบัน

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม
www.library.coj.go.th

รายนามข้าราชการศาลอุทธรณ์ภาค ๒

อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๒

นายสวิน อักษรายุธ

รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๒

นายสมชัย ศิริบุตร

นายอุดม มั่งมีดี

ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ภาค ๒

นายสุชาติ ถาวรวงษ์

นายสุพิน ไชยชาญ

นายจรรยา วงศ์นิวัติขจร

นายชัยนาท พันดาวงศ์

นายชัยวัฒน์ ดุลยปฏิณ

นายอร่าม หุตางกูร

นายผล อนุวัตรนิติกุล

นายปราโมทย์ ชูพานนท์

นายธีระจิต ไชยาคำ

นายณรงค์ ตันติเดมิต

ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๒

นายประกาศ บุรพางกูร

นายพีรพันธุ์ โพธิ์ตา

นายอำนาจ เต็มพันธ์

นายธรรมบุญ โชคชัยพิทักษ์

น.ส.สมลักษณ์ จัดกระบวนพล

นายไชยวัฒน์ สัตยาประเสริฐ

นายวินัส เรืองอำพัน

นายกฤษณ์ ผือโย

นายเกรียงชัย นิตธิธรรมกวิน

นายชวลิต ธรรมภาณุ

นายมงคล คุปต์กาญจนากุล

นายสุวัตร สุขเกษม

นายอนันต์ โรจนเนืองนิตย์

นายพูนศักดิ์ จงกลนี้

นายสุรวิทย์ หิรัญคำ

นายสายันต์ สุรสมภพ

นายทองสุข ปิงเมือง

นางจังหวัด วิเชียรสรรค์

นายดลจรัส รัตนโศภิต

นายจรัญ สิริันทวิเนติ

ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอาญานบุรีช่วยทำงาน

ในตำแหน่งผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๒

นายมานะ คุภะวิริยกุล

ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๒

น.ส.สมบูรณ์ นิละหัต

นายเจริญโรจน์ สันทมทอง

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำกระทรวง ช่วยทำงานในตำแหน่ง

ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๒

นายสวัสดิ์ วาจาสิทธิศิลป์

ผู้พิพากษาประจำกระทรวง ช่วยทำงานในตำแหน่ง

ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๒

นางเสมอดาว เดชาติวงศ์ ณ อยุธยา

นายสุรพล สอนยานนท์

นางสาววิไลวรรณ กัลยาณกุล

นายครรชิต วงศ์ไทย

เลขานุการศาลอุทธรณ์ภาค ๒

นายสุนัย มโนมัยอุดม

จำศาลอุทธรณ์ภาค ๒

นางสาวสมจิตร ผลไพบูลย์ยิ่ง

ศาลอุทธรณ์ภาค ๓

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
[www.library.coj.go.th]

อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๓

นายจรัส อุดมวรชาติ
อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๓

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
[www.library.coj.go.th]

รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๓

นายประคนธ์ พันธุ์วิชาติกุล
รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๓

นายจเร อำนวยวัฒนา
รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๓

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
[www.library.coj.go.th]

ประวัติศาสตร์อุทธรณ์ภาค ๓

ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาค พ.ศ. ๒๕๓๒ มีเขตศาลในจังหวัดกระบี่ จังหวัดชุมพร จังหวัดตรัง จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดนราธิวาส จังหวัดปัตตานี จังหวัดพังงา จังหวัดพัทลุง จังหวัดภูเก็ต จังหวัดยะลา จังหวัดระนอง จังหวัดสงขลา จังหวัดสตูล จังหวัดสุราษฎร์ธานี และได้เปิดทำการเมื่อวันที่ ๒ มกราคม ๒๕๓๓ โดยมีที่ตั้งทำการอยู่ ณ กรุงเทพมหานคร

ที่ทำการศาลอุทธรณ์ภาค ๓ แห่งแรก ตั้งอยู่ชั้นที่ ๔ และ ๖ อาคารศาลแขวงพระนครใต้ ถนนเจริญกรุง (เยื้องซอย ๘๕) แขวงวัดพระยาไกร เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร ได้เปิดทำการตั้งแต่วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๓๓ ถึงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๓๕ จึงย้ายมาอยู่ ณ ที่ทำการปัจจุบันชั้นที่ ๑๒ และ ๑๓ อาคารศาลอาญา ถนนรัชดาภิเษก แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร โดยเปิดทำการต่อเนื่องไปในวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๓๕ และมีพิธีเปิดอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๓๕ โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์มาทรงประกอบพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลอุทธรณ์ภาค ๓ พร้อมกับอาคารที่ทำการศาลอาญา

ผู้เคยดำรงตำแหน่งอธิบดีผู้พิพากษา

ศาลอุทธรณ์ภาค ๓

๑. นายเฉลิม การปลื้มจิตต์
ดำรงตำแหน่ง ระหว่าง ๒ มกราคม ๒๕๓๓ ถึง ๓๐ กันยายน ๒๕๓๓
๒. นายวีระชัย สุตรสุวรรณ
ดำรงตำแหน่ง ระหว่าง ๑ ตุลาคม ๒๕๓๓ ถึง ๑ ตุลาคม ๒๕๓๔
(ช่วยทำงานที่ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ ถึง ๙ ธันวาคม ๒๕๓๔)

ผู้เคยดำรงตำแหน่งรองอธิบดีผู้พิพากษา

ศาลอุทธรณ์ภาค ๓

๑. นายจรัส อุดมวรชาติ
ดำรงตำแหน่ง ระหว่าง ๒ มกราคม ๒๕๓๓ ถึง ๑ ตุลาคม ๒๕๓๓
๒. นายนำชัย สุนทรพินิจกิจ
ดำรงตำแหน่ง ระหว่าง ๒ มกราคม ๒๕๓๓ ถึง ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕
๓. นายปรีชา ธนानันท์
ดำรงตำแหน่ง ระหว่าง ๑ ตุลาคม ๒๕๓๓ ถึง ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕

รายนามข้าราชการศาลอุทธรณ์ภาค ๓

อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๓

นายจรัส อุดมวรชาติ

รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๓

นายประคนธ์ พันธุ์วิชาติกุล

นายจเร อำนวยวัฒนา

ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ภาค ๓

นายสุทธิ อินทุเศรษฐ

(ช่วยทำงานศาลฎีกา)

นายถวิล ตรีเพชร

นายสุนพ กীরติยุติ

(ช่วยทำงานศาลฎีกา)

นายสถิตย์ ไพเราะ

นายวินัย วิมลเศรษฐ

นายสิงหะ สัตยธรรม

นายธีรไท สุนทรนนท์

(ช่วยทำงานศาลฎีกา)

ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะช่วยทำงาน

นายโกษา บิยสิรานนท์

(ช่วยทำงานตำแหน่งผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ภาค ๓)

ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๓

นายพันธวัช ปาณิกบุตร

นายประสพสุข บุญเดช

นายศุภชัย ภู่งาม

นายชวเลิศ โสภณวัต

นายกิตติยาภรณ์ อาตมียะนันท์

นายสมชาย อุดมวงษ์

นายสุเมธ ดังคจิวงกูร

นายอัฐ จินดา

นายวสันต์ สร้อยพิสุทธิ์
นายชวลิต ยอดเนร
นายประศาสน์ คิงขมานันท์
นายสุรชาติ บุญศิริพันธ์
นายวิบูลย์ สุนทรวิภาต
นายสุธี ตั้งศรีวงษ์

ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๓

นายประเสริฐ โอนพรัตน์วิบูล
นายวรพจน์ วิไลชนม์
นายอนันต์ ชุมวิสูตร

ผู้พิพากษาประจำกระทรวงช่วยทำงานในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๓

นายประสิทธิ์ สนามชวด
นายราเชนทร์ เรืองทวีป
นายทรงพล สงวนพงศ์
นายธงชัย จันทรีวิรัช

เลขานุการศาลอุทธรณ์ภาค ๓

นายโชติช่วง ทัพวงศ์

จำศาลอุทธรณ์ภาค ๓

นายเกรียงศักดิ์ ดรีโลเกศ

การจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาค

เกริก วณิกกุล*

ชัยพร สมบุญวงศ์**

ในช่วง ๕ ปีที่ผ่านมา ปริมาณคดีที่ขึ้นสู่ศาลชั้นต้นได้เพิ่มสูงขึ้นหลายเท่าตัว คิดเฉลี่ยแล้วตกปีละประมาณ ๔๐๐,๐๐๐ คดี กระทรวงยุติธรรมได้เร่งรัดให้ศาลชั้นต้นพิจารณาพิพากษาคดีดังกล่าวโดยเร็วจนสามารถเสร็จสิ้นไปภายในแต่ละปี ไม่น้อยกว่า ๙๓% บรรดาคดีเหล่านี้คู่ความได้อุทธรณ์ขึ้นไปสู่ศาลอุทธรณ์ประมาณ ปีละ ๒๐,๐๐๐ คดี แต่เนื่องจากศาลอุทธรณ์มีอยู่เพียงศาลเดียว และมีอัตรากำลังผู้พิพากษาอยู่จำนวนจำกัด กล่าวคือ มีผู้พิพากษา ๙๖ อัตรา รวมผู้พิพากษาที่ช่วยราชการแล้วมีเพียง ๑๐๓ อัตราเท่านั้น ซึ่งไม่เพียงพอกับปริมาณคดีที่ขึ้นสู่ศาลอุทธรณ์ จึงทำให้ศาลอุทธรณ์ไม่สามารถทำคดีให้เสร็จไปได้ทันเหมือนในศาลชั้นต้น ที่มีอยู่ทั่วราชอาณาจักร เป็นเหตุให้ปริมาณคดีค้างสะสมติดต่อกันมา จนในปี พ.ศ. ๒๕๓๒ มีคดีค้างอยู่ประมาณ ๕๐,๐๐๐ คดี ทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชน ผู้เกี่ยวข้องอย่างมาก ก่อนหน้านี้กระทรวงยุติธรรมได้พยายามแก้ไขโดยวิธีการอื่นๆ แล้ว แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหานี้ได้ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๓๐ จึงได้กำหนดโครงการจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาคขึ้นไว้ในแผนพัฒนาศาลและกระทรวงยุติธรรม ฉบับที่ ๒ เพื่อเป็นการกระจายสำนวนคดีออกสู่ศาลอุทธรณ์ภาคและขยายอัตรากำลังผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ให้ได้สัดส่วนรับกับปริมาณคดีที่เพิ่มมากขึ้น

ในเวลาเดียวกันเมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๓๐ นายเด่น โต๊ะมีนา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์กับคณะ ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาค พ.ศ. กับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร เลขานุการรัฐสภาได้ส่งร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมาเพื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณาล่วงหน้า เลขานุการคณะรัฐมนตรีจึงส่งร่างพระราชบัญญัติทั้งสองมาให้กระทรวงยุติธรรมพิจารณาแล้ว

* รองเลขาธิการส่งเสริมงานตุลาการ สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ

** ผู้พิพากษาศาลแขวงอุบลราชธานี

เสนอความเห็นไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีภายใน ๓๐ วัน เพื่อจะได้เสนอ
คณะรัฐมนตรี

กระทรวงยุติธรรมได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาค
พ.ศ. (นายเด่น โต๊ะมีนา กับคณะ เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติแก้ไข
เพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (เกี่ยวเนื่องจากการจัดตั้ง
ศาลอุทธรณ์ภาค นายเด่น โต๊ะมีนา กับคณะ เป็นผู้เสนอ) แล้วเสนอว่า ปัจจุบัน
ศาลอุทธรณ์ประสบปัญหาคดีค้างจำนวนมากโดยที่ผู้พิพากษาทำงานจนเต็มความ
สามารถแล้ว ถ้าจัดตั้งศาลอุทธรณ์ขึ้นตามภาคต่าง ๆ จะเป็นการกระจายภาระงาน
คดีของศาลอุทธรณ์ออกไป โดยไม่ต้องขยายขนาดของศาลอุทธรณ์ให้ใหญ่โตกว่า
ปัจจุบันซึ่งยุ่งยากแก่การบริหารมาก ส่วนศาลอุทธรณ์ภาคที่จะจัดตั้งขึ้นในแต่ละภาคนี้
จะมีขนาดเหมาะสมแก่การปฏิบัติงานและมีโอกาสได้รู้เห็นและเข้าใจสภาพการณ์
และความรู้สึกของประชาชนในท้องที่แต่ละภาคได้ชัดเจน อันจะเป็นปัจจัยสำคัญให้
การใช้ดุลพินิจในทางคดีของศาลโดยเฉพาะดุลพินิจในการกำหนดโทษเป็นไปอย่าง
เหมาะสมดียิ่งขึ้น ขณะเดียวกันร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ส่งวนอำนาจพิจารณา
พิพากษาคดีสำคัญไว้กับศาลอุทธรณ์ ซึ่งจะทำให้สามารถรักษาแนวบรรทัดฐานคำ
พิพากษาเป็นแนวเดียวกัน นับว่าเป็นวิธีแก้ปัญหาคดีเกือบจะเป็นการถาวร กระทรวง
ยุติธรรมซึ่งมีนโยบาย และได้วางแผนงานที่จะจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาคอยู่แล้ว จึงได้ให้
ความสนับสนุนแก่ร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับดังกล่าว ทั้งนี้กระทรวงยุติธรรม
ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติรวมสองฉบับเพื่อการนี้ไปพร้อมกันด้วยเพื่อเป็นฉบับ
ของรัฐบาลที่จะเสนอสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาพร้อมกับร่างพระราชบัญญัติสภา
ผู้แทนราษฎร เลขาธิการคณะรัฐมนตรีพิจารณาแล้วเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติจัด
ตั้งศาลอุทธรณ์ภาค พ.ศ. ที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ มีหลักการให้จัดตั้งศาล
อุทธรณ์ภาคขึ้นในส่วนภูมิภาคเช่นเดียวกับร่างพระราชบัญญัติที่สมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรเสนอ ซึ่งจะต้องแก้ไขบทบัญญัติแห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรมให้สอดคล้อง
กับการจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาคด้วย จึงเห็นควรนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา หาก
คณะรัฐมนตรีเห็นชอบด้วยก็สมควรมีมติรับหลักการและส่งให้สำนักงานคณะกรรมการ-
การกฤษฎีกาตรวจพิจารณาพร้อมกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญ
ศาลยุติธรรมให้สอดคล้องกัน ฯพณฯ รองนายกรัฐมนตรี (พลตรีชาติชาย
ชุนหารวัฒน์) ในสมัยนั้น ปฏิบัติราชการแทนนายกรัฐมนตรี มีคำสั่งให้นำเรื่องเสนอ

คณะรัฐมนตรีพิจารณา

ต่อมาในวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๓๐ ร้อยตำรวจโทเชาวริน ลัทธศักดิ์ศิริ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทยกับคณะ ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาค พ.ศ. ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรีพิจารณา และเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเกี่ยวข้องกับกระทรวงยุติธรรมจึงขอส่งมาเพื่อกระทรวงโปรดพิจารณาเสนอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของกรรมาธิการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรต่อไป กระทรวงยุติธรรมพิจารณาร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาค พ.ศ. (ร้อยตำรวจโทเชาวริน ลัทธศักดิ์ศิริ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (เกี่ยวเนื่องจากการจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาค ร้อยตำรวจโทเชาวริน ลัทธศักดิ์ศิริ และคณะ เป็นผู้เสนอ) ว่ามีสาระสำคัญหลักการและเหตุผลคล้ายคลึงกับร่างพระราชบัญญัติอีกสองฉบับที่ใช้ชื่ออย่างเดียวกัน โดยนายเด่น โต๊ะมีนา กับคณะเป็นผู้เสนอ กระทรวงยุติธรรมจึงเห็นด้วยในหลักการของร่างพระราชบัญญัติสองฉบับดังกล่าวของร้อยตำรวจโทเชาวริน ลัทธศักดิ์ศิริ กับคณะ และขอยืนยันให้ใช้ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาค พ.ศ. ฉบับที่กระทรวงยุติธรรมยกร่างขึ้นใหม่เป็นหลักในการพิจารณา

เมื่อวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๓๐ คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาลงมติให้กระทรวงยุติธรรมนำเรื่องนี้กลับไปพิจารณาทบทวนใหม่อีกครั้งหนึ่งโดยให้รับข้อสังเกตของรัฐมนตรีไปพิจารณา ดังนี้

๑. เห็นสมควรจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาคหรือจะเพิ่มบุคลากรในตำแหน่งผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ในส่วนกลางแทน

๒. หากสมควรจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาค ก็ให้พิจารณาแก้ไขหลักการเกี่ยวกับอำนาจของศาลอุทธรณ์ภาคให้เท่าเทียมกับอำนาจของศาลอุทธรณ์กลาง พร้อมทั้งยกร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมศาลยุติธรรมให้สอดคล้องกัน และนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาในคราวเดียวกันด้วย

กระทรวงยุติธรรมได้พิจารณาทบทวนแล้วมีความเห็นเสนอว่า ปัญหาที่ค้างคั่งในศาลอุทธรณ์มีความจำเป็นอย่างยิ่ง จำนวนคดีรับใหม่ในแต่ละปีเพิ่มมากขึ้น แต่อัตรากำลังผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่เต็มขีดความสามารถก็ยังไม่อาจพิจารณาพิพากษาคดีให้เสร็จไปทั้งหมด คงเหลือเป็นคดีค้างสำหรับปีถัดไป

ครั้งนี้ถึงปีถัดไปจำนวนคดีรับใหม่ก็เพิ่มขึ้นอีก ในขณะที่จำนวนคดีเสร็จไปยังคงที่ คดีค้างจึงสะสมพอกพูนจนถึง ๒๓,๑๑๗ เรื่องในเดือนมิถุนายน ๒๕๓๐ ตามตัวเลขนี้ แม้ไม่ต้องรับคดีใหม่เลย ศาลอุทธรณ์ก็ยังต้องใช้เวลาราว ๒ ปี จึงจะพิจารณาพิพากษาเสร็จทั้งหมด แต่ตามสภาพความเป็นจริงของประเทศที่กำลังขยายตัวทางเศรษฐกิจ ศาลอุทธรณ์จะต้องรับคดีใหม่เพิ่มขึ้นทุกปี การเพิ่มกำลังให้สมดุลกับปริมาณงาน ไม่สามารถจะขจัดปัญหาให้หมดสิ้นไปได้ ผู้พิพากษาที่เพิ่มจำนวนขึ้นจะต้องพิจารณาพิพากษาคดีที่ค้างค้างเสร็จก่อน คดีรับใหม่ต้องรอไว้และจะพอกพูนขึ้นอีก ในไม่ช้า จำนวนคดีค้างค้างจะมากขึ้นจนไม่สามารถพิจารณาพิพากษาให้เสร็จไปได้ทั้งหมดอีกครั้งหนึ่ง วิธีแก้ปัญหาดังกล่าวโดยเพิ่มอัตรากำลังผู้พิพากษาแต่เพียงอย่างเดียวนี้ กระทรวงยุติธรรมก็ได้เคยปฏิบัติมาแล้วในอดีต และพบว่ามันเป็นเพียงวิธีแก้ปัญหาลเฉพาะหน้าเท่านั้นไม่ได้ผลในระยะยาวอย่างแท้จริง นอกจากนั้นการเพิ่มอัตรากำลังผู้พิพากษาจำนวนมากจะทำให้ศาลอุทธรณ์ซึ่งเป็นศาลใหญ่มากอยู่แล้วต้องมีขนาดใหญ่โตยิ่งขึ้นไปอีกจะเกิดความยุ่งยากทั้งการบริหารงานคดีและการบริหารงานบุคคลเป็นอย่างยิ่ง จึงจำเป็นต้องเปลี่ยนโครงสร้างของศาลอุทธรณ์เสียใหม่เช่นเดียวกับนานาอารยประเทศ

การจัดตั้งศาลอุทธรณ์เพิ่มขึ้นทำให้จำนวนคดีซึ่งเดิมเคยมารวมขึ้นศาลแห่งเดียวกระจายออกไปตามศาลต่าง ๆ จำนวนคดีไม่มากนักจนถึงขั้นไม่สามารถพิจารณาพิพากษาให้ลุล่วงไป ทำให้ขนาดของแต่ละศาลเล็กลง โครงสร้าง องค์การกระจัดรัดง่ายแก่การบริหารทั้งงานคดีและงานบุคคล เช่น การจัดเก็บสำนวนง่ายขึ้น จ่ายและติดตามสำนวนสะดวกขึ้น รักษาความลับได้ดีขึ้น ดูแลบุคลากรได้ทั่วถึง จัดหาวัสดุอุปกรณ์ครบถ้วน เป็นต้น นอกจากนั้นการเพิ่มจำนวนศาลอุทธรณ์ยังนับเป็นการวางแผนสำหรับอนาคตได้อย่างดี ประเทศไทยกำลังอยู่ในระหว่างพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม พลเมืองเพิ่มมากขึ้นทุกปี จำนวนคดีที่จะไปสู่ศาลอุทธรณ์ย่อมเพิ่มขึ้นตามไปด้วย การปล่อยคดีให้พอกพูนสะสมอยู่ ณ ที่แห่งเดียวย่อมเป็นการเพิ่มเติ่มปัญหาให้แก่ปัญหาเดิมซึ่งยังแก้ไม่ตก การกระจายเขตอำนาจศาลออกเป็นหลายศาลทำให้แต่ละศาลรับคดีไม่มากจนเกินไป แม้จะมีคดีเพิ่มขึ้นอีกก็ไม่มากนักถึงกับไม่สามารถพิจารณาพิพากษาให้สำเร็จลุล่วงไป

การจำกัดประเภทคดีที่ศาลอุทธรณ์ภาคมีอำนาจพิจารณาพิพากษาเพื่อให้ศาลอุทธรณ์ภาครับผิดชอบคดีที่มีความสำคัญอันดับรอง แต่จำนวนคดีมาก เป็น

การแบ่งเบาภาระและสามารถใช้ดุลพินิจให้เหมาะสมกับท้องถิ่น ขณะเดียวกันศาลอุทธรณ์กลางยังคงสงวนอำนาจที่จะพิจารณาพิพากษาคดีสำคัญ ๆ เพื่อรักษาบรรทัดฐานคำพิพากษาไว้ในแนวเดียวกัน ในลักษณะนี้ศาลอุทธรณ์ภาคจะมีฐานะเป็นส่วนแยกของศาลอุทธรณ์ แต่ตัดทอนเอาความรับผิดชอบงานบริหารออกไปเพื่อประสิทธิภาพและความคล่องตัว ส่วนการพัฒนายกระดับศาลอุทธรณ์ภาคขึ้นในชั้นต่อไป สมควรกระทำเมื่อระบบศาลอุทธรณ์ภาคมีความมั่นคงทั้งด้านงานคดีและด้านงานบริหารคดีแล้ว

ตามร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาค พ.ศ. ฉบับของกระทรวงยุติธรรมจำกัดอำนาจศาลอุทธรณ์ภาคไว้ในคดีแพ่ง กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมที่พิพากษาหรือจำนวนเงินที่ฟ้องไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท เพื่อให้ตรงกับจำนวนทุนทรัพย์ชั้นฎีกา ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งที่กระทรวงยุติธรรมขอแก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งจะทำให้คดีประเภทนี้เด็ดขาดไปในศาลอุทธรณ์ภาค ในคดีอาญากำหนดอัตราโทษอย่างสูงจำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี เพื่อให้ตรงกับทางปฏิบัติว่าโทษจำคุกอย่างสูงเกินสิบปีขึ้นไปนับเป็นคดีอุกฉกรรจ์ สมควรให้ศาลอุทธรณ์กลางวินิจฉัย นอกจากนั้นคดีล้มละลายและคดีการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ก็สมควรอยู่ในอำนาจของศาลอุทธรณ์กลางเพราะเป็นคดีที่มีความสำคัญ มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและคำวินิจฉัยในคดีเดิม ดังนั้นกระทรวงยุติธรรมจึงมีความเห็นตามหลักการเดิมว่าสมควรให้มีการจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาคขึ้น โดยจำกัดอำนาจให้พิจารณาพิพากษาคดีที่มีความสำคัญอันดับรอง แต่มีจำนวนคดีมาก เพื่อแก้ปัญหาดีคั่งค้างอย่างรุนแรงที่ศาลอุทธรณ์ประสบอยู่ในปัจจุบัน

เมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๓๐ กระทรวงการคลังได้เสนอความเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาค พ.ศ. ไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีว่าร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว เป็นร่างพระราชบัญญัติที่กำหนดให้มีการจัดตั้งศาลอุทธรณ์ตามภาคต่าง ๆ โดยประกอบด้วย อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ภาค ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค และเลขานุการศาลอุทธรณ์ภาค และร่างดังกล่าวยังได้จำกัดอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์ของศาลอุทธรณ์ภาคไว้ด้วย ฉะนั้นการกำหนดให้มีอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาคในแต่ละภาค และการที่มีได้ให้อำนาจพิจารณาพิพากษาแก่ผู้พิพากษาศาล

อุทธรณ์ภาคอย่างเต็มที่ย่อมไม่เกิดประโยชน์ต่อการเร่งรัดคดี นอกจากนั้นการกำหนดให้ศาลชั้นต้นที่รับอุทธรณ์เป็นผู้สั่งว่าอุทธรณ์อยู่ในอำนาจของศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาค จะเป็นผลให้ล่าช้าขึ้นอีก เนื่องจากเดิมเมื่อมีการอุทธรณ์คดีแล้วคดีจะขึ้นสู่ศาลอุทธรณ์เพียงแห่งเดียวเท่านั้น จึงเห็นว่าหากจะขยายศาลอุทธรณ์ควรดำเนินการในลักษณะให้รวมอยู่ศูนย์กลางและเพิ่มอัตราผู้พิพากษาในศาลอุทธรณ์ในส่วนกลางน่าจะเหมาะสมกว่าซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการควบคุมและบังคับบัญชาด้วย จึงเห็นควรให้ชะลอการจัดตั้งศาลดังกล่าวไว้ก่อนและเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปโดยรอบคอบ จึงเห็นควรมอบให้คณะกรรมการประสานงานกระบวนการยุติธรรมซึ่งแต่งตั้งโดยคณะรัฐมนตรีเป็นผู้พิจารณาต่อไป

เมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๓๐ คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาแล้วลงมติให้รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายมีชัย ฤชุพันธุ์) รับไปปรึกษาหารือกับกระทรวงยุติธรรม เพื่อให้ทราบเหตุผลความจำเป็นในการจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาค แล้วนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง ต่อมานายมีชัย ฤชุพันธุ์ กับนายสวัสดิ์ โชติพานิช ปลัดกระทรวงยุติธรรม ได้พบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน แล้วมีความเห็นร่วมกันว่าการจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาคจะช่วยแก้ปัญหาดีความค้างคั่งในศาลอุทธรณ์ได้ดีกว่าการเพิ่มอัตราผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ในส่วนกลาง เพราะการจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาคเพิ่มขึ้นจะทำให้จำนวนคดีซึ่งเดิมเคยมารวมขึ้นศาลแห่งเดียวกระจายออกไปตามศาลในภูมิภาค นับเป็นการวางแผนสำหรับอนาคตได้อย่างดี ทำให้แต่ละศาลรับคดีไม่มากจนเกินไป ขนาดของศาลเล็กลงมีโครงสร้างและการจัดองค์กรกะทัดรัด ง่ายแก่การบริหารทั้งงานคดีและงานบุคคล เช่นการจัดเก็บสำนวนง่ายขึ้น การจ่ายและการติดตามสำนวนสะดวกขึ้น รักษาความลับได้ดีขึ้น ดูแลบุคลากรได้ทั่วถึง เป็นต้น สำหรับปัญหาว่าศาลอุทธรณ์ภาคควรจะมีเขตอำนาจจำกัดเฉพาะคดีบางประเภทหรือควรให้มีอำนาจเท่าเทียมกับศาลอุทธรณ์กลางนั้น เห็นควรให้ศาลอุทธรณ์ภาคมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์มาจากศาลชั้นต้นที่อยู่ในเขตอำนาจได้ทุกประเภท ส่วนจำนวนและที่ตั้งของศาลอุทธรณ์ภาคจะอยู่ที่ใด มีเขตอำนาจเพียงไร และจะเปิดทำการเมื่อใด ให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา กระทรวงยุติธรรม จึงได้ปรับปรุงแก้ไขถ้อยคำร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาค พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ให้เหมาะสมและรัดกุมยิ่งขึ้นแล้วนำไปปรึกษา

หารือกับรัฐมนตรีมีชัย ฤชุพันธุ์ ผลการปรึกษาหารือเป็นที่พอใจตรงกันด้วยกัน ทั้งสองฝ่ายและเห็นสมควรนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาดำเนินการต่อไปได้

เมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๑ คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาแล้วลงมติ รับหลักการร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับตามที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้กำหนดให้นำร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับเสนอคณะกรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๘ ตรวจพิจารณาต่อไป คณะกรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๘ มีนายกมลวรรณประภา เป็นประธาน มีนายสุธรรม วรรณแสง นายศิริ อติโพธิ์ นายธานินทร์ กรัยวิเชียร นายจำรัส เขมะจารุ นายอนันต์ อนันตกุล นางสาวบังอร อิมโอชา นายประเสริฐ นาสกุล เป็นกรรมการและมีนายประสงค์ วินัยแพทย์ เป็นเลขานุการ กรรมการร่างกฎหมาย คณะกรรมการร่างกฎหมายคณะที่ ๘ ได้นัดประชุมครั้งแรก ในวันพฤหัสบดีที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๓๑ กระทรวงยุติธรรมได้แต่งตั้ง นายเจริญ ภักดีธนากุล และนายจิรนิติ หะวานนท์ เป็นผู้แทนไปชี้แจงรายละเอียดคณะกรรมการร่างกฎหมายได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับดังกล่าวอย่างละเอียดถึง ๓ วาระ จึงเป็นอันเสร็จการพิจารณาโดยที่ประชุมได้มีมติแก้ไขรูปแบบและถ้อยคำในรายละเอียดหลายประการ โดยไม่ได้เปลี่ยนแปลงแก้ไขหลักการสำคัญของร่างที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ สาระสำคัญที่คณะกรรมการร่างกฎหมายตรวจแก้ไขเพิ่มเติมสรุปได้ดังนี้คือ

ในส่วนที่เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาค พ.ศ. ได้ตัดร่างมาตรา ๕ และมาตรา ๘ ว่าด้วยอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลอุทธรณ์ภาค และอำนาจหน้าที่ของผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาคออก เนื่องจากมีบัญญัติไว้ในพระธรรมนูญศาลยุติธรรมแล้ว และแก้ไขถ้อยคำในร่างมาตรา ๖ และมาตรา ๘ ว่าด้วยการโอนคดี ร่างมาตรา ๑๐ ว่าด้วยการนำบทบัญญัติในเรื่องศาลอุทธรณ์ อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ ฯลฯ มาใช้บังคับกับศาลอุทธรณ์ภาค อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ฯลฯ โดยอนุโลม และร่างมาตรา ๑๑ ว่าด้วยการพิจารณาคดีที่ค้างพิจารณาอยู่ในวันที่ศาลอุทธรณ์ภาคเปิดทำการให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ส่วนร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่..) พ.ศ. นั้น ได้เพิ่มบทบัญญัติให้มีตำแหน่งอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค และรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ในพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (มาตรา ๘

และมาตรา ๑๐ ทวิ) และปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลอุทธรณ์ภาคให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามบทบัญญัติว่าด้วยการอุทธรณ์ เช่นเดียวกับศาลอุทธรณ์ โดยกำหนดให้ศาลอุทธรณ์ภาคมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่ศาลชั้นต้นลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตและจำเลยมิได้อุทธรณ์ ซึ่งศาลชั้นต้นส่งขึ้นมากตามมาตรา ๒๔๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดคำร้องคัดค้านคำสั่งของศาลชั้นต้นได้ด้วย (มาตรา ๑๙)

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาจึงได้ส่งร่างพระราชบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติมแล้วทั้งสองฉบับไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา เมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๓๑ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับโดยให้ส่งคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาก่อนเสนอสภาผู้แทนราษฎรต่อไป คณะกรรมการประสานงานได้มีข้อทักท้วงเกี่ยวกับเรื่องอิทธิพลในต่างจังหวัด ในขณะเดียวกันในวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๓๑ นายสมาน ชมภูเทพ และนายสยม รามสูต สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรครวมไทย ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาค พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร อันเป็นการย้าให้เห็นความจำเป็นต้องมีศาลอุทธรณ์ภาคเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๓๑ คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาลงมติเห็นชอบตามความเห็นของคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรซึ่งให้กระทรวงยุติธรรมนำร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับไปทบทวนใหม่ กระทรวงยุติธรรมได้ส่งข้อมูลประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติทั้งสองไปให้คณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร

ในวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๒ คณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งมีรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายบุญเหลือ ประเสริฐสุวรรณ) เป็นประธาน ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาค พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. โดยมีนายจิรนิติ หะวานนท์ ผู้พิพากษาประจำกระทรวง ช่วยราชการสำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ เป็นผู้แทนกระทรวงยุติธรรมไปชี้แจง ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๒ คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาลงมติเห็นชอบด้วยตามความเห็นของคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร และให้เสนอร่างพระราช-

บัญญัติดังกล่าวต่อสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาเป็นเรื่องด่วน

ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๒/๒๕๓๒ (สมัยสามัญ) เป็นพิเศษ เมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๓๒ ที่ประชุมได้ลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาค พ.ศ. (คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ) ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาค พ.ศ. (นายสมาน ชมภูเทพ และนายสยม รามสูต เป็นผู้เสนอ) ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายสมาน ชมภูเทพ และนายสยม รามสูต เป็นผู้เสนอ) และตั้งกรรมาธิการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณา โดยถือร่างของคณะรัฐมนตรีเป็นหลักในการพิจารณากำหนดการแปรญัตติภายใน ๗ วัน

คณะกรรมการวิสามัญดังกล่าวประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและผู้ที่รัฐบาลเสนอชื่อตามอัตราส่วน ดังมีรายนามดังต่อไปนี้

๑. นายโกเมศ ขวัญเมือง
๒. นายเจริญ ภักดีธนากุล
๓. นายจองชัย เทียงธรรม
๔. นายจำลอง คุรุขันธ์
๕. นายจิรนิติ หะวานนท์
๖. นายธีระพันธ์ เพ็ชรสุวรรณ
๗. นายนิพนธ์ วิสินธุยุทธศาสตร์
๘. นายบัวพรม ธีรกาลยานพันธ์
๙. นายประสพ บุษราคัม
๑๐. นายปิยะณัฐ วัชรามารณ์
๑๑. นายพิศาล ไชยชาญ
๑๒. นายพีรพันธ์ พาลุสุข
๑๓. นายพูลศักดิ์ อยู่ประเสริฐ
๑๔. นายพูลสวัสดิ์ ไหตระไวศยะ
๑๕. นายยรรยง ร่วมพัฒนา
๑๖. นายวิทยา ชันอาสา
๑๗. นางศรีสกุล เตชะไพบูลย์
๑๘. นายสมชาย ลาติษฐ์

๑๙. นายสมศักดิ์ ชาญด้วยกิจ

๒๐. นายสมาน ชมภูเทพ

๒๑. นายสวัสดิ์ โชติพานิช

๒๒. นายอดิสร เพ็ญเกษ

๒๓. นายอนุรักษ์ จูรีมาศ

๒๔. นายอภิชัย ตรังคินีนาถ

๒๕. นายอรรถนิติ ดิษฐอำนาจ

๒๖. นายอาทิตย์ วิลัยวงศ์

๒๗. นายอุดร ทองน้อย

ที่ประชุมมีมติเลือกนายนิพนธ์ วิเศษชัยยศศาสตร เป็นประธานคณะกรรมการ
ธิการ นายสวัสดิ์ โชติพานิช เป็นรองประธานคณะกรรมการ ธิการ นายจิรนิติ หะวานนท์
เป็นเลขานุการคณะกรรมการ ธิการ นายพลศักดิ์ อยู่ประเสริฐ เป็นผู้ช่วยเลขานุการ
คณะกรรมการ ธิการ นายบัวพรหม ชีวภัลยานพันธ์ เป็นโฆษกคณะกรรมการ ธิการ และ
นายพีรพันธ์ พาลุสุข เป็นผู้ช่วยโฆษกคณะกรรมการ ธิการ ผู้ซึ่งคณะรัฐมนตรีมอบหมาย
ให้เป็นผู้ชี้แจงแสดงความเห็นคือ นายจิรนิติ หะวานนท์ ผู้พิพากษาประจำกระทรวง
ช่วยราชการสำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ และนายเกริก วณิกกุล ผู้อำนวยการ
กองวิชาการ สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ

คณะกรรมการได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาคเสร็จ
เรียบร้อยแล้วโดยมีมติให้แก้ไขเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติ โดยตัดคำว่า “และ
ตั้งอยู่ที่กรุงเทพมหานคร” กับ “ตามกฎหมายภาคต่าง ๆ” เพื่อให้ศาลอุทธรณ์ภาคตั้งอยู่
ในส่วนภูมิภาคก็ได้ ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครก็ได้ กรรมการและสมาชิกสภา
ผู้แทนราษฎรขอแปรญัตติหลายคน โดยขอสงวนคำแปรญัตติในมาตรา ๓ ให้เพิ่ม
คำว่า “และให้มีที่ตั้ง ณ กรุงเทพมหานคร” คณะกรรมการมีมติให้ตั้งข้อสังเกต
ให้คณะรัฐมนตรีปฏิบัติว่า “คณะกรรมการมีข้อสังเกตเพื่อประกอบการปฏิบัติ
ของคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการกำหนดสถานที่ตั้งที่ทำการศาลอุทธรณ์ตามร่างพระ-
ราชบัญญัตินี้ว่าสถานที่ตั้งของศาลอุทธรณ์ภาคในระยะเริ่มแรกนี้ควรจะให้อยู่ใน
กรุงเทพมหานคร เพื่อความสะดวกและเป็นการประหยัดงบประมาณในการดำเนิน
การ” ส่วนร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..)
พ.ศ. นั้นไม่มีการแก้ไขและไม่มีความจำเป็นต้องสงวนคำแปรญัตติ ด้วย

เมื่อวันพุธที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๓๒ ได้มีการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๑๔/๒๕๓๒ (สมัยสามัญ) เป็นพิเศษ เพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาค พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบในวาระที่ ๒ และที่ ๓ และให้นำเสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวต่อวุฒิสภาเพื่อพิจารณาต่อไป

ในการพิจารณาชั้นวุฒิสภาเมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๓๒ วุฒิสภาได้พิจารณา ๓ วาระ และมีมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาค พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. และให้นำกรณบบังคมทูลเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยประกาศบังคับใช้เป็นกฎหมายต่อไป

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาค พ.ศ. ๒๕๓๒ ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม ๑๐๖ ตอนที่ ๑๒๗ ลงวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๓๒

ในส่วนที่เกี่ยวกับการดำเนินการตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ คือการเตรียมการจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาค และเพื่อให้การเตรียมการจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาคดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและสำเร็จลุล่วงไปตามเป้าหมาย กระทรวงยุติธรรมจึงได้มีคำสั่งที่ ๒๐๑/๒๕๓๒ แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่งเพื่อทำหน้าที่ในเรื่องนี้ เรียกว่า “คณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาค” ประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

๑. ปลัดกระทรวงยุติธรรม	เป็นประธานกรรมการ
๒. รองปลัดกระทรวงยุติธรรม (ฝ่ายบริหาร)	เป็นกรรมการ
๓. รองปลัดกระทรวงยุติธรรม (ฝ่ายวิชาการ)	เป็นกรรมการ
๔. อธิบดีกรมบังคับคดี	เป็นกรรมการ
๕. ผู้แทนศาลอุทธรณ์	เป็นกรรมการ
๖. อธิบดีผู้พิพากษามาตร ๑	เป็นกรรมการ
๗. อธิบดีผู้พิพากษามาตร ๓	เป็นกรรมการ
๘. อธิบดีผู้พิพากษามาตร ๕	เป็นกรรมการ
๙. อธิบดีผู้พิพากษามาตร ๙	เป็นกรรมการ
๑๐. เลขาธิการส่งเสริมงานตุลาการ	เป็นกรรมการ
๑๑. รองเลขาธิการส่งเสริมงานตุลาการ	เป็นกรรมการ

๑๒. ผู้อำนวยการกองวิชาการ
สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ เป็นกรรมการ
๑๓. ผู้อำนวยการกองคลัง
สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นกรรมการ
๑๔. ผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่
สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นกรรมการ
๑๕. ผู้อำนวยการกองออกแบบและก่อสร้าง
สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นกรรมการ
๑๖. นายวิชัย ชื่นชมพูนุท
ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอาญา
ธนบุรี เป็นกรรมการ
๑๗. นายอาทร สิทธิเวช
ที่ปรึกษาทางด้านก่อสร้างของ
กระทรวงยุติธรรม เป็นกรรมการ
๑๘. นายพรเพชร วิชิตชลชัย เป็นกรรมการ
ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลคดีเด็กและเยาวชน
จังหวัดนครสวรรค์ และเลขานุการ
๑๙. ผู้อำนวยการกองนโยบายและแผน เป็นกรรมการ
สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม และผู้ช่วยเลขานุการ
๒๐. นายธนสิทธิ์ นิลกำแหง เป็นกรรมการ
ผู้พิพากษาประจำกระทรวง และผู้ช่วยเลขานุการ

ในการเตรียมการเปิดทำการและพิธีเปิดศาลอุทธรณ์ภาคทั้งสามในวันที่ ๒ มกราคม ๒๕๓๓ คณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาค ๒ ได้มีคำสั่งที่ ๑/๒๕๓๒ แต่งตั้งคณะทำงานเตรียมการเปิดทำการและพิธีเปิดศาลอุทธรณ์ภาค ๑ ศาลอุทธรณ์ภาค ๒ และศาลอุทธรณ์ภาค ๓ เพื่อทำหน้าที่ในเรื่องนี้ ประกอบด้วย

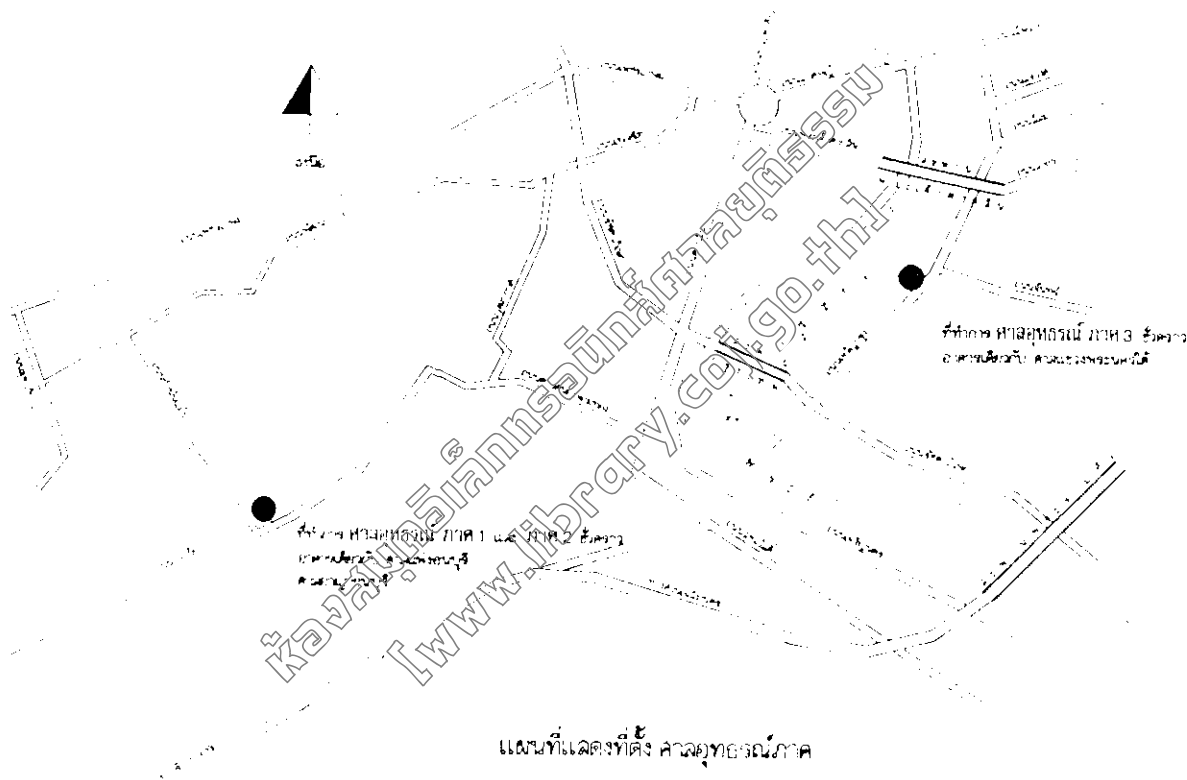
๑. รองปลัดกระทรวงยุติธรรม (ฝ่ายวิชาการ) เป็นประธานคณะทำงาน
๒. ผู้แทนศาลอุทธรณ์ เป็นคณะทำงาน
๓. นายสมศักดิ์ จุสวัสดี เป็นคณะทำงาน
๔. นายเฉลิม การปลื้มจิตต์ เป็นคณะทำงาน

๕. นายประชา บุญนิช เป็นคณะทำงาน
๖. อธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่งธนบุรี เป็นคณะทำงาน
๗. อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาธนบุรี เป็นคณะทำงาน
๘. อธิบดีผู้พิพากษามาตร ๑ เป็นคณะทำงาน
๙. เลขานุการส่งเสริมงานตุลาการ เป็นคณะทำงาน
๑๐. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงพระนครใต้ เป็นคณะทำงาน
๑๑. ผู้อำนวยการกองวิชาการ เป็นคณะทำงาน
สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ
๑๒. ผู้อำนวยการกองคลัง เป็นคณะทำงาน
สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม
๑๓. ผู้อำนวยการกองกลาง เป็นคณะทำงาน
สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม
๑๔. ผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่ เป็นคณะทำงาน
สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม
๑๕. ผู้อำนวยการกองนโยบายและแผน เป็นคณะทำงาน
สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม
๑๖. ผู้อำนวยการกองออกแบบและก่อสร้าง เป็นคณะทำงาน
สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม
๑๗. นายวิชัย ชื่นชมพูนุท เป็นคณะทำงาน
ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอาญา
ธนบุรี
๑๘. นายธนสิทธิ์ นิลกำแหง เป็นคณะทำงาน
ผู้พิพากษาประจำกระทรวง
และเลขานุการ
๑๙. ผู้อำนวยการศูนย์บริการข้อมูลตุลาการ เป็นคณะทำงาน
สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม และผู้ช่วยเลขานุการ
- คณะทำงานชุดนี้ได้ดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ จนเรียบร้อยสามารถเปิดทำ
การศาลอุทธรณ์ภาคทั้งสามได้ในวันที่ ๒ มกราคม ๒๕๓๓

แผนที่แสดงที่ตั้งศาลอุทธรณ์

ภาคผนวก

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ไทย
[www.library.coj.90.th]

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
[www.library.coj.go.th]

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาค

พ.ศ. ๒๕๓๒

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๒

เป็นปีที่ ๔๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาค เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีชั้นอุทธรณ์เป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาค พ.ศ. ๒๕๓๒”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้จัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาคขึ้น ส่วนจำนวนและที่ตั้งจะอยู่ ณ ที่ใด มีเขตศาลเพียงไร และจะเปิดทำการเมื่อใด ให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๔ ให้ศาลอุทธรณ์ภาคเป็นศาลอุทธรณ์ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรมให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค และผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค เป็นข้าราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม ๑๐๖ ตอนที่ ๑๒๗ ลงวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๓๒

มาตรา ๕ คดีใดที่ได้อุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ภาคแล้ว เมื่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์เห็นสมควร หรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องว่าคดีนั้นไม่สมควรได้รับการพิจารณาต่อไปในศาลอุทธรณ์ภาค ให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์มีอำนาจสั่งโอนคดีนั้นไปให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาพิพากษาได้ คำสั่งของอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด

มาตรา ๖ ถ้ามีคดีหลายเรื่องซึ่งเกี่ยวเนื่องกันค้างพิจารณาอยู่ในชั้นอุทธรณ์ในศาลเดียวกันหรือต่างศาลกัน และคู่ความทั้งหมดหรือแต่บางฝ่ายเป็นคู่ความรายเดียวกัน กับทั้งการพิจารณาคดีเหล่านั้นถ้าได้รวมกันแล้วจะเป็นการสะดวก หากศาลนั้นหรือศาลใดศาลหนึ่งเหล่านั้นเห็นสมควรให้พิจารณาคดีรวมกัน หรือหากคู่ความทั้งหมดหรือแต่บางฝ่ายมีคำขอให้พิจารณาคดีรวมกันโดยทำเป็นคำร้องไม่ว่าในเวลาใด ๆ ก่อนมีคำพิพากษา ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งให้พิจารณาคดีเหล่านั้นรวมกัน

ถ้าจะโอนคดีไปเพื่อรวมพิจารณา กับคดีเรื่องอื่นในอีกศาลหนึ่ง ศาลจะมีคำสั่งก่อนที่จะได้รับความยินยอมของศาลที่จะรับโอนคดีนั้นไม่ได้ แต่ถ้าศาลที่จะรับโอนคดีไม่ยินยอมก็ให้ศาลที่จะโอนคดีนั้นส่งเรื่องให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ชี้ขาด คำสั่งของอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด

มาตรา ๗ ให้ที่ประชุมใหญ่ศาลอุทธรณ์ภาคประกอบด้วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาคทุกคนซึ่งอยู่ปฏิบัติหน้าที่ แต่ต้องไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนผู้พิพากษาแห่งศาลนั้น และให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาคหรือผู้ทำการแทนตามกฎหมายเป็นประธาน

มาตรา ๘ บรรดาบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ใช้บังคับแก่ศาลอุทธรณ์ อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ หรือผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ให้นำมาใช้บังคับแก่ศาลอุทธรณ์ภาค อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค หรือผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค แล้วแต่กรณี โดยอนุโลม เว้นแต่เมื่อบทบัญญัติดังกล่าวนั้นแสดงให้เห็นว่าใช้ได้เฉพาะกับศาลอุทธรณ์ อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ หรือผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์เท่านั้น หรือเป็นบทบัญญัติในเรื่องอำนาจหน้าที่ของอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ตามมาตรา ๖ มาตรา ๘ และมาตรา ๒๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา ๙ เมื่อศาลอุทธรณ์ภาคเปิดทำการแล้ว ให้อุทธรณ์คดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลอุทธรณ์ภาคต่อศาลอุทธรณ์ภาคที่มีเขตอำนาจ

คดีที่ได้อุทธรณ์ก่อนวันเปิดทำการของศาลอุทธรณ์ภาค ให้ศาลอุทธรณ์ หรือศาลอุทธรณ์ภาค แล้วแต่กรณี ซึ่งคดีนั้นค้างพิจารณาอยู่ คงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาต่อไป

มาตรา ๑๐ ภายในระยะเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่ศาลอุทธรณ์ภาคเปิดทำการ อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์จะสั่งให้โอนคดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลอุทธรณ์ภาค ซึ่งค้างพิจารณาอยู่ในศาลอุทธรณ์ ไปให้ศาลอุทธรณ์ภาคนั้นพิจารณาพิพากษาต่อไปก็ได้

มาตรา ๑๑ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก ชติชาย ชุนหะวัน

นายกรัฐมนตรี

พระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๑๒)

พ.ศ. ๒๕๓๒

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๒

เป็นปีที่ ๔๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๓๒”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๓ ทวิ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม

“มาตรา ๓ ทวิ ศาลอุทธรณ์ตามพระธรรมนูญนี้ สำหรับท้องที่ที่ยังมิได้มีศาลอุทธรณ์ภาคเปิดทำการได้แก่ศาลอุทธรณ์ และสำหรับท้องที่ที่มีศาลอุทธรณ์ภาคเปิดทำการแล้วได้แก่ศาลอุทธรณ์ภาค”

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๘ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๑๑) พ.ศ. ๒๕๓๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม ๑๐๖ ตอนที่ ๑๒๗ ลงวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๓๒

“มาตรา ๘ ให้มีประธานศาลฎีกาประจำศาลฎีกาหนึ่งคน และให้มีอธิบดีผู้พิพากษาประจำศาลอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค ศาลแพ่ง ศาลอาญา ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลอาญากฎหมายใต้ ศาลแพ่งธนบุรี และศาลอาญากฎหมายธนบุรี ศาลละหนึ่งคน กับให้มีรองประธานศาลฎีกาประจำศาลฎีกา และรองอธิบดีผู้พิพากษาประจำศาลอุทธรณ์ ศาลแพ่ง ศาลอาญา ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลอาญากฎหมายใต้ ศาลแพ่งธนบุรี และศาลอาญากฎหมายธนบุรี ศาลละสองคน และให้มีรองอธิบดีผู้พิพากษาประจำศาลอุทธรณ์ภาค ศาลละหนึ่งคน แต่ถ้าวรณมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเห็นว่ามี ความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในทางราชการจะกำหนดให้มีรองประธานศาลฎีกาหรือ มีรองอธิบดีผู้พิพากษาประจำศาลใดมากกว่าที่ระบุไว้ข้างต้นก็ได้

เมื่อตำแหน่งประธานศาลฎีกา อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค อธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่ง อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา อธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่งกรุงเทพใต้ อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญากฎหมายใต้ อธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่งธนบุรี หรืออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญากฎหมายธนบุรี วางลง หรือเมื่อผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้รองประธานศาลฎีกา หรือรองอธิบดีผู้พิพากษา แล้วแต่กรณี เป็นผู้ทำการแทน ถ้ามีผู้ดำรงตำแหน่งนั้นมากกว่าหนึ่งคนให้ผู้มีอาวุโสสูงสุดเป็นผู้ทำการแทน ถ้าผู้มีอาวุโสสูงสุดไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้ผู้มีอาวุโสถัดลงมาตามลำดับเป็นผู้ทำการแทน

ในกรณีที่ไม่มีผู้ทำการแทนตามวรรคสองได้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมจะสั่งให้ผู้พิพากษาคนหนึ่งซึ่งประจำศาลนั้นหรือศาลใดศาลหนึ่งเป็นผู้ทำการแทนก็ได้”

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๐ ทวิ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๑๑) พ.ศ. ๒๕๓๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๐ ทวิ ให้รองประธานศาลฎีกา รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่ง รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่งกรุงเทพใต้ รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญากฎหมายใต้ รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่งธนบุรี หรือรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญากฎหมายธนบุรี มีอำนาจตามที่กำหนดไว้ใน (๑) และ (๒) ของมาตรา ๑๐ (๔) และให้มีหน้าที่เป็นผู้ช่วยประธานศาลฎีกา อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ อธิบดี

ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค อธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่ง อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา อธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่งกรุงเทพใต้ อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญากรุงเทพใต้ อธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่งธนบุรี หรืออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาธนบุรี แล้วแต่กรณี ตามที่ประธานศาลฎีกาหรืออธิบดีผู้พิพากษาศาลนั้น ๆ จะได้มอบหมาย”

มาตรา ๖ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๘ ทวิ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม

“มาตรา ๑๘ ทวิ ศาลอุทธรณ์มีเขตตลอดท้องที่ที่มีได้อยู่ในเขตศาลอุทธรณ์ภาค แต่บรรดาคดีที่อยู่นอกเขตของศาลอุทธรณ์ จะอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ก็ได้ ทั้งนี้ให้อยู่ในดุลพินิจของศาลอุทธรณ์ที่จะไม่ยอมรับพิจารณาพิพากษาคดีใดคดีหนึ่งที่อุทธรณ์เช่นนั้นได้ เว้นแต่คดีนั้นจะได้โอนมาตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย”

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๙ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๙ ศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคมีอำนาจพิจารณาพิพากษาบรรดาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นที่อยู่ในเขตอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการอุทธรณ์ และให้ศาลอุทธรณ์ภาคมีอำนาจตามที่กำหนดไว้ในวรรคสอง (๑) และ (๒) ด้วย”

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๔ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๒๔ ศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคต้องมีผู้พิพากษาอย่างน้อยสองคน และศาลฎีกาอย่างน้อยสามคน จึงจะเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษาคดีได้”

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

นายกรัฐมนตรี

**พระราชกฤษฎีกา
กำหนดจำนวน ที่ตั้ง เขตศาล และวันเปิดทำการ
ของศาลอุทธรณ์ภาค พ.ศ.๒๕๓๒**

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๓๒

เป็นปีที่ ๕๕ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดจำนวน ที่ตั้ง เขตศาล และวันเปิดทำการของศาลอุทธรณ์ภาค

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕๙ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาค พ.ศ.๒๕๓๒ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกาขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชกฤษฎีกานี้เรียกว่า “พระราชกฤษฎีกากำหนดจำนวนที่ตั้ง เขตศาล และวันเปิดทำการของศาลอุทธรณ์ภาค พ.ศ. ๒๕๓๒”

มาตรา ๒ พระราชกฤษฎีกานี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้มีศาลอุทธรณ์ภาค จำนวน ๓ ศาล คือ ศาลอุทธรณ์ภาค ๑ ศาลอุทธรณ์ภาค ๒ และศาลอุทธรณ์ภาค ๓ และมีเขตศาลดังต่อไปนี้

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม ๑๐๖ ตอนที่ ๒๐๓ ลงวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๒

(๑) ศาลอุทธรณ์ภาค ๑ มีเขตศาลในจังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดนครพนม จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดยโสธร จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดเลย จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดสกลนคร จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดอุบลราชธานี

(๒) ศาลอุทธรณ์ภาค ๒ มีเขตศาลในจังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดตาก จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดน่าน จังหวัดพะเยา จังหวัดพิจิตร จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดแพร่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดลำปาง จังหวัดลำพูน จังหวัดสุโขทัย จังหวัดอุตรดิตถ์ และจังหวัดอุทัยธานี

(๓) ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ มีเขตศาลในจังหวัดกระบี่ จังหวัดชุมพร จังหวัดตรัง จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดนราธิวาส จังหวัดปัตตานี จังหวัดพังงา จังหวัดพัทลุง จังหวัดภูเก็ต จังหวัดยะลา จังหวัดระนอง จังหวัดสงขลา จังหวัดสตูล และจังหวัดสุราษฎร์ธานี

มาตรา ๕ ให้ศาลอุทธรณ์ภาค ๑ ศาลอุทธรณ์ภาค ๒ และศาลอุทธรณ์ภาค ๓ มีที่ตั้งอยู่ ณ กรุงเทพมหานคร

มาตรา ๕ ให้เปิดทำการศาลอุทธรณ์ภาค ๑ ศาลอุทธรณ์ภาค ๒ และศาลอุทธรณ์ภาค ๓ ตั้งแต่วันที่ ๒ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๓ เป็นต้นไป

มาตรา ๖ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชกฤษฎีกานี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พงษ์ สารสิน

รองนายกรัฐมนตรี

**บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชกฤษฎีกากำหนดจำนวน ที่ตั้ง
เขตศาล และวันเปิดทำการของศาลอุทธรณ์ภาค
พ.ศ. ๒๕๓๒**

หลักการ

กำหนดจำนวน ที่ตั้ง เขตศาล และวันเปิดทำการของศาลอุทธรณ์ภาค

เหตุผล

โดยที่มาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาค พ.ศ. ๒๕๓๒ บัญญัติว่าให้จัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาคขึ้น ส่วนจำนวนและที่ตั้งจะอยู่ ณ ที่ใด มีเขตศาลเพียงไร และจะเปิดทำการเมื่อใด ให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา บัดนี้ พร้อมทั้งจะกำหนดจำนวน ที่ตั้ง เขตศาล และวันเปิดทำการของศาลอุทธรณ์ภาคได้ แล้ว จึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกานี้

กฎกระทรวง
ฉบับที่ ๑๔ (พ.ศ. ๒๕๓๒)
ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ
ฝ่ายตุลาการ พ.ศ. ๒๕๒๑

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๓ และมาตรา ๑๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. ๒๕๒๑ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมโดยความเห็นชอบของ ก.ต. ออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ให้มีตำแหน่งข้าราชการตุลาการที่เรียกชื่ออย่างอื่น โดยเทียบกับตำแหน่งข้าราชการตุลาการตามมาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง ดังต่อไปนี้

ตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น	เทียบกับตำแหน่ง
เลขานุการศาลอุทธรณ์ภาค	ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล
ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค	ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล
ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค	ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์
ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ภาค	ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์
รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค	ผู้พิพากษาศาลฎีกา
อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค	ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา

ให้ไว้ ณ วันที่ ๓๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๒

(ลงชื่อ) พลตำรวจโท จำรัส มังกลารัตน์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม ๑๐๖ ตอนที่ ๑๙๓ ลงวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๓๒

คำสั่งอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ ที่ ๖/๒๕๓๒

โดยที่ได้มีการจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาค ๑ ศาลอุทธรณ์ภาค ๒ และศาลอุทธรณ์ภาค ๓ ขึ้นซึ่งจะเปิดทำการตั้งแต่วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๓๒ เป็นต้นไป และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาค พ.ศ. ๒๕๓๒ มาตรา ๑๐ บัญญัติว่า ภายในระยะเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่ศาลอุทธรณ์ภาคเปิดทำการ อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์จะสั่งให้โอนคดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลอุทธรณ์ภาคซึ่งค้างพิจารณาอยู่ในศาลอุทธรณ์ไปให้ศาลอุทธรณ์ภาคนั้นพิจารณาพิพากษาต่อไปก็ได้

เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีในชั้นอุทธรณ์เป็นไปโดยรวดเร็วและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาค พ.ศ. ๒๕๓๒ ดังกล่าว อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์จึงมีคำสั่งให้โอนคดีซึ่งค้างพิจารณาอยู่ในศาลอุทธรณ์ไปให้ศาลอุทธรณ์ภาคพิจารณาพิพากษาดังต่อไปนี้

ข้อ ๑. คดีที่ศาลชั้นต้นในจังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดนครพนม จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดยโสธร จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดเลย จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดสกลนคร จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดอุบลราชธานี มีคำสั่งรับอุทธรณ์ไว้ในเดือนธันวาคม ๒๕๓๒ ให้โอนไปให้ศาลอุทธรณ์ภาค ๑ พิจารณาพิพากษาต่อไป

ข้อ ๒. คดีที่ศาลชั้นต้นในจังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดตาก จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดน่าน จังหวัดพะเยา จังหวัดพิจิตร จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดแพร่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดลำปาง จังหวัดลำพูน จังหวัดสุโขทัย จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดอุทัยธานี มีคำสั่งรับอุทธรณ์ไว้ในเดือนธันวาคม ๒๕๓๒ ให้โอนไปให้ศาลอุทธรณ์ภาค ๒ พิจารณาพิพากษาต่อไป

ข้อ ๓. คดีที่ศาลชั้นต้นในจังหวัดกระบี่ จังหวัดชุมพร จังหวัดตรัง จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดนราธิวาส จังหวัดปัตตานี จังหวัดพังงา จังหวัดพัทลุง จังหวัดภูเก็ต จังหวัดยะลา จังหวัดระนอง จังหวัดสงขลา จังหวัดสตูล และจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีคำสั่งรับอุทธรณ์ไว้ในเดือนธันวาคม ๒๕๓๒ ให้โอนไปให้ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ พิจารณาพิพากษาต่อไป

ข้อ ๔. ภายในเดือนธันวาคม ๒๕๓๒ หากศาลชั้นต้นตามข้อ ๑ ถึงข้อ ๓ เห็นว่ามีเหตุจำเป็นหรือสมควรที่จะให้ศาลอุทธรณ์มีคำสั่งคุ้มครอง หรือวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาข้อใดในคดีที่จะโอนไปยังศาลอุทธรณ์ภาคก่อนเป็นการเร่งด่วน ก็ให้จัดส่งถ้อยคำสำนวนและเอกสารที่เกี่ยวข้องไปยังศาลอุทธรณ์โดยเร็ว

ข้อ ๕. การโอนคดีตามข้อ ๑ ถึงข้อ ๓ ให้มีผลตั้งแต่วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๓๓ เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๒

ร. ธีระ...

(นายโสภณ รัตนกร)
อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์

ศาลแพ่ง

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
[www.library.coj.go.th]

อธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่ง

นายศักดิ์ดา โมกขมรรคกุล
อธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่ง

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
[www.library.coj.go.th]

รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่ง

นายสุรณ ตระการพันธุ์
รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่ง

นายสมภพ โชติกวณิชย์
รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่ง

รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่ง

นายสมพงษ์ สนั่นิณเร
รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่ง

นายวิชัย ตันติกุลานันท์
รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่ง

ประวัติศาสตร์แพ่ง

เจียร เจริญวัฒนา*

ศาลก่อนตั้งกระทรวงยุติธรรม

ศาลในกรุงเทพมหานครก่อนตั้งกระทรวงยุติธรรม ส่วนใหญ่มีมาแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา และมีจำนวนมากมายลวยสืบศาล แม้ย้ายสังกัดอยู่ในกรม^(๑)ต่าง ๆ ทำหน้าที่ชำระความที่เกิดขึ้นหรือเกี่ยวข้องกับหน้าที่ราชการของกรมนั้น ๆ เช่นกรมมหาดไทยมีหน้าที่ปกครองหัวเมืองฝ่ายเหนือ มีศาลอุทธรณ์มหาดไทยอยู่ในกรุงเทพฯ สำหรับพิจารณาอุทธรณ์ที่ศาลหัวเมืองซึ่งขึ้นกรมมหาดไทยส่งมา กรมท่ามีหน้าที่ติดต่อกับชาวต่างประเทศและปกครองหัวเมืองชายทะเลปากอ่าว ได้แก่เมืองสมุทรปราการ สมุทรสาคร พินิจนิคม ชลบุรี บางละมุง ระยอง จันทบุรี และตราด ก็มีศาลสำหรับพิจารณาอุทธรณ์ที่ศาลหัวเมืองเหล่านั้นส่งมา ในส่วนที่เกี่ยวกับต่างประเทศนั้น ยังแบ่งออกเป็นกรมย่อย ๓ กรมคือ กรมท่าซ้าย ทำหน้าที่เกี่ยวกับการค้าขายกับประเทศจีนและคนจีน มีศาลกรมท่าซ้ายชำระความของคนจีน กรมท่าขวาทำหน้าที่เกี่ยวกับการค้าขายด้านมลายู ชาวและอินเดีย ก็มีศาลกรมท่าขวาสำหรับชำระความแพ่งต่อแพ่งหรือแพ่งเป็นจำเลย กรมท่ากลางมีหน้าที่เกี่ยวกับประเทศอื่น ๆ นอกจากจีนและแขก และมีศาลกรมท่ากลางชำระความ รวมทั้งความอุทธรณ์ที่ศาลหัวเมืองซึ่งขึ้นกรมท่าส่งมาดังกล่าวแล้วข้างต้น กรมพระ-

* อดีตปลัดกระทรวงยุติธรรมและอดีตรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่ง

(๑) กรมบางกรมในสมัยก่อนมีฐานะเท่ากระทรวงในปัจจุบัน เช่นกรมท่า ต่อมาแยกเป็นกระทรวงการต่างประเทศ และกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ, และคำว่า "กระทรวง" ในสมัยก่อนหมายถึงศาล, เช่นกระทรวงมรดก หมายถึง ศาลมรดก, บางครั้งใช้ว่า "กระทรวงศาล" ซึ่งหมายถึงศาลนั่นเอง

นครบาล มีหน้าที่รักษาความสงบและปราบปรามโจรผู้ร้าย ก็มีศาลนครบาลชำระความ ศาลกรมวังชำระความที่จำเลยเป็นสมเ็น คือผู้ที่รับราชการอยู่ในกรมวัง ศาลกรมนา ชำระความเรื่องนา เครื่องทำนาและข้าวในนา ศาลราชตระกูล ชำระความที่เจ้านายและเชื้อสายในราชตระกูลเป็นโจทก์จำเลย ศาลกรรมการ ชำระความพระสงฆ์ ทำผิดด้วยพระวินัย ศาลมรดก ชำระความมรดก ศาลสรรพากร ชำระความเกี่ยวกับภาษีอากร ศาลอาญานอก เป็นศาลสังกัดกรมพระกลาโหม ซึ่งมีหน้าที่ปกครองหัวเมืองฝ่ายใต้ ศาลแพ่งกลางและศาลแพ่งเกษมชำระความแพ่งและขึ้นอยู่กับกรมลูกขุน ฯลฯ ศาลเหล่านี้ต่างก็มีตระลาการเป็นผู้ชำระความและอยู่ในบังคับบัญชาของอธิบดีหรือเจ้ากรมนั้น ๆ

อย่างไรก็ดี การพิจารณาพิพากษาคดีในสมัยก่อนมีหลายขั้นตอนและแยกย้ายกันอยู่หลายหน้าที่ ในขั้นแรกโจทก์จะต้องไปฟ้องคดีต่อลูกขุน ณ ศาลหลวงก่อน เมื่อลูกขุนเห็นว่าเป็นฟ้องชอบด้วยกฎหมายแล้ว จะประทับฟ้องส่งไปยังศาลที่มีอำนาจชำระ อธิบดีหรือเจ้ากรมซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาศาลนั้น ๆ จะมอบหมายให้ตระลาการคนใดคนหนึ่งเป็นผู้พิจารณาทำหน้าที่สืบพยานโจทก์จำเลย และเมื่อสืบพยานเสร็จแล้ว ตระลาการหาว่ามีอำนาจที่จะตัดสินชี้ขาดไม่ ต้องส่งสำนวนไปให้ลูกขุน ณ ศาลหลวงทำคำปรึกษาชี้ขาดอีกชั้นหนึ่งคำปรึกษาชี้ขาดของลูกขุนนี้เรียกว่า “ใบสัถย์” หรือบางทีก็เรียกสั้น ๆ ว่า “สัถย์” มีลักษณะทำนองเดียวกับคำพิพากษาในปัจจุบัน คือกล่าวหาว่า โจทก์ฟ้องว่าอย่างไร จำเลยให้การอย่างไร ทางพิจารณาโจทก์จำเลยนำเสนอซึ่งความประการใด และคดีฟังได้ดังโจทก์หาหรือดังจำเลยต่อสู้ แต่เมื่อลูกขุนวินิจฉัยฟังข้อเท็จจริงประการใดแล้ว ก็หาว่ามีอำนาจที่จะปรับบทลงโทษว่าการกระทำของจำเลยเป็นความผิดต่อกฎหมายใด บทมาตราใดและควรจะได้รับโทษสถานใด ดังเช่นที่ผู้พิพากษาในปัจจุบันทำอยู่ไม่ แต่จะต้องส่งคำชี้ขาดหรือ “ใบสัถย์” นั้นไปให้ผู้มีความรู้แม่นยำในบทพระอัยการ เป็นผู้ปรับบทหรือวางบทลงโทษอีกชั้นหนึ่งบุคคลผู้ทำหน้าที่นี้เรียกว่า “ผู้ปรับ” มีอยู่ ๒ ท่านคือ พระเกษมราชสุภาวดี กับขุนหลวงพระไกรสีราชสุภาวดี เรียกย่อ ๆ ว่า พระเกษม พระไกรสี ความจริงพระเกษมราชสุภาวดี และขุนหลวงพระไกรสี ต่างก็เป็นลูกขุนเช่นกัน แต่มีหน้าที่พิเศษยิ่งกว่าลูกขุนคนอื่น ๆ ในการปรับบทลงโทษ การปรับบทลงโทษดังกล่าว บางที

(๒) หมายถึงกฎหมาย

ก็เรียกว่า “ปรับสัตย์ตัดสิน” ดังนั้นคำว่า “สัตย์” หรือ “ใบสัตย์” ในที่นี้จึงหมายถึง คำพิพากษา ในพระราชบัญญัติลักษณะพิจารณาฎีกาอุทธรณ์ พ.ศ. ๒๔๕๗ ก็ยังใช้ คำนี้โดยมาตรา ๑๗ บัญญัติว่า ศาลฎีกามีอำนาจพิพากษาบังคับคดีโดย “พิพากษา ทับสัตย์ตัดสินแห่งศาลอุทธรณ์ พิจารณาทับสัตย์แต่แก้บทกฎหมายที่ศาลอุทธรณ์ วางมา พิจารณากลับสัตย์กลับบทแห่งศาลอุทธรณ์ พิจารณาแก้ไขใบสัตย์และคำ บังคับคดี...” ดังนี้

พระเกษมและพระไกรสี คงทำหน้าที่ปรับสัตย์ตัดสินมานานแล้ว ดังมีหลักฐานปรากฏอยู่ในกฎหมาย “กฎหมายสืบหยกข้อ” บทที่ ๑๕ ว่า “อนึ่ง กฎให้ไว้ว่าให้ พระเกษมขุนหลวงพระไกรสี เอาพระอัยการใส่หีบลับญแจ มือบไว้ ณ ศาลหลวง อย่าให้เอาไปบ้าน ถ้าจะปรับเนื้อความ ให้ปรับต่อหน้าลูกขุน ถ้าผิดแลขอประการ ใด ให้ลูกขุนช่วยตัดสินให้ต้องด้วยข้อระวาง อนึ่งอย่าให้ปรับเนื้อความค้างช้าไว้ ให้ ปรับให้แล้วแต่ในสามวัน” กฎให้ไว้ ณ วันอังคาร เดือน ๖ ขึ้น ๑๕ ค่ำ จุลศักราช ๑๐๗๑ ปีฉลู เอกศก (พ.ศ. ๒๒๕๒)

อนึ่งในกฎหมายตราสามดวงซึ่งชำระสะสางในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ก็มีคำในตอนที่ย้ายบ้านแพนกว่า “...ครั้นชำระ แล้วให้อาลักษณ์ชูปเส้นหมึกสามฉบับ ไว้ห่อเครื่องฉบับหนึ่ง ไว้ห่อหลวงฉบับหนึ่ง ไว้ศาลหลวงสำหรับลูกขุนฉบับหนึ่ง ปิดตราพระราชสีห์ พระคชสีห์ บัวแก้วทุกเล่ม เป็นสำคัญ ถ้าพระเกษม พระไกรสีเชิญพระสมุद्रพระราชกำหนดบทพระอัยการ ออกมาพิจารณาตัดสินใด ๆ ลูกขุนทั้งปวงไม่เห็นปิดตราพระราชสีห์ พระคชสีห์ บัวแก้ว สามดวงนี้ไซ้ไร อย่าให้เชื่อฟังเอาเป็นอันขาดทีเดียว”

พระเกษมราชสุภาวดีและขุนหลวงพระไกรสี นอกจากจะทำหน้าที่เป็นผู้ปรับ แล้วยังเป็นเจ้ากรมผู้รับผิดชอบศาลแพ่ง ๒ ศาล ศาลแพ่งที่พระเกษมราชสุภาวดี เป็นเจ้ากรมจึงได้ชื่อว่า ศาลแพ่งเกษม ส่วนศาลแพ่งกลางซึ่งขุนหลวงพระไกรสี เป็น เจ้ากรม เรียกกันว่าศาลแพ่งไกรสี หรือศาลแพ่งไกลี ในเอกสารราชการบางฉบับ เรียกศาลทั้งสองนี้ว่า ศาลแพ่งเกษมราชสุภาวดี และศาลแพ่งไกรสีราชสุภาวดี ก็มี

ที่ว่าพระเกษมราชสุภาวดี เป็นเจ้ากรมหรืออธิบดีศาลแพ่งเกษม และขุน-

(๓) พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแถลงพระบรมราชาธิบายแก้ไขการปกครอง แผ่นดิน, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนาการ, ๒๔๗๐) หน้า ๑๘-๒๐

หลวงพระไกรสี เป็นเจ้ากรมหรืออธิบดีศาลแพ่งกลางนั้น เข้าใจว่าคงจะเป็นในสมัยก่อน มาในชั้นหลังนี้การตั้งตำแหน่งอธิบดีศาลทั้งสองนี้หาได้เคร่งครัดว่าต้องเป็นพระเกษมราชสุภาวดีหรือขุนหลวงพระไกรสีไม่ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงพิชิตปรีชากร ก็ทรงดำรงตำแหน่งอธิบดีศาลทั้งสองนี้มาก่อนที่จะเสด็จขึ้นไปจัดราชการเมืองเชียงใหม่

เห็นได้ว่าตระลาการในศาลต่าง ๆ มีอำนาจเพียงส่วนเดียวในการพิจารณาสืบพยานโจทก์จำเลยเท่านั้น เมื่อถึงชั้นพิพากษาก็ต้องส่งมาให้ลูกขุนชี้ขาดทั้งสิ้น ยกเว้นแต่ศาลต่างประเทศ ซึ่งเป็นศาลตั้งขึ้นในชั้นหลังเมื่อได้ทำสัญญาทางพระราชไมตรีกับนานาประเทศ มีลักษณะเป็นศาลรับสั่ง และมีลูกขุนซึ่งตั้งขึ้นต่างหากเป็นผู้พิจารณาและปรึกษาตัดสินลงโทษเป็นสิทธิขาดแต่ผู้เดียว ไม่ได้เกี่ยวข้องกับลูกขุน ณ ศาลหลวงเช่นศาลอื่น ๆ

ตั้งกระทรวงยุติธรรม

เนื่องจากศาลมีอยู่มากมายและแยกย้ายอยู่หลายสังกัด ทั้งวิธีพิจารณาความก็ชักเข้าติดขัด เป็นที่เดือดร้อนแก่ราษฎรผู้มีบรรดาศักดิ์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกระทรวงยุติธรรมขึ้นและรวบรวมศาลเหล่านั้นมาสังกัด กระทรวงยุติธรรมแห่งเดียวกันและยุบให้เหลือน้อยลง ปรากฏตามประกาศตั้งกระทรวงยุติธรรม ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ร.ศ. ๑๑๐ (พ.ศ. ๒๔๓๔) ดังต่อไปนี้

ประกาศตั้งกระทรวงยุติธรรม

มีพระบรมราชโองการมารพระบัณฑูรสรุสังหนาท ดำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่า ทุกวันนี้คดีของราษฎรซึ่งเกี่ยวข้องซึ่งกันและกันอยู่ตามโรงศาลต่าง ๆ ทั้งปวงนั้น มีมากขึ้นทุกวันเพราะอาไศรยราษฎรพลเมืองมีการค้าขายเกี่ยวข้องพัวพันถึงกันมากขึ้น ประการหนึ่งศาลที่จะพิจารณาคดีของราษฎรนั้นก็แยกย้ายอยู่หลายกระทรวง ทั้งผู้พิจารณาและผู้พิพากษาก็อยู่ในที่ต่างกัน ผู้พิพากษาจะบังคับความชี้ขาดปรับสตยัตติสิน ก็อาไศรยแต่ในถ้อยคำสำนวนที่ในกระดาษสมุด ไม่ได้เห็นด้วยจักษุใน

การพิจารณาเลย จึงเป็นข้ออุปายทางทุจริตของตระลาการแลคู่ความ แม้แต่อย่างต่ำก็เป็นทางที่จะชักประวิงให้ความเข้าใจได้ต่าง ๆ คดีของราษฎรจึงได้ค้างค้ำทับถมอยู่ตามกระทรวงโรงศาลนั้น ๆ มากขึ้นทุกที กว่าจะแล้วได้แต่ละเรื่อง ก็ช้านานเป็นการเสียเวลาทำมาหากินของราษฎร ได้รับความลำบากในเรื่องนี้เป็นอันมาก

ได้ทรงพระราชดำริหะแก้ไขเหตุการณ์เหล่านี้ให้เรียบร้อยดีขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ แก่อาณาประชาราษฎรทั่วพระราชอาณาจักร จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกระทรวงยุติธรรมขึ้นได้บังคับบัญชาคดีความทั้งปวง ตามที่จะกล่าวต่อไปนี้

ข้อ ๑ กระทรวงยุติธรรมนี้มีเสนาบดีเป็นประธาน เพื่อจะได้บังคับแลแก้ไขการขัดข้องในคดี แลรับผิดชอบให้การพิพากษา แลพิจารณาเนนไปโดยสะดวก แลเป็นยุติธรรมมีหน้าที่แผนกหนึ่งต่างหากจากการพิพากษา แลพิจารณาตัดสิน แลมีเจ้าพนักงานสำหรับกระทรวงตามสมควร

ข้อ ๒ สรรพคดีทั้งปวงที่ได้พิจารณาอยู่ในกระทรวงต่าง ๆ คือ ศาลนครบาล ๑ ศาลแพ่งเกษม ๑ ศาลแพ่งกลาง ๑ ศาลกรมวัง ๑ ศาลอาญานอก ๑ ศาลอุทธรณ์ กรมมหาดไทย ๑ ศาลกรมนา ๑ ศาลกรมท่ากลาง ๑ ศาลกรมท่าซ้าย ๑ ศาลกรมท่าขวา ๑ ศาลต่างประเทศ ๑ ศาลราชตระกูล ๑ ศาลมรฎก ๑ ศาลสรรพากร ๑ ศาลธรรมการ ๑ รวมทั้งศาลฎีกาด้วยเป็น ๑๖ ศาล กับศาลฝ่ายพระราชวังบวรที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ ได้พิจารณาคดีทั้งปวง แลที่ขึ้นอยู่แก่อธิบดีกรมต่าง ๆ นั้น ให้ยกคดีเหล่านี้ กับผู้พิจารณาตระลาการในกระทรวงศาลทั้งปวงมารวมยังศาลสถิตย์ยุติธรรมที่ตั้งขึ้นเป็นกระทรวงใหญ่ ได้บังคับบัญชาคดีทั้งปวงเป็นแห่งเดียวกัน

ข้อ ๓ ศาลทั้งปวงที่ได้พิจารณาคดีมาแต่เดิมนั้นมากกว่าที่สมควรแก่กาลปัจจุบันนี้ไป ให้แบ่งตัดศาลเหล่านี้เสียบ้าง รวมกันบ้าง ให้คงมีเป็นศาลใหญ่อยู่แต่ ๗ ศาล คือยกศาลฎีกาเรียกเป็นศาลอุทธรณ์คดีหลวง ๑ ศาลอุทธรณ์มหาดไทยเป็นศาลอุทธรณ์คดีราษฎร ๑ ศาลนครบาลกับศาลอาญานอกรวมกันเรียกว่า ศาลพระราชอาญา ๑ ศาลแพ่งเกษม ศาลกรมวัง ศาลกรมนา รวมกันเรียกว่าศาลแพ่งเกษม ๑ ศาลแพ่งกลาง ศาลกรมท่ากลาง ศาลกรมท่าซ้าย ศาลกรมท่าขวา ศาลธรรมการ ศาลราชตระกูล รวมกันเรียกว่า ศาลแพ่งกลาง ๑ ศาลสรรพากร ศาลมรฎก รวมกันเรียกว่า ศาลสรรพากร ๑ ศาลต่างประเทศคงตามเดิม ๑ รวมเป็น ๗ ศาลเท่านั้น

ข้อ ๔ จะโปรดเกล้าฯ ให้มีอธิบดีสำหรับพิพากษาบังคับบัญชาในการพิจารณาคดีในศาลนั้น ๆ เฉพาะศาล และมีผู้พิจารณาสำหรับศาลโดยละเอียดมากแล่น้อยตามสมควร ส่วนคดีเก่าที่ก้าวก่ายไขว้กระทรวงกัน (เป็นต้นว่า ความในศาลธรรมการที่เป็นนครบาล) นั้นก็ให้จัดยกไปว่าตามศาลที่เป็นเจ้าหน้าที่ในศาลนั้น ๆ ให้เรียบร้อยตามรูปความ

ข้อ ๕ ราษฎรที่มีอรรถคดีทุกวันนี้ บางคนก็ไปฟ้อง ณ ศาลหลวง บางคนก็ทำเรื่องรាយยื่นต่ออธิบดีเจ้ากระทรวงศาลต่าง ๆ เป็นการยุ่งก้าวก่าย มีเหตุที่แย่งกระทรวงกันเป็นต้น เพราะฉะนั้นจึงโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกรมรับฟ้องขึ้นในกระทรวงยุติธรรมอีกกรม ๑ สำหรับรับฟ้องแลเรื่องรាយทั้งปวงของราษฎรที่จะเกิดขึ้นใหม่ให้ผู้ประทับฟ้องประทับไปยังศาลทั้ง ๗ นั้นให้ถูกต้องด้วยพระธรรมนูญ แลตามรูปความที่เป็นแพ่งอาญา มิให้ประทับตามความเป็นพิเศษแห่งบุคคลตั้งเป็นมาแล้วแต่เดิม แลห้ามมิให้ราษฎรที่มีอรรถคดีไปทำเรื่องรายนอกรีตอธิบดีเจ้ากระทรวงแลกรมอื่น ๆ เว้นไว้แต่เรื่องรวยร้องทุกข์ ถวายเกล้าด้วยเรื่องในกระทรวงนั้น ๆ

ข้อ ๖ เมื่อยกศาลฎีกาไปเป็นศาลอุทธรณ์คดีหลวงในกระทรวงยุติธรรมสำหรับพิจารณาความอุทธรณ์ คำพิพากษาดัดสินของศาลดำนั้นแล้ว ให้ยกฎีกาทิ้งปวงที่ยังค้างอยู่ไปพิจารณาทั้งสิ้นด้วย ส่วนความที่จะเป็นฎีกาต่อไปนั้น ให้ราษฎรทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาได้แต่ในการกล่าวโทษคำพิพากษาศาลอุทธรณ์คดีหลวง แลศาลอุทธรณ์คดีราษฎร แลกล่าวโทษเสนาบตีเจ้ากระทรวงทั้งปวง ฤๅในข้อความร้องทุกข์ที่ไม่เกี่ยวในเรื่องเป็นความฎีกาชนิดนี้เป็นอย่างสูงสุดที่ควรจะได้รับพระบรมราชวินิจฉัยในคดีนั้น ถ้ามีเหตุจะต้องพิพากษาพิจารณาได้สวนต่อไป จะได้โปรดเกล้าฯ ทรงตั้งองค์มนตรีเป็นครั้งเป็นคราว ให้ชำระได้สวนฤๅเรียงความเห็นทูลเกล้าฯ ถวายเป็นการพิเศษ ฤๅจะโปรดเกล้าฯ ให้ที่ประชุมเสนาบตีปรึกษาตัดสินความอื่นนอกจากนี้ ห้ามมิให้ราษฎรทำฎีกาทูลเกล้าฯ ถวาย

ข้อ ๗ วิธีเก็บค่าธรรมเนียม แลค่าสืบลดความซึ่งใช้อยู่ในโรงศาลทั้งปวงมาแต่ก่อนนั้นให้เลิกเสีย ให้คงอยู่แต่ ๑๐ ลดความมรฎก นอกนั้นให้เก็บตามอัตราที่ได้ตั้งพิกัดไว้ใหม่ในตารางดังนี้

ฯลฯ

ฯลฯ

ข้อ ๘ ค่าธรรมเนียมความซึ่งฝ่ายโจทย์ฝ่ายจำเลยต้องเสียนั้น แต่ต่อไปให้ผู้แพ้อ้างเสียฝ่ายเดียว

ประกาศมา ณ วันที่ ๒๕ เดือนมีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๑๐ เป็นวันที่ ๘๕๓๖ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

ตามประกาศตั้งกระทรวงยุติธรรมดังกล่าวนี้ ให้ยกศาลทั้งหมดมาสังกัด กระทรวงยุติธรรม และยุบศาลซึ่งมีอยู่ ๑๖ ศาลลงเหลือ ๗ ศาล คือ

๑. ศาลฎีกา เรียกว่าศาลอุทธรณ์คดีหลวง
๒. ศาลอุทธรณ์มหาดไทย เรียกว่าศาลอุทธรณ์คดีราษฎร
๓. ศาลนครบาลกับศาลอาญานอก รวมกันเรียกว่าศาลพระราชอาญา
๔. ศาลแพ่งเกษม ศาลกรมวัง ศาลกรมนา รวมกันเรียกว่าศาลแพ่งเกษม
๕. ศาลแพ่งกลาง ศาลกรมท่ากลาง ศาลกรมท่าซ้าย ศาลกรมท่าขวา ศาลธรรมการ ศาลราชตระกูล รวมกันเรียกว่าศาลแพ่งกลาง
๖. ศาลสรรพากรและความมรดก รวมกันเรียกว่าศาลสรรพากร
๗. ศาลต่างประเทศ คงตามเดิม

เห็นได้ว่าศาลในข้อ ๔, ๕ และ ๖ รวม ๑๑ ศาล ยุบแล้วคงเหลือ ๓ ศาล คือ ศาลแพ่งเกษม ศาลแพ่งกลางและศาลสรรพากร และศาลทั้ง ๓ นี้ ในเวลาต่อมาได้ยุบลงเป็นศาลแพ่ง ดังจะได้กล่าวโดยละเอียดต่อไปข้างหน้า สำหรับศาลสรรพากรนั้น ในเวลาต่อมาเรียกกันว่า ศาลแพ่งสรรพากร

วิธีปฏิบัติในการโอนศาลเหล่านี้มาสังกัดกระทรวงยุติธรรม ก็คือให้ตระลาการของศาลเหล่านั้นยื่นสรุปความที่ค้างพิจารณาอยู่ต่อกระทรวงยุติธรรม เนื่องจากศาลเหล่านี้ส่วนมากมีอำนาจพิจารณาทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา เช่นศาลนครบาล ก็มีอำนาจพิจารณาคดีแพ่งด้วย หรือศาลกรมท่าก็มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาด้วย จึงต้องแจกคดีเหล่านี้ไปให้ศาลที่ตั้งขึ้นใหม่ตามรูปคดี เป็นต้นว่าคดีของศาลนครบาลและศาลอาญานอก ซึ่งรวมกันเป็นศาลพระราชอาญานั้น ในส่วนที่เป็นคดีแพ่งก็แจกไปให้ศาลแพ่งกลาง ศาลแพ่งเกษมและศาลสรรพากรพิจารณา และคดีอาญาของศาลกรมท่ากลาง ศาลกรมท่าซ้าย ศาลธรรมการและศาลกรมวัง ก็ยกไปให้ศาลพระราชอาญาพิจารณาทั้งหมด ศาลพระราชอาญาจึงพิจารณาแต่คดีอาญาอย่างเดียว และศาลแพ่งเกษม ศาลแพ่งกลางและศาลสรรพากรก็พิจารณาแต่คดีแพ่งอย่างเดียวเช่นกัน

สารบบคดีของศาลเดิมที่ส่งมาศาลยุติธรรมนี้ หลวงรัตนานุปัติ (เปล่ง เว-การะ) ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งเป็นเจ้ากรมสารบบ กระทรวงยุติธรรม ได้จัดทำขึ้นเมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน ร.ศ. ๑๑๑ คือภายหลังตั้งกระทรวงยุติธรรมแล้ว ๑ เดือน โดยแสดงรายละเอียดว่าศาลเดิมแต่ละศาลมีคดีแพ่ง คดีอาญาค้างอยู่ที่เรื่อง ทุนทรัพย์

เท่าใด ตัวคนที่เกี่ยวข้องในคดีทั้งหมดก็คน คดีเหล่านี้ได้ยกแจกไปให้ศาลใหม่ทั้ง ๗ ศาลนี้อย่างไรบ้าง นับว่าเป็นเอกสารที่น่าสนใจชิ้นหนึ่ง ปรากฏว่ามีคดีค้างพิจารณาอยู่ทั้งสิ้น ๔,๗๓๗ เรื่อง นับว่าสูงมากเมื่อเทียบกับพลเมืองของกรุงเทพมหานครในขณะนั้น จำนวนคนที่เกี่ยวข้องในคดีทั้งหมด ๑๕,๔๕๔ คน ตายในระหว่างคดี ๕๑๕ คน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อได้ทอดพระเนตรสารบบความดังกล่าวแล้ว ทรง “เกิดความสังเวชเป็นหนักหนา” ปรากฏตามหนังสือกราบบังคมทูลของเสนาบดีกระทรวงยุติธรรม และพระราชหัตถเลขา ดังนี้

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม
[www.library.coj.go.th]

ที่ ๑๑/๒๒๗๖

ศาลาว่าการกระทรวงยุติธรรม

๒๕

วันที่ ๒๙ พฤษภาคม รัตนโกสินทรศก ๑๑๑

ขอเดชะ ฝ่าล่องธูลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้า พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ ขอพระราชทานกราบบังคมทูล พระกรุณาทราบฝ่าล่องธูลีพระบาท พระราชอาญาเป็นล้นเกล้าฯ

ด้วยทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ข้าพระพุทธเจ้าเรียกสารบบรวม ความมาชำระที่ศาลสถิตย์ยุติธรรมนั้น ข้าพระพุทธเจ้าได้มีหนังสือถึงเจ้ากระทรวง ศาลทั้งปวง ให้ทำสารบบยื่นให้เสร็จแต่ ณ วันที่ ๒๕ เมษายน ร.ศ. ๑๑๑ ตระลาการ ศาลต่าง ๆ ได้ทำสารบบยื่นทันบ้างชักช้าไปบ้าง จน ณ วันที่ ๑ พฤษภาคม ร.ศ. ๑๑๑ หลวงรัตนัญปติ เจ้ากรมสารบบจึงได้ส่งรวบรวมสารบบนั้น รวมคดีความ ลงเป็นเค้าเข้าในกระทรวงทั้ง ๗ ได้คัดสารบบแยกตามรูปความนี้ ส่งให้ผู้พิพากษา ศาลทั้ง ๗ นั้น ลงมือพิจารณาสะสางความเก่านั้นแต่ ณ วันที่ ๑ สิบไป

แลในคดีของราษฎรทั้งปวงที่ได้เรียกมารวบรวมพิจารณาที่ศาลสถิตย์ยุติธรรม คราวนี้มีจำนวนถึง ๔,๗๓๗ เรื่อง มากกว่าที่ได้เคยสังเกตมาแต่ ณ ปีกอ อัฐศก ถึง เท่าหนึ่ง จึงเป็นเหตุที่ข้าพระพุทธเจ้าวิตถลอยู่ว่า กำหนดศาลที่ตั้งไว้เพียง ๗ ศาล เกรงจะไม่พอเพียงแก่การที่จะสะสางล้างความเก่านั้นให้แล้วไปได้เร็วทันพระราชประสงค์ ข้าพระพุทธเจ้าได้คัดรวมสารบบรายชื่อจำนวนที่กระทรวงเดิมส่งมา แลจำนวน ที่ประทับแยกตกศาลทั้ง ๗ นั้นทูลเกล้าฯ ถวายด้วยแล้ว

แลในเวลาบัดนี้ ผู้พิพากษาทั้ง ๗ พึงได้ลงมือสะสางล้างความยังไม่ถึงเดือน ยังมีอาชึ่งจะทราบแน่ตันปลายหนักเบาในคดีความที่จะมีขึ้นใหม่และคดีเก่าที่แล้ว ไปนั้น ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานรอกำหนดสังเกตเวลาสิ้นเดือนนี้ ที่จะไต่บ รายจำหน่ายความในศาลแลรายฟ้องประทับใหม่ นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย เพื่อเป็น ทางทรงพระราชวินิจฉัยต่อไป ถ้าการนี้จะขัดข้องเหลือกำลังสามารถที่ศาลทั้ง ๗ จะล้างความเก่าให้แล้วไปได้ แลจะควรแก้ไขเพิ่มเติมศาลขึ้นอีกประการใด ข้าพระ- พุทธเจ้าจะได้นำความกราบบังคมทูล พระกรุณาภายหลัง

ควรมิควรสุดแล้วแต่จะทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้า สวัสดิโสภณ ขอเดชะ

ที่ ๒๗๔๖ วันที่ ๕ มิถุนายน ๑๑๑

ร. ที่ ๑๕๒/๑๑๑ ย.๑๒

เกาะสีชัง

๒๕

วันที่ ๓ มิถุนายน รัตนโกสินทรศก ๑๑๑

ถึงสวัสดิโสภณ ด้วยได้รับหนังสือที่ ๑๑/๒๒๗๖ ลงวันที่ ๒๙ พฤษภาคม
 ส่งสารบบความทั้งปวงที่เรียกมาชำระที่ศาลสถิตย์ยุติธรรมไปนั้น ได้ตรวจดูทราบ
 ความแล้วเมื่อได้เห็นบาญชีซึ่งรวบรวมมาเช่นนี้ก็ให้เกิดความสังเวชเป็นหนักหนา
 การที่จัดใหม่ ถ้าเป็นทางที่พิจารณาได้เร็วสะดวก จะเป็นการระงับความร้อนรนทั้ง
 ปวงนี้ได้เป็นการดียิ่งนักแต่ความเกะกำังมากถึงเพียงนี้ นากลัวผู้พิพากษาทั้ง ๗
 ศาลจะชำระไม่เปลื้องไปได้ ความใหม่ก็จะเพิ่มเติมมาเสมอ นานี้จะต้องเพิ่มศาลอีก
 เสียเป็นแน่แล้ว แต่จะรอฟังกำลังการให้สิ้นเดือนก่อนนั้นก็ครออยู่

สยามมินทร์

ปรากฏต่อมาว่าคดีของศาลพระราชอาญาค้างคั่งค้างอยู่มาก จึงโปรดเกล้าฯ ให้
 ตั้งศาลราชทัณฑ์พิเนท ขึ้นอีกศาลหนึ่งเมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ร.ศ. ๑๑๑ มีอำนาจ
 พิจารณาคดีอาญาเช่นเดียวกับศาลพระราชอาญา ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ร.ศ. ๑๑๒
 เป็นต้นไป ศาลนี้ตั้งอยู่ได้ประมาณ ๒ ปี ๙ เดือน ก็โปรดเกล้าฯ ให้ยุบรวมเข้ากับ
 ศาลพระราชอาญาดังเดิม

รวมศาลแพ่งเกษมและศาลแพ่งไกลีเป็นศาลแพ่ง

ต่อมาได้มีประกาศพระบรมราชโองการลงวันที่ ๔ มกราคม ร.ศ. ๑๑๔ ให้ยกศาลราชทัณฑ์พิเนทมารวมอยู่ในศาลพระราชอาญา และรวมศาลแพ่งเกษมและศาลแพ่งไกลีเข้าด้วยกัน ปรากฏหลักฐานจากเอกสารที่เกี่ยวข้องดังนี้

ที่ ๑๔๓/๑๓๕๗๐

ศาลาว่าการกระทรวงยุติธรรม

วันที่ ๔ มกราคม รัตนโกสินทรศก ๑๑๔

ขอเดชะ ฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้า กรมหลวงพิชิตปรีชากร ขอพระราชทานกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท

ด้วยเมื่อครั้งพระเจ้าน้องยาเธอพระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ ยังทรงพระยศตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมอยู่นั้น เห็นด้วยเกล้า ๆ ว่า ความอาญาของเก่านั้นค้างอยู่มาก จึงได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระบรมราชานุญาตตั้งศาลราชทัณฑ์พิเนทขึ้นอีกศาลหนึ่ง สำหรับพิจารณาความอาญา มีหน้าที่เจ้าพนักงานเหมือนอย่างศาลพระราชอาญาจึงได้ทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้า ๆ พระราชทานพระบรมราชานุญาตออกประกาศตั้งศาลราชทัณฑ์พิเนท ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม ร.ศ. ๑๑๑ นั้นแล้ว

บัดนี้ ข้าพระพุทธเจ้าคิดด้วยเกล้า ๆ เห็นว่าการที่แยกศาลพิจารณาความอาญาเป็น ๒ ศาลดังนี้ ราชการที่ทำอยู่ถ้าทำไปนั้นก็มีคุณประโยชน์อยู่บ้าง แต่เป็นการยากลำบากแก่แห่งหลบลึกความรับผิดชอบแก่กัน ทั้งเปลืองพระราชทรัพย์เบียดเบียนเดือนให้แก่เจ้าพนักงานผู้น้อย ๆ ในหน้าที่ต่าง ๆ อีกด้วย

เพราะเหตุฉะนี้ ข้าพระพุทธเจ้าขอรับพระราชทานพระมหากรุณาบารมีปกเกล้า ๆ รับพระราชทานยกเลิกศาลราชทัณฑ์พิเนทมารวมอยู่ในศาลพระราชอาญาเป็นศาลเดียวพิจารณาความอาญาทั้งปวง มีอธิบดีศรีนครบาลผู้ใหญ่คนหนึ่งแลผู้พิพากษาตามอัตรา

อนึ่งศาลแพ่งเกษม ๆ แพ่งไกลี ๆ เดิม ยังแยกกันอยู่เป็นสองกระทรวง ข้าพระพุทธเจ้าขอรับพระราชทานรวมกันเป็นกระทรวงเดียวเรียกว่าศาลแพ่ง แลแบ่ง

กันทำการเป็นแผนก ส่วนแพ่งสุภาวดี ๑ แพ่งประเพณี ๑ แพ่งเกษตร ๑ รวมอยู่ใน
นามชื่อว่าศาลกระทรวงความแพ่ง มีอธิบดีใหญ่และผู้พิพากษาตามอัตรากำหนดใน
งบประมาณปี ๑๑๔ ซึ่งได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้วนั้น ให้เป็น
แบบฉบับสำหรับราชการสืบไป ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานทูลเกล้าฯ ถวาย
ร่างประกาศจัดราชการอันนี้ทรงทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทด้วยแล้ว

ควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า
กรมหลวงพิชิตปรีชากร

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม
www.library.coj.go.th

ที่ ๑๕๓๘ มีวันเสาร์ ๑๖ มกราคม ๑๙๕๔

ที่ ๑๑/๕๐๕, ทพ.ที่มีใบกรมการปกครอง
วันที่ ๖ มกราคม ๑๙๕๓ กรมการปกครอง
ได้ออกหมายให้ไปชำระ ค่าปรับ
ตามกฎหมายที่ ๑๔๓๑๕๑๐ ลงวันที่ ๕ มกร
คม ๑๙๕๓ ทางไปชำระค่าปรับที่ศาล
เทศบาลนครเชียงใหม่ แลรวมค่า
ได้ทราบความแล้ว ให้ผู้กระทำความผิด
ออกประกาศตามท้องที่ส่วนนั้นเสีย

ราชกิจ
พ.ศ. ๙๗

ส.พ.ก.

ที่ ๓/๑๕๑๗๐

ศาลาว่าการกระทรวงยุติธรรม

วันที่ ๑๐ มกราคม รัตนโกสินทรศก ๑๑๔

พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงพิชิตปรีชากร เสนาบดีกระทรวงยุติธรรม กราบทูลมายังพระเจ้าน้องยาเธอกรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิธาดาเสนาบดีกระทรวงมูรธาธร ทรงทราบ

ด้วยเมื่อวันที่ ๔ มกราคม ร.ศ. ๑๑๔ หม่อมฉันได้นำร่างประกาศยกศาลราชทัณฑ์พิเนทมารวมอยู่ศาลพระราชอาญา แลรวมศาลแพ่งเกษม แพ่งโกสี เป็นศาลแพ่งขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระบรมราชานุญาตให้เป็นแบบฉบับสำหรับใช้ในการพิจารณาคดีสืบไป

บัดนี้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระราชหัตถ์เลขาพระบรมราชานุญาตให้ยกศาลราชทัณฑ์พิเนทมารวมกับศาลพระราชอาญา แลศาลแพ่งเกษม แพ่งโกสี รวมเป็นศาลแพ่ง ให้ส่งร่างประกาศมายังกระทรวงมูรธาธรออกประกาศตามร่างประกาศที่ทูลเกล้าฯ ถวายนั้นแล้ว

เพราะเหตุฉะนั้น หม่อมฉันขอประทานส่งร่างประกาศถวายมายังฝ่าพระบาท เพื่อกระทรวงมูรธาธรจะได้ลงพิมพ์ออกประกาศตามกระแสพระบรมราชโองการให้ทราบทั่วกัน

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด

กรมหลวงพิชิตปรีชากร

ประกาศ
ยกศาลราชทัณฑ์พิเณทมารวมอยู่ในศาลพระราชอาญา
แลรวมศาลแพ่งเกษม ศาลแพ่งโกสี เปนศาลแพ่ง

มีพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระ-
 จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศทราบทั่วกันว่า

แต่ก่อนความพระราชอาญาคั่งค้างอยู่ในศาลมีมาก จึงได้ออกประกาศลง
 วันที่ ๓๑ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๑๑ ตั้งศาลราชทัณฑ์พิเณทเพิ่มเติมขึ้นอีก
 ศาลหนึ่งมีหน้าที่ผู้พิพากษาระลาการเจ้าพนักงานพิจารณาความอาญา เหมือนอย่าง
 ศาลพระราชอาญา เพื่อที่จะให้ความปลดปล่อยแล้วไป ไม่ให้คั่งค้างสะสมอยู่ได้ตาม
 กาลเวลา

บัดนี้ มีพระบรมราชประสงค์จะให้ผู้มีหน้าที่ทำการ ณ ศาลในสนามสถิตย์
 ยุติธรรมรวบรวมกันทำการตามแบบอันดี ให้เป็นหลักฐานในราชการสืบไป

เพราะเหตุนี้ ตั้งแต่บัดนี้ให้เลิกศาลราชทัณฑ์พิเณทนั้นเสีย ยกมารวมใน
 ศาลพระราชอาญาเป็นแห่งเดียวกัน เรียกว่าศาลพระราชอาญา มีหน้าที่สำหรับ
 พิจารณาแลรับฟ้องในคดีความพระราชอาญาทั้งปวงสืบต่อไป

อนึ่งศาลแพ่ง ซึ่งแต่ก่อนแบ่งอยู่เป็นสองศาล คือ ศาลแพ่งเกษม ๑ ศาล
 แพ่งโกสี ๑ ตั้งแต่นั้นต่อไป ให้ทำการรับฟ้องผู้มีอรรถคดีแลพิจารณาพิพากษาคดี
 ความแพ่งทั้งปวงรวมกันเป็นศาลแพ่งแห่งเดียวเท่านั้น

ถ้าแลสืบไปภายหน้า มีความพระราชอาญาฤาความแพ่ง คั่งค้างมากกว่ากำลัง
 แลเวลาที่ผู้พิพากษาจะทำการแต่ศาลเดียวให้แล้วเสร็จไปได้ ก็ให้อธิบดีผู้พิพากษา
 ใหญ่ในศาลพระราชอาญาฤาศาลแพ่งฤาทุกษหาฤากับเสนาบดีกระทรวงยุติธรรม
 จัดแบ่งแยกตัวผู้พิพากษาในศาลนั้น ๆ ออกเป็นสองศาล ฤาสามศาลเปนกอง ๆ ทำ
 การพิจารณาคดีความที่มีมากนั้นกว่าจะสำเร็จล่วงแล้วไปให้พ้นกำหนดเวลาอัน
 ควรจะแล้วได้ เมื่อคดีความที่มีมากนั้นล่วงแล้วหมดน้อยไปแล้ว ก็ให้กลับรวมกันทำ
 การแต่ศาลเดียว ตามหน้าที่กำหนดเดิมของศาลนั้น ๆ สืบต่อไป

ประกาศมา ณ วันที่ ๔ มกราคม รัตนโกสินทรศก ๑๑๔ เป็นวันที่ ๙๔๑๖
 ในรัชกาลปัตยุบันนี้

ที่ ๒/๑๕๔๘๔

ศาลาว่าการกระทรวงยุติธรรม

วันที่ ๑๖ มกราคม รัตนโกสินทรศก ๑๑๔

พระศรีธรรมสาสน์ แจ้งความมายังพระยาประจักษ์กรจักร อธิบดีศาลแพ่งไกลี
พระเกษมสุขการี อธิบดีศาลแพ่งเกษม

ด้วยพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงพิชิตปรีชากร เสนาบดีกระทรวงยุติธรรม
มีรับสั่งให้ข้าพเจ้าแจ้งความมายังท่านทราบว่า ทรงมหากรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รวม
ศาลแพ่งเกษม แพ่งไกลี เป็นศาลเดียวกันเรียกว่า ศาลแพ่ง แล้วแบ่งออกเป็นสาม
ส่วน คือแพ่งประเพณี ๑ แพ่งเกษตร ๑ แพ่ง ๑ มีอธิบดีและเจ้ากระทรวงผู้พิพากษา
ตามอัตราบรรพมาความแจ้งอยู่ในประกาศนั้นแล้ว

ตั้งแต่นั้นต่อไป ถ้าท่านจะใช้หนังสือราชการไปมา ถ่าลงชื่อในคำตัดสินของ
ศาลแพ่งแล้ว ควรจะต้องลงนามในนั้นว่า พระยาประจักษ์กรจักร อธิบดี พระ-
เกษมสุขการี เจ้ากระทรวงศาลแพ่ง ดังมีปรากฏอยู่ในบรรพมาเบิกในเดือนต่อไป
ได้ช่องโอกาสนี้ ขอแสดงความนับถือต่อท้ายด้วย

พระยาศรีธรรมสาสน์

จึงเป็นอันว่าศาลแพ่งเกษมและศาลแพ่งไกลี หรือศาลแพ่งกลาง รวมเข้า
เป็นศาลเดียวกันเรียกว่าศาลแพ่ง มีพระยาประจักษ์กรจักร เป็นอธิบดี แล้วแบ่ง
ออกเป็น ๓ ส่วนคือ แพ่งประเพณี แพ่งเกษตรและแพ่ง แต่ในเอกสารราชการบาง
แห่งเรียกว่า “ส่วนแพ่งประเพณี ส่วนแพ่งเกษตรการ และส่วนแพ่งสุภาวดี” ก็มี
ในพระธรรมนูญตำแหน่งข้าราชการกระทรวงยุติธรรม พ.ศ. ๑๑๔ ได้กล่าวถึงหน้าที่
ของศาลส่วนแพ่งประเพณีว่า “มีหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีความแพ่งอันมีมูลเหตุ
วิวาทแลกันว่าทำผิดด้วยกฎหมายประเพณีในระหว่าง บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย
ลุง ป้า น้า อา กับบุตร หลาน เหลน และฝ่ายชาย สะใภ้ ภรรยา สามี มิตร ญาติ
ทาสกับนายเงินแลอื่น ๆ กับคดีลักพา ผัวเมีย มรดก สินเดิม สินสมรส แลลักษณะ
วิวาท ลักษณะทาส แลเบ็ดเสร็จนั้น ๆ” ส่วนเกษตรการ “มีหน้าที่พิจารณา
พิพากษาบรรดาคดีแพ่งอันมีมูลคดีวิวาทกันด้วยเรื่องที่ดินบ้านเรือนสวนไร่นาป่าไม้
หนองน้ำลำคลอง แลสรรพทรัพย์สิ่งของอันติดเนื่องกับที่แผ่นดินไม่ยกเลื่อนเคลื่อนที่
ได้ทั้งปวง กับความวิวาทซึ่งที่รักที่เข้าถือซื้อขายจำนำอาศัยที่แผ่นดิน แลตึกโรงเรือน

ที่ไร่นาสวนซึ่งกันและกันทั้งปวงนั้น” ส่วนแพ่งสุภาวดี “มีหน้าที่พิจารณาพิพากษา บรรดาความแพ่งอันมีมูลคดีเกิดแต่การวิวาทด้วยหาว่าทำผิดบริคณห์สัญญา ค้าขาย กู้ยืม จ้างเช่าเข้าหั้นส่วนแลอื่น ๆ อันอาศัยกำหนดหนังสือกรมธรรม์ สัญญาตราสารบาณชี แลเชื่อถือกันเป็นหลักทรัพย์หลักความทั้งปวง ดังลักษณะกัณฑ์แลสัญญาค้าขาย ลักษณะเบ็ดเสร็จแลอื่น ๆ”

รวมศาลแพ่งสรรพากรเข้ากับศาลแพ่ง

พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงพิชิตปรีชากร ทรงประจักษ์และทูลลาออกจาก ตำแหน่ง จี๋ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้ารพีพัฒน- ศักดิ์ดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมสืบต่อมาเป็นพระองค์ที่ ๓ ตั้งแต่วันที่ ๓ มีนาคม ร.ศ. ๑๑๕ ในชั้นแรกได้ทรงปรับปรุงทั้งศาลพระวักขานาฎาภิบาล และ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งขุนหลวง พระไกลสี (เปล่ง เวการะ) เป็นอธิบดีผู้พิพากษาศาลพระวักขานาฎาภิบาล เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ร.ศ. ๑๑๖ ตามคำกรบบัญญาคมทูลของเสนาบดีกระทรวงยุติธรรม ส่วนทาง ด้านศาลแพ่งนั้น เสนาบดีได้มีคำสั่งลงวันที่ ๑๐ เมษายน ร.ศ. ๑๑๖ ให้รวมศาล แพ่งสรรพากรเข้ากับศาลแพ่ง ดังนี้

คำสั่งเสนาบดี

ที่ ๑/๑๗๑

กระทรวงยุติธรรม

๓๐

วันที่ ๑๐ เมษายน รัตนโกสินทรศก ๑๑๖

ทูลพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นจรัสพรปฏิภาณ อธิบดีศาลแพ่งสรรพากร

ด้วยศาลแพ่งสรรพากรนั้นยังแยกศาลอยู่ ควรจะต้องรวมอยู่ในศาลแพ่ง เหมือนอย่างศาลแพ่งประเพณี แพ่งเกษตร ซึ่งได้รวมกันมาแต่ก่อนนั้นแล้ว ตั้งแต่ นี้ต่อไปให้ศาลแพ่งสรรพากรยกไปรวมอยู่ในศาลแพ่ง ให้ผู้พิพากษาเจ้าพนักงานใน ศาลแพ่งสรรพากรฟังบังคับบัญชาพระยาประกาศกิจกรจักร อธิบดีศาลแพ่งตาม สมควรที่ขอด้วยราชการ

รพีพัฒนศักดิ์

จึงเป็นอันว่านับแต่วันที่ ๑๐ เมษายน ร.ศ. ๑๑๖ (พ.ศ. ๒๔๔๐) เป็นต้นมา ศาลชั้นต้นในกรุงเทพมหานคร^(๑) ที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งทั้งปวง คงมีแต่ศาลแพ่งศาลเดียวตลอดมาเป็นเวลา ๘๔ ปีเศษ จนถึงวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๔๖๔ อันเป็นวันที่ศาลแพ่งธนบุรีเปิดทำการบรรดาคดีในเขตท้องที่ซึ่งเป็นจังหวัดธนบุรี เดิมก็ไปขึ้นต่อศาลแพ่งธนบุรี และต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๒ ได้มีพระราชบัญญัติ จัดตั้งศาลแพ่งกรุงเทพใต้และศาลอาญากรุงเทพใต้ พ.ศ. ๒๔๓๒ ออกใช้บังคับโดยให้จัดตั้งศาลแพ่งขึ้นในกรุงเทพมหานครอีกแห่งหนึ่ง เรียกว่า “ศาลแพ่งกรุงเทพ-ใต้” มีเขตอำนาจตลอดท้องที่ของเขตบางรัก เขตปทุมวัน เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เขตพระโขนง เขตยานนาวา และเขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร^(๒) ซึ่งถ้าศาลแพ่งกรุงเทพใต้เปิดทำการเมื่อใด บรรดาคดีในท้องที่ดังกล่าวก็จะต้องไปขึ้นศาลแพ่งกรุงเทพใต้ แต่ขณะนี้ (พ.ศ. ๒๕๓๕) ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ยังมิได้เปิดทำการ ศาลแพ่งยังมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีในท้องที่ดังกล่าวอยู่

นอกจากนี้ ยังมีการจัดตั้งศาลขึ้นเพื่อให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่ง บางประเภทคือศาลแรงงาน มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแรงงาน ศาลภาษีอากรกลาง มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีภาษีอากร และศาลเยาวชนและครอบครัว มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีครอบครัวซึ่งได้แก่คดีแพ่งที่ฟ้องหรือร้องขอต่อศาล หรือกระทำการใด ๆ ในทางศาลเกี่ยวกับเยาวชนหรือครอบครัว แล้วแต่กรณี ซึ่งจะต้องบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้นเมื่อมีข้อพิพาทดังกล่าวขึ้น ก็ต้องไปฟ้องร้องและพิจารณาพิพากษาในศาลเหล่านั้นแทนศาลแพ่งดังที่เคยเป็นมาแต่ก่อน จึงเห็นได้ว่าในปัจจุบันเขตของศาลและอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลแพ่งถูกจำกัดลงกว่าเดิมมาก

(๑) ไม่รวมท้องที่ของเขตมีนบุรี เขตลาดกระบังและเขตหนองจอก ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของศาลจังหวัดมีนบุรี ซึ่งได้ยกฐานะขึ้นเป็นศาลจังหวัดเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๐

(๒) เมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๔๓๒ เขตพระโขนงได้ถูกแบ่งออกเป็น เขตพระโขนง เขตคลองเตย และเขตประเวศ เขตยานนาวา แบ่งเป็น เขตยานนาวา เขตสาทร และเขตบางคอแหลม

อาคารที่ทำการของศาลแพ่ง

ในโอกาสสมโภชพระนครครบ ๑๐๐ ปี เมื่อพ.ศ. ๒๔๒๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระราชดำริให้สร้างถาวรวัตถุเป็นอนุสรณ์ ๒ อย่าง คือ ปฐมบรมราชานุสาวรีย์ ส่นองพระเดชพระคุณพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก โดยจะสร้างเป็นมณฑปศิลา เป็นที่ประดิษฐานพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ไว้เป็นที่เชิดชูพระเกียรติยศพระเกียรติคุณ และเพื่อมหาชนได้สักการะบูชาระลึกถึงพระเดชพระคุณสืบไป ทั้งนี้โดยมอบหมายให้เจ้าพระยาภาณุวงศ์มหาโกษาธิบดี (ท้วม บุนนาค) เสนาบดีกรมท้าวเป็นผู้ดำเนินการสร้าง กับศาลสถิตยุติธรรม โดยมอบหมายให้เจ้าพระยาสุรวงค์ไวยวัฒน์ (วร บุนนาค) สมุหพระกลาโหม เป็นผู้ดำเนินการสร้าง และได้เสด็จพระราชดำเนินโดยขบวนพยุหยาตราทางรางศิลาก่อพระฤกษ์ทั้งสองแห่งวันเดียวกัน ในวันศุกร์ ขึ้น ๔ ค่ำ เดือน ๖ ปีมะเมีย ตรงกับวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๔๒๕ การที่ทรงมอบหมายให้ท้าวแสนบดีทั้งสองเป็นผู้ดำเนินการสร้างนั้น ปรากฏตามพระราชหัตถ์เลขา ฉบับวันแรม ๘ ค่ำ เดือน ๘ หลัง จ.ศ. ๑๒๔๗ (ตรงกับวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๔๒๘) ซึ่งทรงมีให้พระยาภาณุวงศ์ฯ ตอนหนึ่งว่า “...ฉันเห็นว่าการซึ่งจะทำประมบรมราชานุสาวรีย์นี้ เป็นการซึ่งพระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการซึ่งอาศัยพระบรมเดชาภาพ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกได้ตั้งดำรงวงศ์ตระกูลสืบมาช่วยกันสร้างขึ้นไว้เป็นที่ระลึกถึงพระเดชพระคุณเป็นการใหญ่ซึ่งได้ทำไว้เป็นที่หมายเมื่อประดิษฐานพระนครมาได้ครบร้อยปี มีท้าวแสนบดีผู้ใหญ่ซึ่งมีตระกูลแลบรรดาศักดิ์ยิ่งกว่าแสนบดีทั้งปวงในเวลานั้นสองคนคือ เจ้าพระยาสุรวงค์ไวยวัฒน์แลตัวเธอ จึงได้มอบการศาลสถิตยุติธรรมให้เจ้าพระยาสุรวงค์ไวยวัฒน์ทำ การประมบรมราชานุสาวรีย์นี้ให้เธอทำ เป็นการเฉพาะตัว เพื่อจะให้เปนเกียรติยศชื่อเสียงปรากฏสืบไปภายหน้า จึงได้จารึกการที่สร้างลงในหิรัญบัตรบรรจุไว้ในศิลาก่อฤกษ์ทั้งสองแห่ง เธอย่อมทราบอยู่แล้ว ฉันจึงถือว่าการที่ให้ทำประมบรมราชานุสาวรีย์นี้เป็นการเฉพาะตัว ตามที่กรมหมื่นเทววงษ์โรประการ กล่าวนั้นถูกต้องแล้ว...”

ปฐมบรมราชานุสาวรีย์นี้ สร้าง ณ สนามหน้าศาลสถิตยุติธรรม แต่ดำเนินการไปได้เพียงวางศิลาก่อฤกษ์และก่อฐานอิฐประดับศิลาเท่านั้น ต่อมาเกิดเหตุขัดข้อง

ขึ้น จึงได้เลิกกลับไป เมื่อโปรดเกล้าฯ ให้รื้อลงนั้น สิ่งของที่บรรจุไว้ในหีบทองเหลืองในแท่งศิลาฤกษ์ เช่น หิริญบัตรจารึกพระราชดำริในการสร้างปฐมบรมราชานุสาวรีย์พระบรมนาถาสนาธิสถัณห์ รูปถ่ายวัดพระศรีรัตนศาสดาราม วัดพระเชตุพนและวัดอรุณราชวราราม ผ้าแดงบรรจุเงินเหรียญบาท สลึง เพ็ญ ซึ่งใช้อยู่ในขณะนั้น เป็นต้น โปรดเกล้าฯ ให้นำไปเก็บไว้ที่กรมภูษามาลา อัฐิที่รื้อเอาไปใช้ทำการอื่น ส่วนศิลานั้นต่อมาสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพโปรดให้เอามารักษาไว้ที่พิพิธภัณฑ์สถาน

สำหรับศาลสถิตยุติธรรมซึ่งโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาสุรวงศ์ไวยวัฒน์อำนวยการสร้างนั้น ได้ดำเนินการสร้างสำเร็จเรียบร้อยตามพระราชประสงค์ สิ้นพระราชทรัพย์เป็นเงิน ๒,๔๒๗ ชั่ง ๔ ตำลึง (๑๙๔,๑๗๖ บาท) นับเป็นอาคารที่โอ่โถงสง่างามหลังหนึ่ง เมื่อสร้างเสร็จแล้วโปรดเกล้าฯ ให้เป็นที่ทำการของศาลต่าง ๆ ต่อมาเมื่อตั้งกระทรวงยุติธรรมขึ้นแล้ว ศาลต่าง ๆ ซึ่งต่อมารวมกันเป็นศาลแพ่งดังกล่าวมาข้างต้น ได้ตั้งอยู่ในอาคารหลังนี้ และเมื่อรวมเป็นศาลแพ่งแล้ว ก็ใช้อาคารหลังนี้เป็นที่ทำการตลอดมา จนถึง พ.ศ. ๒๕๐๒ ตัวอาคารชำรุดทรุดโทรมมากและอยู่ในสภาพที่ไม่ปลอดภัย จึงต้องรื้อลงเพื่อสร้างใหม่ ในการรื้ออาคารครั้งนั้น คนงานของบริษัทผู้รับเหมาก่อสร้างได้พบหิริญบัตรซึ่งจารึกเรื่องที่ทรงพระราชดำริสร้างศาลหลวง บรรจุอยู่ในหีบสังกะสีสอดอยู่ในแท่นหินสีเหลี่ยมผืนผ้าอันเป็นศิลาปฐมฤกษ์ เมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๐๓ พระราชปรารภที่ปรากฏในหิริญบัตรนี้แสดงให้เห็นซึ่งถึงพระปรีชาญาณและพระราชปรารภอันแรงกล้าที่จะทะนุบำรุงให้พระราชอาณาจักรได้อยู่เย็นเป็นสุข แม้จะมีการนำออกเผยแพร่กันหลายครั้งหลายแห่งแล้ว ก็เห็นสมควรอัญเชิญมาลงไว้ในที่นี้อีกครั้งหนึ่ง

ศาลสถิตยุติธรรม

“ศุภมัสดุ พระพุทธศาสนกาล เป็นอดีตภาคล่วงแล้ว ๒๔๒๔ พรรษา จุลศักราช ๑๒๔๔ ปรัตยบันกาลตรงคสังวัจฉะวิสาขมาส ชุชนปักษจตุตถิติฤถี ศุกรวารบริจเนทกาลกำหนด พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ บดินทรเทพยมหามกุฏ บรมยรัตนราชรวินษ วรุตมพงษ์บริพัตร ขัตติยราชนิกรโธดม จาตุรันตบรมมหาจักรพรรดิราชสังกาศ อุภโตสุชาติ สังสุทธเคราะห์ณี จักรกรีบรมนารถ มหามกุฏราชวรังกูร สุจริตมูลสุสาธิตอรรคอุภุฎฐไพบูลย์ บุรพาดุลยภักดาภิเนหาธิการรังสฤษติ ธัญญลักษณวิจิตรโสภาคยสรรพางค์ มหาชโนตตมางค์ประนตบาทบงกฏยุคล ประสิทธิสรรพศุภผล อุดมบรมสุขุมล ทพยเทพาวดาร ไพศาลเกียรติคุณอดุลยพิเศศ สรรพเทเวศรานุรักษ์ วิศิษฐศักดิ์สมยา พินิตประชานารถ เปรมกระมลขัตติยราชประยูร มูลมุขมาตยาภิรมย์ อุดมเดชาธิการ บริบูรณ์คุณสาร สยามาทินกร วรุตเมกราชดิลก มหาปรีวารนายก อนันตมหันตวรฤทธิเดช สรรพวิเศศศิรินทร อเนกชนนิกรสโมสรสมมติ ประสิทธิวรยศมโหดมบรมราชสมบัติ นพปดลเสวตรฉัตรดิฉัตร ศิริรัตโนปลักษณมหบรมราชาภิเศกามิศักดิ์ สรรพศทิตวิชาติไชยสกลมไหยสวริยมหาสวามินทร มหาธรรมมหินทรมหารามาธิราช วโรดมบรมนารถชาติอาชาวไศรย พุทธาภิไธยรัตนสรณารักษอดุลยศักดิ์อัคนเรศราชิบดี เมตตากรรณา สิตลหฤทัย อโนปไมยบุญการ สกลไพศาลมหารัษฎาธิบดินทร ปรมินทรธรรมิกมหาราชาธิราชบรมนารถบพิตร พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชดำริว่า กรุงเทพมหานครอมรรัตนโกสินทรมหินทรายุทธยานี้ นับจำเดิมตั้งแต่ ณ วัน ๑๖ ค่ำ ปีมะจิดวาศก ศักราช ๑๑๔๔ ซึ่งเป็นวันพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกย์ ประชุมพระมกระษัตริย์ ทรงสถาปนาหลักพระนคร มาจนถึงวัน ๖ ค่ำ ปีมะเมียจิดวาศก ศักราช ๑๒๔๔ นี้บรรจบครบร้อยปี เป็นบรมราชธานีมหานครใหญ่สมบูรณ์ ปราศจากการศึกสงครามเป็นความสุขอย่างยิ่ง ราษฎรข้าขอบขัณฑ์ สีม่าพระราชอาณาเขต ได้ตั้งนำทำมาหากินเจริญบริบูรณ์ ด้วยทรัพย์สมบัติ แลรุ่งเรืองด้วยความรู้ในวิชา แลทางค้าขายโดยวิจิตรพิศดารเป็นอันมาก พระราชกิจในการรักษาประโยชน์ความสุขแลดำรงความยุติธรรม เป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องทรงพระอุสาห์ดำรงรักษาโดยพระสุตพิริยปรีชาอุสาหะ เพื่อจะขจัดตัดเสียซึ่งการอสัตยอาชรรณทั้งปวง แลต้องป้องกันแห่นหวงศัตรูภายนอกภายใน มิให้มีโอกาสล่วงเกินเบียดเบียนราษฎรให้เดือดร้อนได้ มิได้ทรงเอื้อเฟื้อแก่ความสุขในพระองค์ ถ้าพระบรมราชอิศริยยศทรงพระราชประสงค์แต่จะเลิกล้างการที่ไม่เป็นธรรมให้น้อย

ให้หมดไปถ่ายเดียว สู้ทรงอุตสาหกรรมสวดส่องในสรรพธรรม และสรรพการที่จะเป็น
เครื่องเกื้อกูล ความสุขความเจริญยิ่งมั่นคงของพระราชอาณาเขตแลราษฎร มา
ประดิษฐานท่นบำรุงให้เกิดมีแลยืนอยู่เป็นคุณสืบไป แต่ทรงพระราชดำริเห็นว่าใน
การทั้งปวงเหล่านี้ การยุติธรรมอันเดียวเป็นการที่สำคัญยิ่งใหญ ^{หลัก} เป็น ^{ประธาน} } การ
ชำระตัดสินความทุกโรงศาลเป็นเครื่องประกอบรักษาให้ความยุติธรรมเป็นไป ถ้าจัด
ได้ดีขึ้นเพียงใด ประโยชน์ความสุขของราษฎรก็จะเจริญยิ่งขึ้นเท่านั้น เพราะฉะนั้นจึง
ได้ทรงพระอุตสาหได้สวนในพระราชกำหนดกฎหมายเก่าใหม่ และการที่ ^{ลูกขุน} ^{ตระลาการ} }
ได้กระทำแต่ก่อน ๆ สืบมาจนทุกวันนี้ จนทราบแจ้งตลอดด้วยมหันตพริยญาณ แล้ว
ทรงพระราชพินิจนัยสอบด้วยกฎหมายอย่างธรรมเนียมในประเทศที่ใหญ่ทั้งปวง ที่
ในทุกวันนี้ภาษาปรากฏกันว่า ราษฎรได้ความสุขเป็นอย่างยิ่งนั้น ๆ โดยละเอียดตลอด
แล้ว ทรงพระราชดำริเห็นว่า การอย่างธรรมเนียม พิจารณาตัดสินความ มากมาย
หลายศาล หลวงกระทรวงแลผู้มีอำนาจต่าง ๆ ทั้งปวง บังคับบัญชาว่ากล่าวเอาเอง
แทบจะทุกกระทรวง พนักงานสืบสนับเป็นกันกับราชการอื่น ๆ นั้น เป็นเครื่องกีดกัน
ให้การยุติธรรมเกิดยาก จำเป็นจะต้องจัดรวมเข้าให้เป็นแห่งเดียวกัน แลจัดให้ผู้
^{พิพากษา} ^{พิจารณา} } มีหน้าที่พนักงานแต่ที่จะท่นบำรุงรักษายุติธรรมอยู่ฝ่ายเดียว มิให้เกี่ยว
ในราชการอื่น ๆ ได้ ตัดเหตุที่เป็นช่องของการที่ไม่เป็นธรรมแลเพิ่มเติมเปิดช่องโอกาส
ของการที่จะให้เจริญในทางยุติธรรมทุกอย่างที่คิดเห็นได้ ในเวลานี้ทุก ^{สิ่ง} ^{ประการ} }
ได้ทรงพระราชดำริห์การตลอดสำเร็จแล้ว จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้
เจ้าพระยาสุรรังษีไวยวัฒน์พิพัฒนศักดิ์ อรรคยโสธมบรมนารถ ปรุฑมามาตยมหา-
เสนาบดีวรคชสีห์สิงหมูรธาทร ทักษิณนครคามรักษาภูกิจการทวยหาญพลยุทธเนตร
นเรศวรนายกสยามตลกเสนางคนฤบดินทร ประมิมทรมหาราชวโรปการกิจ สรรพ-
สิทธิยุติธรรมธาดาอภัยพิริยปรากรมพาหุ สมุหพระกระลาโหมเรียกเมสเยอแกรซี-
บราเดอ รับจ้างกะการทำศาลหลวง มีแผนที่กว้างยาวสูงต่ำดังนี้ ดึกหลังใหญ่พื้น
สองชั้น โดยสูงตั้งแต่ดินขึ้นไปหกวาคืบ ตั้งแต่ถานหอนาฬิกาสูงพ้นจากดึกหลังใหญ่
ขึ้นไปถึงยอดซุ้มนาฬิกาสิบเจ็ดวาสามคอกคืบ ดึกหลังใหญ่ยาวสามสิบห้าวาสาม
คอกคืบ กว้างในที่กลางขาดหลังผนังสิบสองวาสอก ดึกแถว ^{ซ้าย} ^{ขวา} } สูงสาม
วา ยาวด้านละเจ็ดวาสอกคืบ กว้างห้าวาสอกคืบ รวมเป็นเขตรศาลโดยยาว
ห้าสิบหกวา โดยกว้างสิบสองวา กำหนดพระราชทรัพย์เหมาเป็นราคาจำจ้างแลค่า
สิ่งของต่าง ๆ รวมเป็นเงิน สองพันสี่ร้อยยี่สิบเจ็ดชั่งกับสี่ตำลึง นายช่างได้ทำราก

ตึกสมควรที่จะวางศิลาฤกษ์ได้ ครั้น ณ วัน ๖ . ๖ ค่ำปีมเมีย จัตวาศก ศักราช ๑๒๔๔ ซึ่งเป็นวันขึ้นจันทรจันทรศกปี จึงเสด็จพระราชดำเนินโดยขบวนพยุหยาตรา มาทรงวางศิลาฤกษ์พระฤกษ์ วันเดียวกันกับพระฤกษ์ประชุมบรมราชานุสสาวรีย์แล้วพระราชทานนามว่า (ศาลสถิตยยุติธรรม) เป็นที่ประชุมลูกขุนตระลาการขุนศาลทุกกระทรวง และเป็นที่ยกย่องพระราชนิพนธ์กฎหมาย พระราชบัญญัติ ^{เก่า} _{ใหม่} รวบรวมไว้ในที่เดียวนี้ทั้งสิ้น เพื่อจะให้สอบสวนง่าย แลให้การเสร็จคดีได้โดยเร็ว เป็นที่เบาใจของผู้ร้องคดีทั้งปวง แล้วโปรดเกล้าฯ ให้จากเรื่องพิธีทรงพระราชดำริสร้างศาลหลวงนี้ไว้ในหิรัญบัฏบรรจุกฎไว้ในแห่งศิลาใหญ่ ซึ่งเป็นศิลาประชุมฤกษ์ เพื่อให้เป็นสิ่งสำคัญประจำอยู่กับศาลสืบไปภายหน้า ขอให้ธรรมเนียมยุติธรรมนี้จงเจริญรุ่งเรืองแผ่ไพศาล แลเจริญกิจการอยู่ชั่วฟ้าแลดิน สมดังพระบรมราชประสงค์โดยสุจริตนี้เทอญ”

อาคารที่ทำการศาลแพ่งหลังใหม่นี้ ได้สร้างต่อจากอาคารซึ่งเป็นที่ตั้งของกระทรวงยุติธรรมไปทางทิศใต้ขนานกับถนนราชดำเนินใน เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ๔ ชั้นกว้าง ๑๖ เมตร ยาว ๑๕๓ เมตร ได้ทำพิธีวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันพุธที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๐๓ โดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นเป็นประธานในพิธี และก่อสร้างอยู่ประมาณ ๓ ปี จึงเสร็จเรียบร้อย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีเปิด เมื่อวันพุธที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๐๖ ชั้นล่างกับชั้น ๒ ของอาคารใหม่นี้ใช้เป็นที่ทำการของศาลแพ่ง ส่วนชั้น ๓ และชั้น ๔ เป็นที่ทำการของศาลฎีกา อย่างไรก็ดีหลังจากนั้นมาประมาณ ๑๐ ปี คดีความของศาลแพ่งได้เพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ที่ทำการซึ่งใช้อยู่จึงแออัดยัดเยียด ทั้งไม่มีพื้นที่ที่จะขยายต่อเติมออกไปได้อีกแล้ว กระทรวงยุติธรรมจึงได้ดำริจัดตั้งศาลแพ่งธนบุรี และอาญาธนบุรีขึ้น โดยให้มีเขตอำนาจในท้องที่ซึ่งเป็นจังหวัดธนบุรีเดิม และได้มีพระราชกฤษฎีกาให้เปิดทำการ เมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๒๕ เป็นการลดปริมาณคดีที่มาสู่ศาลแพ่งลงได้บ้าง และพร้อมกันนั้นก็ได้เริ่มโครงการก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลแพ่ง ศาลอาญา และศาลอุทธรณ์ชั้นใหม่ ที่ถนนรัชดาภิเษก เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร โดยได้เริ่มก่อสร้างตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๑ และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์มาทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๓๒ บัดนี้การก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลดังกล่าวได้เสร็จ

เรียบร้อยแล้ว เฉพาะอาคารที่จะใช้เป็นที่ทำการศาลแพ่งและศาลฎีกากลาง
เป็นตึกสูง ๑๔ ชั้น เป็นอาคารที่กว้างขวางสง่างามเหมาะสมที่จะเป็นสถานที่สำหรับ
ประสิทธิประสาทความยุติธรรมแก่ประชาชนได้ต่อไปอีกเป็นเวลานาน และนับเป็น
พระมหากรุณาธิคุณและเป็นศิริมงคลแก่สถาบันศาลยุติธรรมและข้าราชการกระ-
ทรวงยุติธรรมเป็นล้นพ้นที่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ได้
เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์มาทรงประกอบพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลแห่ง
นี้ในวันนี้

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม
[www.library.coj.go.th]

รายนามอธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่งในอดีต - ปัจจุบัน

๑. พระยาประชาภิจักรจักร (แช่ม บุนนาค) ร.ศ. ๑๑๕ - ร.ศ. ๑๑๘
๒. หลวงจักรปาณิศร์ศีลวิสุทธิ (ลออ ไกรฤกษ์) ๑ เมษายน ร.ศ. ๑๑๘ - ร.ศ. ๑๑๙
๓. หลวงเมธีนฤปกรณ (ตัน บุนนาค) ๑๖ เมษายน ร.ศ. ๑๑๙ - ร.ศ. ๑๒๖
๔. พระธรรมานุวุฒิก (ย้อย กมลคันธ์) ๗ มกราคม ร.ศ. ๑๒๖ (พ.ศ. ๒๔๕๐) - พ.ศ. ๒๔๕๖
๕. หลวงจินดาภิรมย์ (จิตร ณ สงขลา) ๙ ตุลาคม ๒๔๕๖ - ๒๔๖๕
๖. พระยาโศภณศรีพิพัฒน์ (เชิญ ปรัชญานนท์) ๓๑ กรกฎาคม ๒๔๖๕ - ๒๔๗๑
๗. พระยาฤทธราชทรงสวัสดิ์ (สุดใจ ไกรจิตติ) ว่าที่อธิบดีศาลแพ่ง ตั้งแต่ ๑๔ สิงหาคม ๒๔๗๑ แล้วต่อมาได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอธิบดีผู้พิพากษาศาลคดีต่างประเทศ
๘. พระยาอัครราชทรงศิริ (ผืน อรุณลักษณ์) ว่าที่อธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่ง ตั้งแต่ ๒๒ ธันวาคม ๒๔๗๑
๙. พระยาลัดพลีธรรมประคัลภ์ (วงษ์ ลัดพลี) ดำรงตำแหน่งอธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่งเป็นการชั่วคราวตั้งแต่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๔๗๖
๑๐. พระมนูญเนมิลศาสตร (ชม จามรมาน) ผู้รั้งตำแหน่งอธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่งตั้งแต่ ๑๔ สิงหาคม ๒๔๗๖ และต่อมาได้รับแต่งตั้งให้เป็นอธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่ง
๑๑. พระสุทธิอรรถณฤมณตร์ (สุร เลขยานนท์) ๑ มีนาคม ๒๔๘๑ - ๒๔๘๒
๑๒. พระยารักตประจิตธรรมจรัส (เขียน รักตประจิต) ๑ พฤศจิกายน ๒๔๘๒ - ๒๔๘๔
๑๓. หลวงจัญญเนติศาสตร (จัญญ โปษยานนท์) ๑๗ มกราคม ๒๔๘๔ - ๒๔๘๕
๑๔. นายประวัติ ปัตตพงศ์ (หลวงธรรมานุวุฒิก) ๑๕ สิงหาคม ๒๔๘๕ - ๒๔๙๐
๑๕. พระปรีชาวินิจนัย (ปรีชา ชากร) ๑๕ พฤษภาคม ๒๔๙๐ - ๒๔๙๑
๑๖. พระดุลยพากย์สุวณธ์ (ปิ่นท์ ปัทมสถาน) ๑ พฤษภาคม ๒๔๙๑

มาช่วยราชการชั่วคราวในตำแหน่งอธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่ง และต่อมาได้ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ ๑ มิถุนายน ๒๔๙๑ - ๒๔๙๒

๑๗. หลวงพิชัยบัณฑิต (บัณฑิต วิริยพานิช) ผู้พิพากษาศาลแพ่งทำการแทนอธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่งชั่วคราวตั้งแต่ ๑๕ สิงหาคม ๒๔๙๒

๑๘. พระดุลยการณโกวิท (เจริญ จารุกัณฑ์) มาช่วยราชการชั่วคราวในตำแหน่งอธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่งตั้งแต่ ๗ ๑๖ กันยายน ๒๔๙๒ และดำรงตำแหน่งอธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่งตั้งแต่ ๑๗ กันยายน ๒๔๙๒ - ๒๔๙๔

๑๙. หลวงจักรปาณิศร์ศีลวิสุทธิ (วิสุทธิ ไกรฤกษ์) ๑๕ พฤษภาคม ๒๔๙๔ - ๒๔๙๖

๒๐. พระนิติธรรมประกรณ์ (จิ๋ว เนตราคม) ๑๕ มกราคม ๒๔๙๖ - ๒๕๐๑

๒๑. นายประกอบ หุตะสิงห์ ๑ มิถุนายน ๒๕๐๑ - ๒๕๐๓

๒๒. หลวงวิชัยนิตินาท (วิชัย นิตินาท วรรณประภา) ๑๕ มกราคม ๒๕๐๓ - ๒๕๐๖

๒๓. นายพจน์ ปุษาปคม ๑ ตุลาคม ๒๕๐๖ - ๒๕๐๘

๒๔. นายกิตติ สีหนะนนท์ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๐๘ - ๒๕๑๐

๒๕. นายโกวิท สิริวัฒน์ ๑ มิถุนายน ๒๕๑๐ - ๒๕๑๑

๒๖. นายสุธรรม ภัทราคม ๑๕ ตุลาคม ๒๕๑๑ - ๒๕๑๕

๒๗. นายเฉลิม สถิตย์ทอง ๑ ตุลาคม ๒๕๑๕ - ๒๕๑๗

๒๘. นายมานะ จิรมาศ รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่งทำการแทนชั่วคราว ตั้งแต่ ๒ กันยายน ๒๕๑๗

๒๙. นายสรเสริญ ไกรจิตติ ๒ ตุลาคม ๒๕๑๗ - ๒๕๒๑

๓๐. นายยังยุทธ เลอลภ ๑ ตุลาคม ๒๕๒๑ - ๒๕๒๒

๓๑. นายมงคล วัลยะเพ็ชร ๑ ตุลาคม ๒๕๒๒ - ๒๕๒๓

๓๒. นายไพโรจน์ ไวกาสี ๑ ตุลาคม ๒๕๒๓ - ๒๕๒๕

๓๓. นายจำรัส เขมะจารุ ๑ ตุลาคม ๒๕๒๕ - ๒๕๒๘

๓๔. นายศักดิ์ สอนองชาติ ๑ ตุลาคม ๒๕๒๘ - ๒๕๓๐

๓๕. นายอัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง ๑ ตุลาคม ๒๕๓๐ - ๒๕๓๒

๓๖. นายธีรศักดิ์ กรรณสูต ๑ ตุลาคม ๒๕๓๒ - ๒๕๓๓

๓๗. นายประเสริฐ บุญศรี ๑ ตุลาคม ๒๕๓๓ - ๒๕๓๔

๓๘. นายศักดิ์ดา โมกขมรรคกุล ๔ ธันวาคม ๒๕๓๔ - ปัจจุบัน

รายนามข้าราชการศาลแพ่ง

อธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่ง

นายศักดิ์ดา โหมกขมรรคกุล

รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่ง

นายสุวรรณ ตระการพันธ์

นายสมภพ โชติกวนิชย์

นายสมพงษ์ สนิธเณร

นายวิชัย ดันติกุลานันท์

ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลแพ่ง

นายกฤต บุญญานุสนธิ์

นายวิชาญ หิรัญรุจิพงศ์

นายเทียม ศรีประเสริฐ

นายวิชัย วิสิทรวงศ์

นายสุพัฒน์ บุญยกุล

นายสุภิญญา ชยเรักษ์

นายประสิทธิ์ ศรีไชย

นายบรรจง ไพธิปลั่ง

นายกิตติศักดิ์ กิตติคุณไพโรจน์

นายเกรียงชัย จิ้งจตุรพิธ

นายเจียม เสาวภา

นายมนทล เกตุไทย

นายสิทธิชัย รุ่งตระกูล

นายเสรี ภูริญาณสวัสดิ์

นายสมบัติ อรรถพิมล

นายสำรวจ อุดมทวี

นายสุนทร นานะกรังสรรค์

นายอาทิตย์ นันทิกย์
นายสมชัย จีงประเสริฐ
นางสดศรี สัตยธรรม
นายวิบูลย์ นนทสูติ
นายอุดมศักดิ์ นิตมนตรี
นางชุติมา จงสงวน
นายสุรชัย กมลสุข
นายเน็ก หนูเจริญ
นายบุญรอด ตันประเสริฐ
นายอนันต์ ไชยถาวร
นายสุรภพ ปัทมะสุคนธ์
นายปกรณ์ บุญญกุล
นายเกษม วีรวงศ์
นายธนพจน์ อารยลักษณ์

ผู้พิพากษาศาลแพ่ง

นายบรรจง สงกรานต์
นายอภิชาติ ประเสริฐสรพรกิจ
หม่อมหลวงฤทธิ์เทพ เทวกุล
นายเกษม เวชศิลป์
นายอดิศักดิ์ ทิมมาศย์
นายปัญญารัตน์ วิระยะวานิช
นายประเสริฐ วิริยสิทธิวัฒน์
นายฐานันท์ วรรณโกวิท
นายสลิล สินจำหน่าย
นายสุทัศน์ ศิริมหาพฤกษ์
นายอร่าม เสนามนตรี
นายศุภชัย สมเจริญ

นายอนุรักษ์ มาประณีต
 นายชัชชาติ ละเอียด
 นายวีระวัฒน์ ปวรจารย์
 นายพินิจ สายสะอาด
 นายไมตรี ศรีอรุณ
 นายบัณฑิต ราชะนันท์
 นายเกียรติศักดิ์ เกียรติดำรง
 นายปราโมทย์ รัตนสุรีย์
 นายศรีอัมพร ศาลิคุปต์

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำกระทรวง ช่วยราชการ

นายบุรณัฐ ฐาปนดุลย์
 นายสรรรถศักดิ์ เอี่ยมวรชัย
 นายถนอมรัตน์ เลิศไพโรจน์
 นายทวี เนียมประดิษฐ์
 นายจินดา ปัทมะโชติ
 นายบุรินทร์ ตั้งประพจน์วงศ์
 นายธงชัย เสนามนตรี
 นายจิรนิติ หะวานนท์
 นางสาวสุพร อัมมานนท์
 นายรังสรรค์ ดวงพัตรา

ผู้พิพากษาประจำกระทรวง ช่วยราชการ

นายกานต์ วงศ์ศิริ
 นายวิวัฒน์ ทองลงยา
 นายฉันทวัฒน์ วรทัต
 นายคำแหง คมวุฒิการ
 นางมณฑิรา สมบัติสถาพรกุล
 นายจำแลง กุลเจริญ

นายวิชาญ ศิริเศรษฐ์
นางชนิษฐา อรุณวงศ์
นายเลิศชัย ภัคดีฉนวน
นายปริญญ์ อภิทธิกุล
นายก่อเกียรติ สุลพงษ์
นายชะรัตน์ สุวรรณมา
นายสาโรจน์ เกษมถาวรศิลป์
นายสมคิด แสงธรรม
นายธงชัย นัตรเพิ่มพร
นางสาวสุนันทา ชื่นสงวน
นายอนวัช เสริมสุวรรณ
นายศิริศักดิ์ เหมาะะทอง
นายสุนทร ทิมจ้อย
นายวัชร เลิศชัยมงคล
นางสาวสุพิชญ์ หวังเจริญ
นางสาววราภรณ์ ปิยะมงคลวงศ์
นายชาติชาย กิตติวรศักดิ์
นางสาวอุไรวรรณ อุดมวัฒนกุล

ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลแพ่ง

นางสาวรัตนา กิตติพิบูลย์
นายทวีศักดิ์ จิระวิฑูรกิจ
นายประเสริฐ อยู่เจริญดี
นายวัชรชัย แสงอุไร
นายสมชาย อักษรารัตนนานนท์
นายไพโรจน์ โปเล็ม
นายวีระชัย เมธารัตนารักษ์
นางสาวอลิสรา มานะจิตต์
นายชาญศักดิ์ เข็ดสงวน

นายพิสันต์ ชมภูพล
นายวิชาติ วิจิตรสกุลศักดิ์
นายสุรียา พวงจันทน์แดง
นายอาคเนย์ เปาอินทร์
นางสาวศรีรัตน์ ธนธีรโชติ
นายอรุณ ขาวแสง
นายพิศิษฐ์ วิริยะพานิชย์
นายรังสรรค์ ตันประยูร
นายพฤทธิ นิมิตสุรชาติ
นายธวัชชัย นิธิพิเชฐ
นายสุชาติ อุดมวัฒนา
นายสมศักดิ์ เรืองลาภจรชัย
นางสาวจันทนา พัฒนจิตวิไล
นายสุพจน์ ตันไชย
นายนิรันดร์ อนรรฆมณีกุล
นางสาวจรีรัตน์ ไรจงเงิน
นางสาวอุบลรัตน์ ต้าวรังรัตน์
นายสุวิทย์ ทวีชุมพล
นายอนุรักษ บุญนิธิ
นายชวลิต ช่างสลัก
นายสุรศักดิ์ ตริรัตน์ศิริกุล
นายบรรลักษ์ สุนทร
นายอนันต์ ธรรมราช
นายวิเทพ อริยสังจากร
นายประสงค์ กระจ่างวุฒิชัย
นางสาวจิตฤดี วีระเวสส์
นายเกียรติภูมิ แสงศศิธร
นายวิศิษฐ์ วิศิษฐ์สรอรรถ
นายอิทธิ มุลิกะพงษ์

นายสัญญาชัย ผลนาย

นายสุจิน ชื้อสุวรรณ

นางสาวกรกัญญา กันยะพงศ์

นายศุภวิทย์ ตั้งตรงจิตต์

นายอุทิศ สุภาพ

นางสาวศินีนาถ เกียรติกังวาลไกล

นายสุรพล คงลาม

นายปิติ วราอุบล

นางพนารัตน์ คิตจิตต์

นางสาวธิดิยา เอกกุล

นางสาววราภรณ์ ศรีประสิทธิ์

นายวรสิทธิ์ อภิชาติโชติ

นายอภิวุฒิ ทองคำ

นายพฤกษ์ อากาศน่วม

นางสาวปารณี จันแยม

นายชวิน อยู่แปนสุข

นางสาวอรทัย พศาลบุตร

นายสรวิทย์ เบญจกุล

นายอิทธิธรรม อารัมภะโรจน์

นางสาวมาลินี รุ่งอรุณศิริ

นางสาวจิตติยาภา ศุกระศรี

เลขานุการศาลแพ่ง

นายชาญณรงค์ ปราณจิตต์

จำศาลแพ่ง

นายนิพนธ์ สวบุญประภัทร์

คำกราบบังคมทูล
สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร

โดย

พลตำรวจโทจรัส มังคลารัตน์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

ในพระราชพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารที่ทำการศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาอาคารกลาง

อาคารที่ทำการศาลแพ่ง และอาคารที่ทำการศาลอาญา

วันพุธที่ ๑๒ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๓๒

ขอพระราชทานกราบบังคมทูลทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย

ข้าพระพุทธเจ้า พลตำรวจโทจรัส มังคลารัตน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ในนามคณะข้าราชการกระทรวงยุติธรรม ข้าราชการและพลเรือนผู้สัจจรักกตိมีนในเอกฉันทพร้อมกันเฝ้าทูลละอองพระบาทในมณฑลพิธีนี้ ขอพระราชทานพระราชวโรกาสกราบบังคมทูลพระกรุณาทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย เนื่องในโอกาสวางศิลาฤกษ์อาคารที่ทำการศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาอาคารกลาง อาคารที่ทำการศาลแพ่ง และอาคารที่ทำการศาลอาญาในวันนี้ด้วยจิตโสมนัสเป็นล้นพ้น และด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณหาที่สุดมิได้

ศาลอุทธรณ์เดิมอยู่ชั้น ๓ ของอาคารกระทรวงยุติธรรมและศาลอาญา ถนนราชินี แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มาตั้งแต่ปีพุทธ-

ศาลาอาญา

ศักราช ๒๔๘๖ ปัจจุบันแนวโน้มของคดีขึ้นสู่การพิจารณาพิพากษาของศาลอุทธรณ์ มีจำนวนสูงมากจำเป็นต้องเพิ่มจำนวนผู้พิพากษาและข้าราชการธุรการให้เพียงพอ แต่ก็เพิ่มไม่ได้เพราะความจำกัดของสถานที่ทำงาน เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้คดีค้างการพิจารณาพิพากษาในชั้นศาลอุทธรณ์ จึงจำเป็นต้องดำเนินการก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลอุทธรณ์ขึ้นใหม่เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ส่วนศาลภาชีอากรกลางนั้นจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาชีอากรและวิธีพิจารณาคดีภาชีอากร พ.ศ. ๒๕๒๘ เพื่อให้คดีภาชีอากรได้มีวิธีพิจารณาคดีเป็นพิเศษและได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาที่มีความรู้ความเข้าใจในด้านภาชีอากรโดยเฉพาะ ปัจจุบันศาลภาชีอากรกลางมีอาคารที่ทำการซึ่งเช่าอยู่เป็นการชั่วคราวตั้งอยู่ที่ถนนพิษณุโลก เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร มีความแออัดคับแคบไม่เหมาะสมจำเป็นต้องมีอาคารที่ทำการศาลภาชีอากรกลางขึ้นเป็นการถาวร

สำหรับศาลแพ่งนั้น อาคารหลังเดิมได้สร้างขึ้นเมื่อ พุทธศักราช ๒๔๒๕ ณ ริมถนนราชดำเนินใน แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินโดยกระบวนพยุหยาตราไปทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ด้วยพระองค์เอง และพระราชทานนามอาคารว่า “ศาลสถิตย์ยุติธรรม” อาคารที่ทำการศาลแพ่งแห่งแรกได้ใช้งานมา ๗๗ ปี ตัวอาคารชำรุดทรุดโทรม รัฐบาลในสมัยนั้นจึงอนุมัติให้รื้อถอนแล้วก่อสร้างเป็นอาคารที่ทำการศาลแพ่งขึ้นใหม่ เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๐๓ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ได้พระราชทานพระมหากรุณาเสด็จพระราชดำเนินไปทรงประกอบพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลแพ่งใหม่ เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๐๖ อาคารดังกล่าวได้ใช้เป็นที่ทำการศาลแพ่งเรื่อยมาจนปัจจุบัน ต่อมาปรากฏว่าปริมาณคดีความในกรุงเทพมหานครได้เพิ่มมากขึ้น เป็นภาระแก่ศาลแพ่งที่จะพิจารณาพิพากษาคดีให้ลุล่วงอย่างรวดเร็ว เพราะอาคารสถานที่มีความแออัดคับแคบไม่อาจขยายต่อเติมได้ จึงมีความจำเป็นต้องก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลแพ่งแห่งใหม่ขึ้น

ศาลอาญานั้นเดิมเรียกว่า “ศาลพระราชอาญา” ตั้งอยู่ร่วมกับศาลแพ่งในอาคารศาลสถิตย์ยุติธรรม ตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๔๒๕ แล้วได้แยกมาตั้งอยู่ที่หอสถิตด้านใต้ของศาลสถิตย์ยุติธรรม ต่อมาในปีพุทธศักราช ๒๔๗๘ จึงได้เปลี่ยนชื่อเป็นศาลอาญา และมีการก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลอาญากับอาคารที่ทำการศาล

อุทธรณ์เป็นอาคารเดียวกันต่อจากอาคารกระทรวงยุติธรรม ด้านถนนราชินีไปจนจรดถนนหน้าหีบเผย การก่อสร้างแล้วเสร็จและกระทำพิธีเปิดเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๘๖ ครั้นเวลาผ่านมาราว ๔๐ ปีเศษ ปริมาณคดีความในกรุงเทพมหานครได้เพิ่มมากขึ้น เป็นภาระแก่ศาลอาญาที่จะพิจารณาพิพากษาคดีให้ลุล่วงอย่างรวดเร็ว เพราะอาคารสถานที่มีความแออัดคับแคบไม่อาจขยายและต่อเติมได้ เช่นเดียวกับอาคารที่ทำการศาลอุทธรณ์และศาลแพ่ง จึงจำเป็นต้องก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลอาญาแห่งใหม่ขึ้นด้วยเหตุผลเช่นเดียวกัน

รัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ตระหนักเป็นอย่างดีว่าการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาลนั้น นอกจากจะต้องดำเนินด้วยความเที่ยงธรรมและมีประสิทธิภาพแล้ว ยังจะต้องมีอาคารที่ทำการที่เหมาะสม เนื่องด้วยศาลเป็นสถาบันที่ใช้อำนาจตุลาการในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ อีกทั้งหากสามารถย้ายอาคารที่ทำการศาลอุทธรณ์ ศาลแพ่ง และศาลอาญา ซึ่งอยู่แออัดในบริเวณเกาะกรุงรัตนโกสินทร์ออกไปจากบริเวณดังกล่าวได้ ก็จะเป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและลดปัญหาความคับคั่งของการจราจรบริเวณนั้นลงได้ จึงอนุมัติให้กระทรวงยุติธรรมทำการก่อสร้างที่ทำการศาลอุทธรณ์และศาลภาษีอากรกลางอยู่ในอาคารหลังเดียวกันในที่ดินซึ่งกระทรวงยุติธรรมเช่าจากกรมรถไฟแห่งประเทศไทย ตั้งอยู่ถนนรัชดาภิเษก เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ขนาด ๙ ชั้น ประกอบด้วยห้องพิจารณาคดีของศาลอุทธรณ์ ๑ บัลลังก์ และห้องพิจารณาคดีของศาลภาษีอากรกลาง ๒๐ บัลลังก์ วงเงินค่าก่อสร้างประมาณ ๑๗๐ ล้านบาท เริ่มก่อสร้างเมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๓๑ กำหนดแล้วเสร็จตามสัญญาในวันที่ ๑ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๓๒ กับอนุมัติให้กระทรวงยุติธรรมก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลแพ่งแห่งใหม่บนที่ดินแปลงเดียวกันนี้ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ขนาด ๑๔ ชั้น ประกอบด้วยห้องพิจารณาคดีของศาลแพ่ง ๑๐๐ บัลลังก์ วงเงินค่าก่อสร้างประมาณ ๒๗๑ ล้านบาท เริ่มก่อสร้างเมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๓๑ กำหนดแล้วเสร็จตามสัญญาในวันที่ ๒๐ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๓๓ และอนุมัติให้กระทรวงยุติธรรมก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลอาญาแห่งใหม่บนที่ดินแปลงเดียวกันนี้ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กขนาด ๑๓ ชั้น ประกอบด้วยห้องพิจารณาคดีของศาลอาญา ๑๐๒ บัลลังก์ วงเงินค่าก่อสร้างประมาณ ๓๑๙ ล้านบาท เริ่มก่อสร้างเมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๓๑ กำหนดแล้วเสร็จตามสัญญาในวันที่

๑๗ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๓๓ อาคารที่ทำการศาลทั้งสามหลังนี้ กระทรวงยุติธรรมได้รับความอนุเคราะห์จากกรมโยธาธิการ กระทรวงมหาดไทย เป็นผู้ออกแบบและควบคุมการก่อสร้าง

บัดนี้ ได้เวลาอันเป็นอุดมมหามงคลฤกษ์แล้ว ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทาน กราบบังคมทูลใต้ฝ่าละอองพระบาท ได้ทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์เพื่อความเป็นสิริสวัสดิมงคลแก่อาคารที่ทำการศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาอากรกลาง อาคารที่ทำการศาลแพ่ง และอาคารที่ทำการศาลอาญา เพื่อเป็นสถานที่ในการประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์สืบไปชั่วกาลนาน

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม
[www.library.coj.go.th]

กำหนดการ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้
สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร
เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ไปทรงเปิดอาคารที่ทำการศาลอาญา
และศาลอุทธรณ์ภาค ๓
ณ ถนนรัชดาภิเษก แขวงลาดยาว กรุงเทพมหานคร
วันจันทร์ที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๕

- เวลา ๑๔.๐๐ น. - สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร
เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่งถึงที่ทำการศาล
อาญา และศาลอุทธรณ์ภาค ๓
ประธานศาลฎีกา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และ
ข้าราชการผู้ใหญ่ เฝ้าฯ รับเสด็จฯ
- เสด็จฯ เข้าสู่พลับพลาพิธี
 - ทรงจุดธูปเทียนเครื่องนมัสการบูชาพระรัตนตรัย
 - ทรงกราบ
 - ประทับพระราชอาสน์
 - ทรงศีล
- (ประธานสงฆ์ถวายศีลจบ)
- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม กราบบังคมทูลรายงาน
 - เสด็จฯ ไปยังแท่นทรงกดปุ่มไฟฟ้าเปิดแพรคลุมป้าย

“ศาลอาญา และศาลอุทธรณ์ภาค ๓”

(พระสงฆ์เจริญชัยมงคลคาถา ชาวพนักงานลั่นฆ้องชัย
ประโคมสังข์ แตร ดุริยางค์)

- เสด็จฯ เข้าสู่พลับพลาพิธี
- ทรงประเคนจตุปัจจัยไทยธรรมถวายพระสงฆ์
- ประทับพระราชอาสน์
- ทรงหลังทักษิณาทน

(พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา ถวายอดิเรก)

- เสด็จฯ ไปทรงกราบที่หน้าเครื่องนมัสการ
- เสด็จฯ ขึ้นสู่ภายในอาคารชั้น ๓
- เสด็จฯ เข้าสู่ห้องรับรอง
- ทรงลงพระนามาภิไธยในแผ่นศิลา และสมุดที่ระลึก
- ทรงเปลี่ยนฉลองพระองค์ครุย
- เสด็จฯ ออกประทับ ณ บัลลังก์
- ทรงเป็นองค์ประธานร่วมการพิจารณาพิพากษาคดี
- เสด็จฯ ไปทรงเปลี่ยนฉลองพระองค์ครุย
- เสด็จฯ ประทับรถยนต์พระที่นั่ง

เสด็จพระราชดำเนินกลับ

การแต่งกาย - แต่งเครื่องแบบปกติขาว

คำกราบบังคมทูล
สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร

โดย

ศาสตราจารย์ ประภาศน์ อวยชัย

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

เนื่องในพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลอาญา และศาลอุทธรณ์ภาค ๓

ณ ถนนรัชดาภิเษก กรุงเทพมหานคร

วันจันทร์ที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๕ เวลา ๑๔.๐๐ น.

ขอพระราชทานกราบบังคมทูล ทรงทราบฝ่าละอองพระบาท

ข้าพระพุทธเจ้าศาสตราจารย์ประภาศน์ อวยชัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมพร้อมด้วยบรรดาข้าราชการในสังกัดศาลและกระทรวงยุติธรรม ตลอดจนบรรดาข้าราชการและเหล่าพลสภานิติบัญญัติได้มาเฝ้ารับเสด็จต่อหน้าพระพักตร์ต่างมีความปลื้มปิติและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่ได้ฝ่าละอองพระบาทได้พระราชทานพระราชวโรกาสเสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์มาทรงประกอบพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลอาญาและศาลอุทธรณ์ภาค ๓ ในวันนี้ออย่างหาที่สุดมิได้

ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานพระราชวโรกาสกราบบังคมทูลถึงความ เป็นมาของการก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลอาญาและศาลอุทธรณ์ภาค ๓ โดยสังเขป ดังนี้

ด้วยอาคารที่ทำการศาลอาญาหลังเดิมก่อสร้างมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๔ คับแคบ ไม่เอื้ออำนวยต่อการปรับปรุงขยายรับกับปริมาณคดีที่เข้ามาสู่การพิจารณาของศาลอาญาได้ ประกอบกับคณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ย้ายอาคารที่ทำการศาลอาญาและศาลแพ่งออกไปจากบริเวณเกาะกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน กระทรวงยุติธรรมได้มอบหมายให้กรมโยธาธิการออกแบบอาคารที่ทำการศาลอาญา ขนาด ๑๐๒ บัลลังก์ สูง ๑๓ ชั้น และกระทรวงยุติธรรมได้ว่าจ้าง บริษัทรวมนครก่อสร้าง (ประเทศไทย) จำกัด ก่อสร้างบนที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทย รวมกับอาคารประกอบอื่น ๆ และปรับปรุงชั้นที่ ๑๓ เป็นที่ทำการศาลอุทธรณ์ภาค ๓ ด้วย เป็นเงิน ๔๑๖,๑๘๒,๔๐๒

บาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้
ได้ฝ่าละอองพระบาทเสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์มาประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์
อาคารหลังนี้ เมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๓๒ ไปแล้ว อาคารที่ทำการศาลอาญาและ
ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ แห่งนี้ เป็นอาคารที่สง่างามและมีเอกลักษณ์ของศาลปรากฏ
อย่างเด่นชัด เหมาะสมที่จะใช้เป็นที่ประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมของประเทศ
และมีพื้นที่ใช้สอยอย่างเพียงพอที่จะอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่มีอรรถคดี
เกี่ยวข้องด้วยเป็นอย่างดี เป็นอาคารที่เหมาะสมที่จะน้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวาย
เฉลิมพระเกียรติในมหามงคลสมัยองค์สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถเจริญ
พระชนมายุครบ ๖๐ พรรษา ในปีนี้ และร่วมเฉลิมฉลองในโอกาสที่กระทรวงยุติธรรม
สถาปนาครบ ๑๐๐ ปี เหล่าข้าพระพุทธเจ้าต่างสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็น
ล้นพ้นในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระ-
หม่อมให้ได้ฝ่าละอองพระบาทเสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์มาทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมประกอบพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลอาญาและศาลอุทธรณ์
ภาค ๓ ในวันนี้

บัดนี้ ได้เวลาอันเป็นมหามงคลฤกษ์แล้ว ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทาน
กราบบังคมทูลได้ฝ่าละอองพระบาท ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม
ประกอบพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลอาญาและศาลอุทธรณ์ภาค ๓ เพื่อเป็นศิริมงคล
แก่อาคารที่ทำการศาลดังกล่าวสืบไป

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร
เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ทรงวางศิลาฤกษ์อาคารที่ทำการศาลอาญา
วันพุธที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๓๒

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร
เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ทรงเปิดอาคารที่ทำการศาลอาญา
วันจันทร์ที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๓๕

ทรงนั่งบัลลังก์พิจารณาคดี ณ ศาลอาญา
เมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๓๕
อาคารที่ทำการศาลอาญาหลังใหม่ ถนนรัชดาภิเษก

นายสกล เหมือนพระวงศ์
อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
[www.library.coj.go.th]

รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา

นายสุรินทร์ นาควิเชียร
รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา

นายพิมล สมานิตย์
รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา

รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา

นายสมชาย รังสิกรรพุม
รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา

นายบุญอินทร์ ส่งเสริมสกุล
รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา

ประวัติศาสตร์อาญา

รัชสมัยในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว นับได้ว่าการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงราชการด้านยุติธรรมเป็นอย่างมาก ทรงตระหนักในพระราชหฤทัยว่าภายในบ้านเมืองการยุติธรรมยังสับสนไม่เรียบร้อย และเกี่ยวกับต่างประเทศด้านการศาลก็ตกอยู่ในภาวะเสียเปรียบ เพราะถูกกลืนด้วยอำนาจศาลกงสุลด้วยข้ออ้างอันปฏิเสธได้ไม่เต็มที่คือระบบกฎหมายและระบบศาลไทยยังไม่ทันสมัยพอแก่ความปลอดภัยของประเทศชาติ สนธิสัญญาทางพระราชไมตรี ดังปรากฏตามคำจารึกหรือรูปบัตร “ศาลสถิตยยุติธรรม” ตอนหนึ่งว่า “เพื่อจะขจัดคดีเสียซึ่งการอาศัยอาชกรรมทั้งปวง และต้องป้องกันเหตุร้ายนอกภายใน มิให้มีโอกาสล่วงเกินเบียดเบียนราษฎรให้เดือดร้อนได้” โดยเหตุผลทั้งการภายในและภายนอกประเทศดังกล่าว พระองค์จึงทรงแก้ไขปรับปรุงกิจการยุติธรรมทุกด้านดังต่อไปนี้

เริ่มด้วยจุลศักราช ๑๒๓๖ (พ.ศ. ๒๔๑๗) ทรงปรารภถึงศาลกรมพระนครบาลที่เจ้าพระยาอมราช (ณ ญ์ ดันสุกล ยมาภัย) เป็นอธิบดีว่าการ ศาลนี้เดิมหาสะดวกไม่ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกเอาความกรมพระนครบาลมาให้ศาลรับสั่งพิเศษชำระ ศาลรับสั่งพิเศษนี้คือราชการผู้ใหญ่หลายนายด้วยกัน พระยาเจริณราชไมตรีเป็นนายก ฤาที่ในครั้งนั้นเรียกว่าแชแมน ตราเป็นพระราชบัญญัติสำหรับตราการศาลรับสั่ง ๑๑ ข้อ จ.ศ. ๑๒๓๖ ถือว่าเป็นประกาศจัดศาลฉบับแรกในรัชกาลที่ ๕ และประมาณเวลาใกล้เคียงกันนั่นเอง มีโปliceจัดขึ้นในกรุงเทพมหานครแบ่งเป็น ๓ กอง กองหนึ่งสำหรับในกำแพงเมืองอีกสองกองสำหรับนอกกำแพงเมืองฝั่งตะวันออกและตะวันตก โจรผู้ร้ายที่โปliceจับได้ ผู้ว่าการโปliceชำระเองเป็นทำนองจับเองตัดสินเอง ไม่ส่งให้ศาลรับสั่งชำระ ล่วงมา จ.ศ. ๑๒๔๓ (พ.ศ. ๒๔๒๔) กรมพระนครบาลรวบรวมอำนาจชำระความโจรผู้ร้ายได้อีกทั้งหมด กรมหมื่นภูเรศธำรงศักดิ์ทรงเป็นผู้บังคับการกรมพระนครบาลมีอำนาจชำระความอาญาทั้งปวงในกรุงเทพฯ แม้ในวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๔๒๕ (ตรงกับวันศุกร์ ขึ้น ๔ ค่ำ เดือน ๖ ปีมะเมีย จัตวาศก จ.ศ. ๑๒๔๔) จะได้จัดตั้งศาลสถิตยยุติธรรมขึ้นมาแล้วก็ตามกรมหมื่นภูเรศธำรงศักดิ์ก็ยังทรงมีอำนาจชำระความอาญาในกรุงเทพฯ อยู่เช่นเดิม

การโจรผู้ร้ายไม่สงบเรียบร้อย จึงได้มีประกาศเปลี่ยนอธิบดีกรมพระนครบาล ลงวันที่ ๑๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๕๙ โปรดเกล้าฯ ให้กรมหมื่นภูวเรศธำรงศักดิ์พ้นจากตำแหน่งอธิบดีกรมพระนครบาลในประกาศนั้นแจ้งพระราชดำริว่าจะจัดการศาลสถิตย์ยุติธรรมอยู่อีก จึงไม่จำเป็นต้องตั้งอธิบดีกรมพระนครบาล เป็นแต่เพียงโปรดเกล้าฯ ให้กรมหมื่นนเรศวรฤทธิ์ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอพระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ ๑ พระยาเทพประขุน ๑ และพระยาธรรมสารนิติวิจิตรภักดี ๑ เป็นผู้มีอำนาจสิทธิขาดในกรมพระนครบาล เรียกว่า กอมมิตตี

ตั้งกระทรวงยุติธรรม

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๐ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระยาเทววงศ์วโรปการเมื่อครั้งทรงเป็นกรมหลวง เสด็จไปช่วยงานฉลองรัชกาลสมเด็จพระบรมราชินีวาทอเรียครบ ๕๐ ปี ณ ประเทศอังกฤษ แทนพระองค์ ตรัสสั่งให้ไปพิจารณาแบบคณะเสนาบดีในยุโรป ว่าเขาเอาอะไรเป็นหลักกำหนดตำแหน่งเสนาบดี สมเด็จพระยาฯ เสด็จกลับมาทูลถวายงานจึงทรงกำหนดคณะเสนาบดีที่จะจัดใหม่ให้เป็น ๑๒ กระทรวง คงตำแหน่งเสนาบดีเดิมไว้ทั้ง ๖ กระทรวง กระทรวงที่ตั้งขึ้นใหม่นั้น คือกระทรวงพระคลัง กระทรวงยุติธรรม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงโยธาธิการ กระทรวงมณฑล ทดลองฝึกกระบี่และเลือกสรรหาตัวเสนาบดีตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๓๑ เป็นต้นมา

วันที่ ๒๕ มีนาคม ร.ศ. ๑๑๐ (พ.ศ. ๒๔๓๔) ประกาศตั้งกระทรวงยุติธรรม โดยมีพระราชปรารภขึ้นต้นว่า “ทุกวันนี้คดีของราษฎรซึ่งเกี่ยวข้องซึ่งกันและกันอยู่ตามโรงศาลต่าง ๆ ทั้งปวงนั้นมีมากขึ้นทุกวัน เพราะอาไศรยราษฎรพลเมืองมีการค้าขายเกี่ยวข้องพัวพันถึงกันมากขึ้น ประการหนึ่งศาลที่จะพิจารณาคดีของราษฎรนั้นก็แยกย้ายอยู่หลายกระทรวง ทั้งผู้พิจารณาและผู้พิพากษาก็อยู่ในที่ต่างกัน ผู้พิพากษาจะบังคับความซัดสัดตัดสิน ก็อาไศรยแต่ในถ้อยคำสำนวนที่ในกระดาดสมุด ไม่ได้เห็นด้วยจักษ์ในการพิจารณาเลย... ฯลฯ ได้ทรงพระราชดำริที่จะแก้ไขเหตุการณ์เหล่านั้นให้เรียบร้อยดีขึ้นเพื่อประโยชน์แก่อาณาประชาราษฎรทั่วพระราชอาณาจักร จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกระทรวงยุติธรรมขึ้น ได้บังคับบัญชาคดีความทั้งปวง”

ศาลต่าง ๆ ที่มีอยู่กระจัดกระจายตามพระราชปรารภนั้นมีถึง ๑๖ ศาล ยุบรวมกันเป็น ๗ ศาล เกี่ยวกับความอาญาซึ่งเป็นหัวข้อที่ประสงค์เรียบเรียงนี้ ประกาศมีว่า ศาลนครบาลกับศาลอาญานอกรวมกันเรียกว่า ศาลพระราชอาญา

ศาลสถิตย์ยุติธรรมอันเป็นที่ทำการกระทรวงยุติธรรมในเบื้องต้นนั้น เดิมเป็นที่สร้างวังประทับของพระองค์เจ้าสาททิพากร พระราชโอรสในสมเด็จพระบรมราชเจ้ามหาเสนานุรักษ์ (วังหน้าในรัชกาลที่ ๒) และเจ้าจอมมารดาน้อยเล็ก ท่านเจ้าของวังประทับอยู่ที่นั่นสิ้นพระชนม์สมัยรัชกาลที่ ๓ สัปดาห์ด้านหลังของศาลสถิตย์ยุติธรรม เดิมเป็นวังที่ประทับของพระองค์เจ้าก้อนแก้ว ต่อมาเป็นที่ประทับของพระองค์เจ้ามั่ง และพระองค์เจ้านพเก้าในกรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท (วังหน้ารัชกาลที่ ๑) เสด็จอยู่ต่อมาจนในรัชกาลที่ ๔ แล้วเป็นที่ประทับของพระองค์เจ้ากำภู ในกรมพระราชวังบวรมหาศัศดิ์พลเสพ (วังหน้ารัชกาลที่ ๓) เสด็จอยู่มาในสมัยรัชกาลที่ ๕ เมื่อพระองค์เจ้ากำภูสิ้นพระชนม์แล้วหม่อมเจ้าในกรมอยู่ต่อมาจนสร้างตรางลหุโทษขึ้นใน พ.ศ. ๒๔๓๓ โดยซื้อที่ดินของราษฎรเพิ่มเข้ากับที่หลวงด้วย ที่ดินติดกับศาลสถิตย์ยุติธรรมแปลงที่กล่าวนี้นี้ ต่อไปจะเป็นที่ตั้งของกระทรวงยุติธรรม ศาลอาญา และศาลอุทธรณ์ต่อไป

ต่อมา ใน พ.ศ. ๒๔๔๐ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้ตกแต่งพระนคร ขยายเขตสนามหลวงจากแนวถนนพระจันทร์ขึ้นไปทางทิศเหนือ รื้อป้อมปราการสถานที่ต่าง ๆ ของวังหน้า (เสด็จทิวงคต พ.ศ. ๒๔๒๘) ให้คงไว้แต่พระอุโบสถวัดบวรสถานสุทธาวาส (วัดพระแก้ววังหน้า) โปรดให้สร้างตึกในสนามข้างด้านเหนือ ๓ หลัง เป็นที่ว่าการกระทรวงธรรมการก่อน แล้วเปลี่ยนมาใช้เป็นที่ตั้งกระทรวงยุติธรรม

เมื่อประกาศตั้งกระทรวงยุติธรรมใน ร.ศ. ๑๑๐ แล้ว เมื่อวันที่ ๑ เมษายน ร.ศ. ๑๑๑ (พ.ศ. ๒๔๓๕) ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ ทรงดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมเป็นพระองค์แรก (ภายหลังทรงสถาปนาเป็นสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสวัสดิวัตน์วิศิษฎ์)

ถึง พ.ศ. ๒๔๘๑ สมัยเจ้าพระยาศรีธรรมาธิเบศเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม มีความดำริจัดสร้างตึกที่ทำการกระทรวงยุติธรรมและศาลยุติธรรมขึ้นใหม่ แต่ท่านได้พ้นตำแหน่งไปก่อน หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ดำรงตำแหน่งสืบมาและได้ลงมือก่อสร้างตามรายการดังต่อไปนี้

๑. ตึกประธานด้านหน้า มีขนาดยาว ๕๐.๖๐ เมตร กว้าง ๑๖.๐๐ เมตร ดอนกลางมีมุขยื่นไปทางหลัง ๘.๐๐ เมตร มุขกว้าง ๑๐.๑๓๒ เมตร ชั้น ๓ จัดเป็น ห้องรัฐมนตรี สำนักงานเลขา ห้องรับแขก ห้องประชุมและห้องสมุด ห้องปลัดกระทรวง ห้องหัวหน้ากองกลางและผู้ช่วย ชั้น ๒ จัดเป็นห้องแผนกรับส่ง ห้อง หัวหน้ากองคลังและเจ้าหน้าที่ ห้องหัวหน้ากองบังคับคดีแพ่งและผู้ช่วยพร้อมด้วย เจ้าหน้าที่

๒. ปีกตึกด้านถนนราชินี มีขนาดยาว ๖๐.๖๗๕ เมตร กว้าง ๑๖.๐๐ เมตร ชั้น ๓ จัดเป็นห้องเจ้าหน้าที่กองกลาง ห้องหัวหน้ากองการคดีและเจ้าหน้าที่ ชั้น ๒ จัดเป็นห้องหัวหน้ากองบังคับคดีล้มละลายและผู้ช่วยพร้อมด้วยเจ้าหน้าที่

๓. ปีกตึกทางถนนราชดำเนินใน ยาว ๖๐.๖๗๕ เมตร กว้าง ๑๖.๐๐ เมตร ชั้น ๓ จัดเป็นที่ทำการศาลฎีกาชั่วคราว ชั้น ๒ จัดเป็นห้องเก็บพัสดุศาลฎีกาและ ห้องรับประทานอาหารของผู้พิพากษาศาลฎีกา

๔. ชั้นล่าง จัดเป็นที่รับประทานอาหารของข้าราชการ เป็นที่เก็บพัสดุต่างๆ ของกระทรวงและกองบังคับคดีทางแพ่ง เป็นที่ขายทอดตลาดทรัพย์สิน และเป็น ที่จอดรถยนต์และรถจักรยานยนต์ของข้าราชการ

รายการค่าก่อสร้างตึก

๑. ค่าซื้อเหล็ก	๗๑,๘๙๘.๔๖ บาท
๒. ค่าก่อสร้าง	๒๒๑,๖๗๙.๔๓ บาท
๓. ค่าเครื่องประกอบเครื่องใช้ตกแต่ง	๘,๙๐๖,๖๐ บาท
รวมทั้งสิ้นเป็นเงิน	๓๐๒,๔๘๔.๔๙ บาท

การดำเนินงานก่อสร้างเริ่มแต่ ๑ เมษายน ๒๔๘๓ ผู้รับเหมาทำการก่อสร้าง แล้วเสร็จและส่งมอบเมื่อ ๑๕ มีนาคม ๒๔๘๔ และได้กระทำพิธีเปิดเมื่อ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๘๔

ที่ตั้งศาลพระราชอาญา

เมื่อได้ตั้งศาลพระราชอาญาขึ้นในคราวประกาศตั้งกระทรวงยุติธรรมแล้ว ศาล กรมต่าง ๆ ซึ่งบังคับบัญชาคดีอยู่ ได้ส่งสำนวนความมารวมที่ศาลพระราชอาญา ในเดือนเมษายน ร.ศ. ๑๑๑ (พ.ศ. ๒๔๓๕) เสนาบดีกระทรวงยุติธรรมกราบบูชา บังคมทูลถวายบัญชีความค้างที่ปรากฏต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นความ อาญาที่ค้างชำระถึง ๑,๒๘๑ เรื่อง กราบบังคมทูลขอตั้งกรมพระสุรัสวดี (สัสดี) เป็นที่ทำการศาลพระราชอาญาอีกด้วย ชื่อนี้แสดงว่าเมื่อตั้งศาลพระราชอาญา แล้วเดิมก็ทำการอยู่ในศาลสถิตย์ยุติธรรมนั่นเอง จึงได้ขอพระราชทานที่ทำการใหม่ ที่สุดก็ได้หอสัสดีเป็นที่ทำการศาลพระราชอาญา เพื่อเป็นประวัติแห่งศาลพระราช- อาญา ได้สำเนาพระราชหัตถเลขาและลายพระหัตถ์ ที่สำคัญมาประกอบเป็น หลักฐานไว้ดังนี้

ร. ที่ ๓๓๘ ย. ๒๓
๑๑๑

ที่ ๗๑๘๓ รัับวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๑๑๑

เกาะสีชัง

๒๕

วันที่ ๙ สิงหาคม รัตนโกสินทร์ ศก ๑๑๑

ถึงพระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ ด้วยเรื่องมีหนังสือ ที่ ๑๒/๓๑๙๐ ลงวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๑๑๑ ขออนุญาตเพิ่มศาลขึ้นอีกสองศาล คือศาลแพ่งและศาลพระราช- อาญา แลขอหอสัสดีเป็นศาลพระราชอาญานั้นได้ทราบมาแล้ว ที่จะคิดตั้งศาลขึ้น อีก ๒ ศาลนี้เป็นการชอบแล้ว ถ้าไม่จัดเพิ่มขึ้นอีก เหนจะชำระไม่ทันแน่นอน ซึ่งจะ ขอหอสัสดีเป็นศาลอีกนั้น ก็สมควรเพราะอยู่ติดต่อกัน แต่หอสัสดีจะย้ายไปอยู่ที่ แห่งใด จะต้องให้เจ้าของกรมคิดดูก่อน ถ้าจะให้ไปอยู่ที่วังกรมขุนเจริญ เวลานั้นพระศพ ท่านก็ยังอยู่ แลดูเหมือนจะโตเกินต้องการไปด้วย เดิมกรมขุนนริศรจึงถือว่าเอา เปนออฟฟิเชียลราชการ เดียวนี้จะเลิกไปแล้วถ้าประการใดไม่ทราบ จะต้องได้ถามดูก่อน

สยามมินทร์

ร, ที่ ๓๔๒ ส, ว, ๔

๑๑๑

ที่ ๗๔๓๙ รับวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๑๑๑

เกาะสีชัง

๒๕

วันที่ ๑๐ สิงหาคม รัตนโกสินทร์ ศก ๑๑๑

ถึงเจ้าพระยามหินทรศักดิธำรง ด้วยสวัสดิโศภณจะขอหอสัสดีเป็นศาล
พระราชอาญา เพราะที่ศาลสถิตยุติธรรมมีไม่พอที่จะขยายศาลให้มากขึ้นอีกได้ แต่
เดี๋ยวนี้ก็เป็นการขัดเยียดลูกความได้ความลำบากอยู่แล้ว ที่หอพระสัสดีเดี๋ยวนี้ตั้ง
อยู่ใกล้ศาลแลในหอสัสดีไม่มีการว่าความฤาชำระตัวเลยอย่างใด มีแต่ศาลเทพารักษ์
กับเถียงนทางว่าวเก็บไว้ ถ้าจะย้ายไปที่อื่นก็พอจะทำได้ เห็นว่าศาลที่จะว่าความคิด
จะรวมให้อยู่แห่งเดียวกันแต่ศาลสถิตยุติธรรมไม่พอ ก็ควรที่จะใช้หอสัสดีซึ่งเป็น
ที่ใกล้ชิดกัน ไม่เป็นการแยกศาลไปอีก แต่จะย้ายไปตั้งอยู่ที่แห่งใดจะเป็นที่สมควรแก่
การในกรมพระสุรัสวดีนั้นให้คิดอ่านดู จะได้จัดการต่อไป

สยามมินทร์

ล, ที่ ๒๖๐ ย. ๑

๑๑๑

ที่ ๘๐๗๗ ที่ ๒๗ สิงหาคม ๑๑๑

ออฟฟิศไปรเวตสิ เกรตารีหลวง,

พระที่นั่งจักรกริมหาปราสาท

๒๕

วันที่ ๒๕ สิงหาคม รัตนโกสินทร์ ศก ๑๑๑

ทูลพระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสวัสดิโศภณ ด้วยท่านจดหมายที่ ๑/
๖๑๘๑ มาเดือนหนังสือ ๑๒/๓๑๙๐ เรื่องขอหอสัสดีเป็นศาลพระราชอาญานั้น
ได้นำขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท ได้มีพระราชหัตถ-
เลขาถาม เจ้าพระยามหินทรศักดิธำรงกราบบังคมทูลพระกรุณามาว่า จะย้ายมาที่
ศาลต่างประเทศ ทรงพระราชดำริห์เห็นชอบตามเจ้าพระยามหินทรศักดิธำรงกราบ-
บังคมทูลพระกรุณานั้น และโปรดเกล้าฯ พระราชทานหอสัสดีเป็นศาลพระราชอาญา
ที่กราบบังคมทูลพระกรุณาขอขึ้นแล้ว

สมมตอมรพันธุ์

พิจารณาตามวันที่ปรากฏในพระราชหัตถเลขาและลายพระหัตถ์ทั้งสามฉบับ จะเห็นได้ชัดว่าราชการในสมัยนั้นรวดเร็วมาก ทั้ง ๆ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงตรวจตรางานราชการวินิจฉัยข้อราชการอื่น ๆ มากหลายอีกด้วย

ตึกสี่สตีเก้านี้ ท่านเจ้าพระยามหิธรได้เล่าไว้ว่า ตึกสี่สตีเก่า สร้างครั้งเจ้าพระยามหิธรนั้นแต่ก่อนเป็นตึกสี่หลังด้วยกัน หลังคามุงกระเบื้องจีน ตึกสองข้างสูงสะเทิน ตึกเล็กด้านหลังที่ใช้เป็นห้องขังเป็นตึกชั้นเดียว ส่วนหลังกลางเป็นตึกใหญ่สองชั้น ตึกสามหลังนอกจากหลังเตี้ยเล็ก หลังคาชูดอยเห็นถนัด แต่หลังกลางนั้นพื้นห้องใหญ่ชูดแล้ว เมื่อใช้เป็นโรงเรียนกฎหมายต้องเอาเสาสองต้นค้ำจนไว้ มาแก้ไขเปลี่ยนรูปใหม่ในสมัยเจ้าพระยาอภัยราชา เป็นเสนาบดีกระทรวงยุติธรรม (พ.ศ. ๒๔๕๕-๒๔๖๙)

ศาลพระราชอาญาคือตึกใหญ่ที่สุด ถัดไปคือตึกศาลสถิตยยุติธรรม ซึ่งใช้เป็นที่ทำการศาลแพ่งตรงชั้นล่าง ส่วนชั้นบนของตึกศาลสถิตยยุติธรรมสมัยก่อนใช้เป็นที่ทำการศาลอุทธรณ์กรุงเทพฯ สำหรับศาลต่างประเทศนั้น แผนกแพ่งรวมอยู่กับศาลแพ่ง ส่วนคดีต่างประเทศที่เป็นแผนกอาญามารวมอยู่ที่ตึกศาลพระราชอาญา

ชื่อศาลพระราชอาญา เปลี่ยนแปลงเรียกว่า ศาลอาญา ในสมัยใช้พระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๔๗๘ ที่ทำการศาลพระราชอาญาหรือศาลอาญา (ในกรุงเทพฯ) มีการก่อสร้างขึ้นใหม่ภายหลังที่ทำการก่อสร้างตึกกระทรวงยุติธรรมเสร็จไปแล้ว ปรากฏในบันทึกของกระทรวง ความว่า

การก่อสร้างกระทรวงและศาลทั้งนี้ มีโครงการก่อสร้างแบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือตอนที่ ๑ สร้างที่ทำการกระทรวง ตอนที่ ๒ สร้างที่ทำการศาลอุทธรณ์และศาลอาญาต่อจากปีกตึกกระทรวงทางด้านถนนราชินีไปจดถนนหน้าหีบเผย ตอนที่ ๓ สร้างที่ทำการศาลฎีกา และศาลแพ่งต่อจากปีกตึกกระทรวงทางด้านถนนราชดำเนินไปจดถนนหน้าหีบเผย การก่อสร้างตอนที่ ๑ ได้สำเร็จเรียบร้อยไปแล้ว

การก่อสร้างตอนที่ ๒ การดำเนินการก่อสร้างรายนี้ได้ตั้งกรรมการขึ้นคณะหนึ่งประกอบด้วยรัฐมนตรี (หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์) เป็นประธาน ปลัดกระทรวงยุติธรรม (พระยาปลัดพิธีกรรมประคัลภ์) พระสาโรชรัตนนิมมาน หลวงบุรกรรมโกวิท หลวงจักรปาณิศร์ศีลวิสุทธิ กับผู้แทนเนติบัณฑิตยสภา (หลวงเมธีนฤปกรณ) เป็นกรรมการ การวางแผนแปลนแผนผังอยู่ภายใต้ความอำนวยการของพระสาโรช

และได้แต่งตั้งให้พระสาโรชช หลวงบุรกรรมช กับหลวงจักรช เป็นผู้ควบคุมการก่อสร้าง

ตึกที่ทำการศาลเป็นรูป ๔ เหลี่ยมรี ขนาดยาว ๑๕๗.๐๐ เมตร กว้าง ๑๖.๐๐ เมตร เป็นตึก ๓ ชั้น ตอนกลางทำเป็น ๕ ชั้น มีมุขยื่นออกไปข้างหน้า ๒.๕๐ เมตร กว้าง ๕๐.๐๐ เมตร มุขยื่นไปข้างหลัง ๒๒.๐๐ เมตร กว้าง ๓๒.๐๐ เมตร ใช้เป็นที่ทำการของศาลฎีกา ศาลอุทธรณ์และศาลอาญา (ศาลฎีกาอาศัยชั่วคราว) ตามลำดับดังนี้ คือ

ชั้นที่ ๔ จัดเป็นห้องสำหรับเจ้าหน้าที่พิมพ์หนังสือ ห้องเก็บพัสดุและเก็บสำนวนความของศาลฎีกาและศาลอุทธรณ์

ชั้นที่ ๓ ด้านที่ต่อกับตึกที่ทำการกระทรวงจัดเป็นที่ทำการของศาลฎีกามีห้องประธานศาลฎีกาห้องประชุม ห้องผู้พิพากษา ห้องรับแขก ห้องจำศาลกับเจ้าหน้าที่ และห้องพิจารณาคดี ๒ ห้อง ด้านถนนหน้าหีบเผยจัดเป็นที่ทำการของศาลอุทธรณ์ มีห้องอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ ห้องประชุม ห้องผู้พิพากษา ห้องรับแขก ห้องจำศาลกับเจ้าหน้าที่และห้องพิจารณาคดี ๒ ห้อง

ชั้นที่ ๒ จัดเป็นที่ทำการของศาลอาญาลดทั้งชั้น มีห้องอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา ห้องประชุม ห้องผู้พิพากษา ห้องรับแขก ห้องจำศาลกับเจ้าหน้าที่ และห้องพิจารณาคดี ๑๑ ห้อง

ชั้นล่าง จัดเป็นห้องคุมขังจำเลยผู้ต้องขัง และห้องผู้คุม จากห้องคุมขังมีถนนทางเดินสำหรับผู้ต้องขังเดินไปสู่บัลลังก์พิจารณาคดีโดยไม่ต้องผ่านบุคคลใด ๆ นอกจากนี้ได้จัดเป็นห้องรับประทานอาหารสำหรับเสมียนพนักงาน ๒ ห้อง และเป็นที่จอดรถของข้าราชการ

รายการค่าก่อสร้างมีดังต่อไปนี้ :

๑. ค่าก่อสร้างตัวตึก	๓๘๘,๐๐๐ บาท
๒. ค่าติดตั้งไฟฟ้า	๑๒,๐๐๐ บาท
๓. ค่าทำถนนบริเวณศาลและติดประปา	๑๐,๒๖๑ บาท
๔. ค่าเครื่องครุภัณฑ์ต่าง ๆ	๒๑,๐๐๐ บาท
๕. ค่าจ้างผู้คุมงานก่อสร้างและค่ารถ	๔,๕๐๐ บาท

นายช่างตรวจการ

รวมทั้งสิ้นเป็นเงิน

๔๓๕,๗๖๑ บาท

การดำเนินงานก่อสร้างเริ่มแต่ ๑ มกราคม ๒๔๘๔ การก่อสร้างแล้วเสร็จ และกระทำพิธีเปิดเมื่อ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๘๖

ตามบันทึกดังกล่าว ศาลฎีกาตามโครงการจะอยู่ชั้นเหนือสุดของศาลแพ่ง แต่เมื่อก่อสร้างศาลอาญาและศาลอุทธรณ์ขึ้นก่อนศาลแพ่ง ศาลฎีกาได้มารวมอาศัย อยู่ในตึกที่สร้างใหม่นี้เป็นการชั่วคราว ศาลอาญา (กรุงเทพฯ) เมื่อสร้างเสร็จตาม นี้แล้ว ยังใช้เป็นที่พักการตลอดมา

กิจการของศาลส่วนอาญา

กิจการของศาลส่วนอาญา ก่อนที่จะประกาศใช้ประมวลกฎหมายลักษณะอาญา นับแต่เริ่มตั้งศาลพระราชอาญาใน ร.ศ. ๑๑๑ จนถึงจะประกาศใช้ประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗ ช่วงระยะเวลาดังกล่าวมีเสนาบดีกระทรวงยุติธรรม ๓ พระองค์ คือ

๑. พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ (ภายหลังทรงกรมเป็นกรมพระสวัสดิวัตน์วิเศษ) ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ร.ศ. ๑๑๑ ถึง ร.ศ. ๑๑๓

๒. กรมหลวงพิชิตปรีชากร ตั้งแต่วันที่ ๒๒ ตุลาคม ร.ศ. ๑๑๓ ถึง ร.ศ. ๑๑๕

๓. พระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ (ทรงกรมเป็นกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์)

กิจการของศาลอาญาจึงแยกเป็นสามสมัย ดังต่อไปนี้

ก. สมัยพระองค์เจ้าสวัสดิโสภณทรงเป็นเสนาบดี

แม้ว่าจะได้จัดตั้งกระบวนยุติธรรมขึ้นใน พ.ศ. ๒๔๓๔ และตั้งศาลพระราชอาญาขึ้นพร้อมกับให้อำนาจชำระความนครบาลมารวมในศาลพระราชอาญาแล้วก็ตาม จักนั้นอีกปีเดียวมีประกาศกรมพระนครบาล ให้มีอำนาจชำระความพิจารณาสอบสวนโจรผู้ร้าย ให้เจ้ากรม ปลัดกรม เป็นตระลาการ พิจารณาพิพากษาคดีในศาลกองตระเวนได้ต่อไปอีก (เลียงคำว่าศาลนครบาล) กำหนดโทษเข็ญ ๕๐ ทีลงมา โทษไม่ถึงจำคุก แต่จะตีตราตั้งแต่ ๖ เดือนลงมา หรือปรับไม่เกิน ๒ ชั่ง ประกาศลงวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ร.ศ. ๑๑๑

ในประกาศฉบับนี้มีข้อควรสังเกต คือ คำว่า คุณ กับ ตราบ มีความหมายต่างกัน คำว่า คุณ คือ ที่คุณขงนักโทษตั้งแต่มีขมโทษถึงอุกฤษโทษ กำหนดคุมขังตั้งแต่ ๖ เดือนขึ้นไป ขึ้นต่อกองมหันตโทษ

ตราง เป็นที่คุมขังนักโทษชั้นลหุโทษ กำหนดคุมขังตั้งแต่ ๖ เดือนลงมาขึ้น
ต่อกองลหุโทษ และมีอธิบายในพระราชบัญญัติปัจจุบัน เล่ม ๑ ว่าโทษในคุกนั้นต้อง
ใส่พวกคอกและเพิ่มโซ่ตรวนอีกด้วย

ดังนั้นก็เล็งเห็นแล้วว่า กรมพระนครยังเพียรพยายามยึดอำนาจการพิจารณา
พิพากษาคดีอาญาไว้ กระทรวงยุติธรรมได้ติดต่อเป็นผลให้มีพระราชบัญญัติจัดการ
ศาลในสนามสถิตย์ยุติธรรม ร.ศ. ๑๑๑ ประกาศในวันสิ้นปี คือวันที่ ๓๑ มีนาคม
ร.ศ. ๑๑๑ ให้ยกเลิกกรมรับฟ้อง ให้คดีทั้งหมดมาขึ้นฟ้องต่อศาลสถิตย์ยุติธรรม จัด
ตั้งศาลโปสิสภา (ต่อมาเรียกโปริสภาหรือศาลแขวง) ขึ้น ยกเลิกศาลกองตระเวน
ให้ศาลโปสิสภาหรือโปริสภาขึ้นต่อกระทรวงยุติธรรม นับว่าเป็นการโอนอำนาจกัน
อีกครั้งหนึ่ง

กล่าวถึงศาลพระราชอาญาซึ่งตั้งพร้อมกับตั้งกระทรวงยุติธรรม แต่มีคดีที่
รับโอนมาจากศาลกรมต่าง ๆ มากครั้งค้างทับถมอยู่ รับโอนมาครั้งแรกตามบัญชีถึง
๑,๒๘๑ คดี แม้จะเริ่มกิจการศาลพระราชอาญาขึ้นใหม่ แต่ก็ต้องชำระความเก่า
ควบคู่กับความใหม่ พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ องค์เสนาบดีองค์แรกได้กราบบังคมทูล
ขยายกิจการศาลยุติธรรมรวมทั้งศาลส่วนอาญาเพื่อให้ได้ส่วนสัมพันธ์กับคดีความ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชหัตถเลขา ลงวันที่ ๓ มิถุนายน ร.ศ.
๑๑๑ ความว่า

“เมื่อได้เห็นบัญชีซึ่งรวบรวมมาเช่นนี้ ก็ให้เกิดความสังเวชเป็นหนักหนา
การที่จัดใหม่ เป็นของที่พิจารณาได้เร็วสะดวก จะเป็นการระงับความร้อนรนทั้ง
ปวงนี้ได้ เป็นการดียิ่งนัก แต่ความเก่าค้างมากถึงเพียงนี้ น่าที่จะต้องเพิ่มศาลอีก
เสียเป็นแน่แล้ว... ฯลฯ...”

โดยเฉพาะศาลพระราชอาญานั้น เสนาบดีกราบบังคมทูลว่า “ข้าพระพุทธ-
เจ้ามีความร้อนใจมากกว่าทุกศาล เพราะความมากกว่าทุกศาล แลเป็นความที่จำจะ
ต้องพิจารณาดลอดถึงสืบโดยมาก สำนวนยืดยาวเป็นความสำคัญยิ่งนัก เกรงว่า
กำลังพระนเรนดิบัญญัติกิจที่จะฉลองพระเดชพระคุณไปไม่ให้ค้างค้างจะไม่ได้ ฯลฯ
ข้าพระพุทธเจ้าเห็นด้วยเกล้าฯ ว่า ตำแหน่งอธิบดีผู้พิพากษาในศาลพระราชอาญา
นี้ มีหน้าที่หนักหนัดเหน็ดเหนื่อยสำคัญกว่าตำแหน่งอื่นทั้งปวงในสนามสถิตย์ยุติธรรม
จำจะต้องเป็นผู้มีบรรดาศักดิ์สูงแลประกอบด้วยความสามารถและความเชื่อถือของ

คนที่เป้นความด้วย จึงจะทำการให้สำเร็จได้... ฯลฯ...” หนังสือกราบบังคมทูลฉบับนี้ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ร.ศ. ๑๑๑

ตามหนังสือข้างต้นนี้ ความแสดงว่าสมัยเริ่มตั้งศาลพระราชอาญา พระนเรศวรมหาราช (แดง) ทำการเป็นผู้พิพากษาอยู่เท่านั้น การเลือกหาตัวผู้ที่จะดำรงตำแหน่งอธิบดีศาลพระราชอาญานั้น ยังขอรับพระราชทานพระราชดำริอยู่ และโดยเหตุที่มีคดีความมากมาตั้งแต่เริ่มตั้งศาลพระราชอาญาขึ้นเองในการตราพระราชบัญญัติจัดการศาลในสนามสถิตย์ยติธรรม ร.ศ. ๑๑๑ ดังกล่าวมาแล้ว จึงโปรดเกล้าให้ตั้งศาลราชทัณฑ์พิเนทเพิ่มขึ้นอีกศาลหนึ่ง เพื่อพิจารณาตัดสินอาญาซึ่งยังเหลือค้างค้างอยู่ในศาลพระราชอาญาให้ศาลทั้งสองนี้แบ่งคดีกันขึ้นชำระทั้งคดีเก่าคดีใหม่

ความปรากฏต่อมาในเดือนกันยายน ร.ศ. ๑๑๓ ว่า ผู้ดำรงตำแหน่งอธิบดีศาลราชทัณฑ์พิเนท คือ พระยาธรรมสารเนติ อธิบดีศาลพระราชอาญา คือ พระยาธรรมสารนิติ (แดง ซึ่งเลื่อนบรรดาศักดิ์มาจากพระนเรศวรมหาราชขึ้นเอง)

อนึ่ง ควรจะบันทึกให้ปรากฏไว้ในประวัติแห่งศาลส่วนอาญาเกี่ยวกับชาวต่างประเทศ อันบังเกิดขึ้นในสมัยพระองค์เจ้าสวัสดิโสภณทรงดำรงตำแหน่งเสนาบดีคดีดังกล่าว คือ ในเดือนพฤษภาคม ร.ศ. ๑๑๒ พระยอดเมืองขวาง (ข้า ต้นสกุลยอดเพชร) ข้าหลวงไทยแคว้นคำเกิด คำม่วน ต่อสู้ขัดขวางกองทหารฝรั่งเศส ที่เข้ายึดเมืองดังกล่าว ทำให้เมอซีเออร์ ไกรสกรูแรงชาวฝรั่งเศสถึงตาย และมีคดีอื่นทำนองเดียวกันนี้ที่ทุ่งเชียงคำก่อนคดีนี้อีกด้วย รัฐบาลฝรั่งเศสเรียกร้องให้พิจารณาโทษตามสนธิสัญญาทางพระราชไมตรีที่ได้ทำต่อกัน ว่าด้วยคนในบังคับสยามกระทำผิดกฎหมายต่อคนในบังคับฝรั่งเศส บันทึกนี้จึงกล่าวแต่โดยย่อเพราะเป็นคดีการเมืองที่ไม่ควรแก่การวิจารณ์ ฝ่ายไทยได้ตราพระราชบัญญัติตั้งศาลรับสั่งพิเศษ ประกาศลงวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ร.ศ. ๑๑๒ ตั้งให้

๑. กรมหลวงพิชิตปรีชากร	เป็นอธิบดีผู้พิพากษา
๒. พระยาสิทธิราชเดโชไชย	ผู้พิพากษารอง
๓. พระยาอภัยรณฤทธิ์	ผู้พิพากษารอง
๔. พระยาเทเวศร์วงษ์วิวัฒน์	ผู้พิพากษารอง
๕. พระยาธรรมสารนิติ	ผู้พิพากษารอง
๖. พระยาธรรมสารเนติ	ผู้พิพากษารอง
๗. พระยาฤทธิรงค์ธเนศ	ผู้พิพากษารอง

ดำเนินการพิจารณาคดีนี้ ฟังทราบด้วยว่ากรมหลวงพิชิตปรีชากร ขณะนั้นทรงดำรงตำแหน่งข้าหลวงใหญ่ต่างประเทศองค์มนตรีลาวกา (อุบล) อยู่ ศาลรับสั่งพิเศษชุดนี้พิจารณาพิพากษาเสร็จก่อนสิ้นปีนั้นเองโดยพิพากษายกฟ้อง รัฐบาลฝรั่งเศสไม่พอใจในผลแห่งคำพิพากษานั้น ได้อ้างข้อความแห่งสนธิสัญญาทางพระราชไมตรีขึ้นอีก ให้จัดตั้งศาลอันมีตระกูลฝ่ายไทยและฝรั่งเศสผสมกัน จึงได้มีประกาศลงวันที่ ๒ พฤษภาคม ร.ศ. ๑๑๓ ตั้งผู้พิพากษาฝ่ายฝรั่งเศส ๓ นาย ฝ่ายไทย ๒ นาย (ซึ่งไม่มีผู้พิพากษาชุดเดิมในศาลรับสั่งร่วมด้วย) ร่วมกันพิจารณาคดีใหม่ ผลคดีปรากฏในปลาย ร.ศ. ๑๑๓ อันเป็นสมัยกรมหลวงพิชิตปรีชากรทรงเป็นเสนาบดี ดังจะกล่าวต่อไปข้างหน้า

ข. สมัยกรมหลวงพิชิตปรีชากรทรงเป็นเสนาบดี

วันที่ ๒๒ ตุลาคม ร.ศ. ๑๑๓ กรมหลวงพิชิตปรีชากรทรงดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมสืบแทนพระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ งานแรกที่ทรงจัดคือการปรับปรุงราชการศาล เริ่มด้วยให้ย้ายพระยาธรรมสารเนติจากตำแหน่งอธิบดีศาลราชทัณฑ์พิเนทไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ ให้พระยาธรรมสารวิทย์จากศาลคดีต่างประเทศไปดำรงตำแหน่งอธิบดีศาลราชทัณฑ์พิเนท ควรทราบในที่นี้ด้วยว่าทั้งศาลราชทัณฑ์พิเนทและศาลพระราชอาญา มีผู้พิพากษารวมทั้งอธิบดีด้วย เพียง ๖ คน เท่านั้น ต่อมาพระยาธรรมสารเนติถึงแก่กรรมในศกนั้นเอง องค์เสนาบดีกราบบังคมทูลขอตั้งพระเกษมสุขการีแทนไปพลางก่อน และในที่สุดโปรดเกล้าฯ ให้พระณรงค์วิจิต เป็นอธิบดีศาลพระราชอาญา

ยุบเลิกศาลราชทัณฑ์พิเนท ล่วงมาถึง ร.ศ. ๑๑๔ กรมหลวงพิชิตปรีชากรเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมทรงเห็นว่าการมีศาลราชทัณฑ์พิเนทไว้พิจารณาความอาญาเช่นเดียวกับศาลพระราชอาญานั้น เป็นการขัดข้องสิ้นเปลืองโดยใช่เหตุ ทรงดำริจะยุบเลิกเสียดังเหตุผลที่ปรากฏในหนังสือกราบบังคมทูล ดังนี้

ที่ ๑๔๓/๑๓๗๕๐

ศาลาว่าการกระทรวงยุติธรรม
วันที่ ๔ มกราคม รัตนโกสินทร์ ศก ๑๑๔

ขอเดชะ ฝ่าล่องธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้า กรมหลวงพิชิตปรีชากร ขอพระราชทานกราบบังคมทูล
พระกรุณาทราบฝ่าล่องธุลีพระบาท

ด้วย เมื่อครั้งพระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ ยังทรงพระยศ
ตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมอยู่นั้น เหนด้วยเกล้าฯ ว่าความอาญาของเก่า
ค้างค้างอยู่มากจึงได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระบรมราชานุญาตตั้ง
ศาลราชทัณฑ์พิเนทขึ้นอีกศาลหนึ่งสำหรับพิจารณาความอาญามีหน้าที่เจ้าพนักงาน
เหมือนอย่างศาลพระราชนิพนธ์ จึงได้ทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน
พระบรมราชานุญาตออกประกาศตั้งศาลราชทัณฑ์พิเนท ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม ร.ศ.
๑๑๑ นั้นแล้ว

บัดนี้ ข้าพระพุทธเจ้าคิดด้วยเกล้าฯ เห็นว่าการที่แยกศาลพิจารณาความ
อาญาเป็น ๒ ศาล ดังนี้ ราชการที่ทำอยู่ถึงทำไปนั้นก็มิได้มีคุณประโยชน์อยู่บ้าง แต่
เป็นการยากลำบากแก่แห่งหลบลึกความรับผิดชอบแก่กัน ทั้งเปลืองพระราชทรัพย์
เบี้ยหวัดเงินเดือนให้แก่เจ้าพนักงานผู้น้อย ๆ ในหน้าที่ต่าง ๆ อีกด้วย

เพราะเหตุนี้ ข้าพระพุทธเจ้า ขอรับพระราชทานพระมหากรุณาบารมีปก-
เกล้ารับพระราชทานยกเลิกศาลราชทัณฑ์พิเนทมารวมอยู่ในศาลพระราชนิพนธ์
เป็นศาลเดียวพิจารณาความอาญาทั้งปวง มีอธิบดีศรีนครบาลผู้ใหญ่คนหนึ่ง แล
ผู้พิพากษาตามอัตรา ฯลฯ

เป็นผลให้มีประกาศยกเลิกศาลราชทัณฑ์พิเนทมารวมอยู่ในศาลพระราชนิพนธ์
อาญา ประกาศลงวันที่ ๔ มกราคม ร.ศ. ๑๑๔

อนึ่งในสมัยกรมหลวงพิชิตปรีชากรทรงดำรงตำแหน่งเสนาบดี มีการเปลี่ยน-
แปลงระบบยุติธรรมที่กล้าตัดสินใจพระทัยอยู่หลายข้อ เช่นเมื่อได้ประกาศใช้พระราช-
บัญญัติลักษณะพยาน ร.ศ. ๑๑๓ แล้วได้มีคำสั่งเสนาบดีที่ ๘/๑๒๐๑๖ ลงวันที่
๑๐ พฤศจิกายน ร.ศ. ๑๑๔ ให้ยกเลิกตำแหน่งตระลาการ ผู้พิจารณา และนายเวร
เปลี่ยนวิธีให้ผู้พิพากษาพิจารณาความเองแล้ว ไม่จำเป็นต้องมีตำแหน่งนั้นต่อไป
นอกจากนั้นได้มีการแก้ไขการลงโทษอันล้าสมัย ประกาศให้ลงโทษจำขังแทนโทษทวน
(โทษเขี่ยน) ประกาศ ณ วันที่ ๑๓ มกราคม ร.ศ. ๑๑๔ พระราชบัญญัติยกเลิกวิธี

พิจารณาโจรผู้ร้ายตามจารีตนครบาล ประกาศลงวันที่ ๑ มีนาคม ร.ศ. ๑๑๕ ก่อนที่เสนาบดีพระองค์นี้จะทรงลาออกจากตำแหน่งเพียง ๒ วัน เป็นต้น

ข้อสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การออกประกาศกำหนดโทษผู้แพคดีมีโทษหลวงกล่าวให้เข้าใจง่ายคือ เมื่อจำเลยคดีอาญาต้องคำพิพากษาว่ามีความผิดแล้วสมัยเดิมนับแต่กฎหมายตราสามดวงเป็นต้นมา เมื่อศาลพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยไม่เคยมีกฎหมายกำหนดโทษขั้นสูงต่ำไว้ ในคำพิพากษาก็ไม่มีกำหนดโทษไว้เช่นเดียวกัน คงว่าไว้แต่ให้ประหารชีวิตหรือจำคุกไว้เท่านั้น ถ้าเป็นโทษจำคุก ต่อเมื่อใดผู้พิพากษาเห็นสมควร จึงจะนำความขึ้นกราบบังคมทูลฯ ขอให้ทรงพระกรุณาปล่อยตัวไป ทว่าพระราชอาณาเขตจะมีจำเลยมากเพียงใด เป็นการหนักเหลือวิสัยต่อองค์พระมหากษัตริย์ที่ทรงรับเรื่องราวเพียงใด กรมหลวงพิชิตปรีชากรทรงพิจารณาแล้วประกาศให้ข้าหลวงพิเศษในหัวเมืองต่าง ๆ กำหนดโทษจำเลยในคำพิพากษาคดีอาญาทุกคดีไป เป็นการเปลี่ยนแปลงธรรมเนียมเดิม เป็นผลดีแก่ทุกฝ่าย ประกาศลงวันที่ ๒๑ ตุลาคม ร.ศ. ๑๑๕

ส่วนคดีเรื่องพระยอดเมืองขวางเป็นจำเลย ซึ่งได้ตั้งคณะตุลาการผสมฝรั่งเศสไทยขึ้นพิจารณาคดีใหม่ในสมัยเสนาบดีพระองค์ก่อนนั้น เนื่องจากองค์คณะตุลาการผสมมีผู้พิพากษาที่เป็นฝรั่งเศส ๓ คน ฝ่ายไทยเพียง ๒ คน ผลคดีจึงปรากฏในเดือนมีนาคม ร.ศ. ๑๑๓ ว่าพระยอดเมืองขวางมีความผิดให้จำคุก ๒๐ ปี ผลคดีเช่นนี้คนไทยทั้งชาติรู้สึกอย่างไรในสมัยนั้น เห็นได้จากประวัติท่านเจ้าพระยาหินทรศากดิ์ธำรง (เพ็ง เพ็ญกุล) ว่าท่านเจ้าพระยาได้ชักชวนผู้ที่รู้จักคุ้นเคย เรียไรทำตรวนด้วยทองคำเพื่อจำจองพระยอดเมืองขวางผู้ต้องโทษตามคำพิพากษานั้น

นอกเหนือไปจากการปรับปรุงศาลยุติธรรมในหลายด้านดังที่กล่าวมาแล้ว กรมหลวงพิชิตปรีชากรยังได้ทรงกวัดข้นเรื่องความค้างชำระตามกลไกรต่าง ๆ ที่ขัดข้องทุกอย่างเท่าที่ทรงทราบ นับแต่ให้ยกศาลราชทัณฑ์พิเนทมารวมกับศาลพระราชอาญา เลิกตำแหน่งตุลาการ ผู้พิจารณาและนายเวรเสียดังได้กล่าวมาแล้ว คดีความก็มีได้ลดน้อยลงไปเท่าที่ควร จึงทรงจัดการต่อไปอีก ๓ ชั้น ดังต่อไปนี้

๑. ทรงเป็นต้นคิดตราพระราชกำหนดตั้งศาลรับสั่งพิเศษ สำหรับชำระสะสางคดีความที่มีโทษหลวงชั้นเก่าซึ่งค้างอยู่ ณ ศาลพระราชอาญาในกรุงเทพฯ ทั้งปวง ลงวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ร.ศ. ๑๑๔ ตั้งกรรมการพิเศษขึ้น ๓ กอง แยกชำระ

ความค้างเป็นกรวด่วน มีข้อสังเกตว่า ได้ให้มิสเตอร์เก็ก ปาตริก ที่ปรึกษากฎหมาย ขณะนั้นเป็นกรรมการด้วย กะว่าจะให้แล้วเสร็จใน ๓ เดือน แม้องค์เสนาบดีก็ทรง เป็นกรรมการในกองที่ ๒ ด้วย บทบัญญัติตามพระราชกำหนดนี้ ให้อำนาจคณะกรรมการศาลรับสั่งอย่างกว้างขวาง ข้อ ๕ แห่งพระราชกำหนดนี้มีว่า เมื่อพิจารณา ความเก่าเรื่องใด เห็นว่าจำเลยต้องชังมานานพอสมควร หรือเกินสมควรแล้ว ก็ไม่ ต้องชำระต่อไป ให้ปล่อยตัวไปได้เลย ดังนี้เป็นต้น

๒. ทรงดำริให้ตราพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความมีโทษสำหรับใช้ไปพลาง ก่อน ร.ศ. ๑๑๕ มีข้อความเพียง ๔๐ มาตรา เพื่อเร่งรัดการพิจารณาคดีอาญาที่ ค้างค้างอยู่มาก

๓. ออกกฎเสนาบดี ลงวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ร.ศ. ๑๑๕ เร่งรัดเวลาทำการ ของผู้พิพากษาทั้งปวงเพื่อให้ชำระคดีได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

ตามพระประวัติ กรมหลวงพิชิตปรีชากร (พระองค์เจ้าศักดานุชยุคล ต้น สกุล คัคณางค์) มิได้ทรงเล่าเรียนวิชากฎหมายในต่างประเทศแต่ประการใด เพียง แต่ทรงเข้ารับการศึกษาในสำนักพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระเทววัชรินทร์ ผู้บัญชาการศาลรับสั่ง แต่พระปฏิภาณมีอยู่ประจำพระองค์จึงทรงรับความรู้ทาง นิติศาสตร์ได้มากเป็นพิเศษ ประกอบด้วยความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว รับผิดชอบใน งานอย่างมั่นคง จึงทรงรับราชการด้านปกครองและด้านยุติธรรมได้เป็นอย่างดียิ่ง ดังพรรณนามา

ค. สมัยกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ทรงเป็นเสนาบดี

พระนามในกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์เป็นที่ทราบที่เคารพของนักนิติศาสตร์ ในประเทศไทยอย่างสูงสุด ในฐานะองค์ปฐมาจารย์ผู้ทรงสั่งสอนวิชากฎหมายโดย ตรง ทรงปรับปรุงประมวลกฎหมายทั้งสาขาสารบัญญัติและวิธีสบัญญัติให้ทันสมัย อย่างประเทศอารยะทั้งปวง อันเป็นผลให้เป็นข้ออ้างเจรจายกเลิกสิทธิสภาพนอก อาณาเขต คือยกเลิกศาลต่างประเทศได้ทั้งหมดในกาลต่อมา ข้อเขียนในที่นี้จำกัด เพียงเท่าที่พระองค์ท่านทรงจัดการให้เป็นผลอย่างไรต่อคดีส่วนอาญา ข้อเขียนใน ที่นี้จำกัดเพียงเท่าที่พระองค์ท่านทรงจัดการให้เป็นผลอย่างไรต่อคดีส่วนอาญา และ ในศาลส่วนอาญา พระกรณียกิจอันได้ทรงปฏิบัติมีโดยย่อตามลำดับ นับแต่ทรงดำรง ตำแหน่งเสนาบดี วันที่ ๓ มีนาคม ร.ศ. ๑๑๕ ดังต่อไปนี้

๑. เมื่อปลายสมัยกรมหลวงพิชิตปรีชากรทรงดำรงตำแหน่งเสนาบดี ได้ประกาศกำหนดโทษผู้แพคดีมีโทษหลวงในศาลหัวเมืองมาแล้ว กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ทรงเห็นว่า วิธีการกำหนดโทษเช่นนั้นควรมีในศาลสถิตย์ยุติธรรมในกรุงเทพฯ ด้วย เมื่อทรงรับตำแหน่งเสนาบดีได้ ๗ วัน จึงมีประกาศสำหรับสนามสถิตย์ยุติธรรมจะกำหนดโทษผู้แพคดีมีโทษหลวง ลงวันที่ ๑๐ มีนาคม ร.ศ. ๑๑๕ มีข้อความให้ศาลกำหนดโทษจำเลยผู้ต้องคำพิพากษาว่ากระทำความผิดลงไว้ทุกคดี แต่เนื่องจากสมัยนั้นยังไม่มีประมวลกฎหมายอาญา องค์เสนาบดีได้รวบรวมอัตราโทษตามที่ทรงเห็นสมควรไว้เป็นแบบแผน ดังนี้

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม
[www.library.coj.go.th]

กำหนดจำคุก

กำหนดจำคุกที่ศาลวางทุกวันนี้ ทราบได้พอเป็นประมาณ ได้ทำบัญชีไว้ว่า
เท่านั้นปี ๆ คือเป็นกำหนดอย่างแรง ตามธรรมดาน้อยกว่านั้น และถ้ามีข้ออะไร
เป็นพิเศษมากกว่านั้นก็มีมากน้อยเพียงไรนั้น แล้วแต่ผิดอย่างร้ายฤาอย่างเบา มี
ข้อผ่อนโทษข้อกรุณาฤาไม่ตามกฎหมายลักษณะอาญาธรรมดา ทุกวันนี้มีพระราช-
บัญญัติใหม่ก็มีข้อบ่งโทษเสมอ ต่อไปนั้นว่าแต่ที่ยังไม่มีบ่ง

ขบถ ประหารชีวิต และริบราชบาท

รับสินบล ๓ ปี

ทำเงินแดง ๗ ปี

ฆ่าคนตายโดยตั้งใจ ประหารชีวิต

ฆ่าคนตายโดยทำร้ายสาหัส แต่ไม่ได้ตั้งใจให้ถึงตาย ๑๕ ปี

ฆ่าคนตายโดยไม่ตั้งใจ ๕ ปี

ทำร้ายเนื้อตัวคน ๑ ปี แผลสาหัส ๓ ปี

ทำร้ายเนื้อตัวคนด้วยอาวุธเครื่องมือ ๓ ปี แผลสาหัส ๗ ปี

แผลสาหัสโดยตั้งใจจะให้ตาย ๑๐ ปี

วางยาพิษไม่ถึงตาย ๑๐ ปี

ลักเด็ก (ไม่ใช่ลักภรรยา) ๕ ปี

ปล้นทำร้ายเจ้าทรัพย์ ๒๐ ปี (ธรรมดา ๑๕ ปี)

ปล้น ๑๒ ปี (ธรรมดา ๑๐ ปี)

กันเือกเอาทรัพย์ ๗ ปี

ข่มขืนเอาทรัพย์ ๗ ปี

ตีชิง ๗ ปี

แย่งชิง ๕ ปี

วิ่งราว ๔ ปี (ธรรมดา ๓ ปี)

ย่องเบา ๓ ปี

รับของโจร บ่อย ๆ ๓ ปี ครั้งเดียว ๑ ปี

ตั้งใจทำร้ายทรัพย์ ๓ ปี

วางเพลิง ๑๐ ปี (กฎหมายมีถึงให้ประหารชีวิต)
ปลอมตราปลอมลายมือ ๕ ปี

๒. เนื่องจากระบบการศาลสมัยนั้นยังไม่มีบทบัญญัติห้ามฟ้องซ้ำ คู่ความที่ได้ฟ้องร้องกันในศาลปรีศภาแล้ว ไม่พอใจในคำพิพากษา ได้นำคดีมาฟ้องยังศาลพระราชอาญาและศาลแพ่งอีกต่อไปเป็นที่เดือดร้อนเพราะไม่มีที่สิ้นสุด จึงมีประกาศห้ามมิให้คู่ความเก็บเอาคดีที่ศาลปรีศภาตัดสินแล้วมาฟ้องต่อศาลแพ่ง ศาลอาญา หากคู่ความไม่พอใจในคำพิพากษาศาลปรีศภาให้ฟ้องอุทธรณ์ต่อไป ประกาศลงวันที่ ๓๐ มกราคม ร.ศ. ๑๑๖

๓. ปรับปรุงวิธีพิจารณาความอาญา โดยพระราชบัญญัติเพิ่มเติมวิธีพิจารณาความอาญา ศก ๑๒๐ ประกาศใช้วันที่ ๒๘ เมษายน ร.ศ. ๑๒๐ ว่าด้วยเหตุออกหมายจับ เหตุราษฎรฟ้องร้องข้าราชการ และใน ร.ศ. ๑๒๖ ได้มีพระราชบัญญัติเพิ่มเติมวิธีพิจารณาความอาญากลับหนึ่ง ว่าด้วยให้อำนาจพนักงานอัยการฟ้องเรียกทรัพย์คืนได้ในคดีลักทรัพย์ แย่งชิง วิ่งราว ปล้นทางบก ทางน้ำ กันโจก ฉ้อโกง ยกยอกทรัพย์ และรับของโจร โดยพนักงานอัยการไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล ข้อความตอนนี้เป็นต้นบัญญัติที่ใช้มาถึงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในปัจจุบันด้วย

๔. เพื่อบรรเทาจำนวนคดีความในชั้นอุทธรณ์และชั้นฎีกา มีพระราชบัญญัติอุทธรณ์ ร.ศ. ๑๒๓ กำหนดโทษและทุนทรัพย์ที่จะอุทธรณ์ ฎีกาได้ตามลำดับ

๕. ในที่สุดได้มีประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗ เป็นประมวลกฎหมายอาญฉบับแรกในประเทศไทย ดังได้กล่าวไว้ในท้ายความแห่งบทที่ ๑ แล้วรัฐบาลไทยยังสามารถประกาศใช้พระธรรมนูญศาลยุติธรรม ร.ศ. ๑๒๗ ได้ทันในปีเดียวกันนั้นด้วย ความเร่งรีบทำการทั้งนี้ เหตุผลข้อหนึ่งในจำนวนหลายข้อก็คือพยายามปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัย เพื่อให้พันธุธิดสภาพนอกอาณาเขตหรือเพื่อให้ได้เอกราชทางการศาลนั่นเอง

ข้อสังเกตบางประการในพระธรรมนูญศาล ร.ศ. ๑๒๗ เกี่ยวกับคดีส่วนอาญามีว่า เมื่อตั้งกระทรวงยุติธรรมคราว ร.ศ. ๑๑๐ นั้น ได้รวมศาลนครบาล ศาลอาญานอกเข้าร่วมกันเป็นศาลพระราชอาญาแล้ว เหตุใดต้องมาบัญญัติไว้ในพระธรรมนูญศาล ร.ศ. ๑๒๗ มาตรา ๓ เป็นอย่างเดียวกันอีก ข้อนี้มีเหตุผลว่า เอาความเดิมมาบัญญัติไว้ให้แจ้งชัดแสดงการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นของศาล

ยุติธรรมเพื่อเป็นผลในการขอเลิกสนธิสัญญาเกี่ยวกับสิทธิสภาพนอกอาณาเขตนั้นเอง
อนึ่ง ปรากฏในที่หลายแห่งว่าคดีที่ต้องพิจารณาที่ศาลกงสุลก็ดี คดีเกี่ยวกับ
คนต่างประเทศก็ดี ที่บางแห่งเรียกศาลนั้น ๆ ว่า ศาลต่างประเทศก็มี ศาลคดีต่าง-
ประเทศก็มี มีผู้สงสัยว่าเป็นคนละศาลกันมีหน้าที่ต่างกันอย่างไร คำตอบมีตาม
ประกาศเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ร.ศ. ๑๒๗ ประกาศลงวันที่ ๙ กรกฎาคม
ร.ศ. ๑๒๘ ว่า ศาลต่างประเทศและศาลคดีต่างประเทศ คือศาลเดียวกัน ที่ถูกให้
เรียกว่าศาลคดีต่างประเทศ

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม
[www.library.coj.go.th]

บทสรุป

กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์จำเป็นต้องทรงพันทำแหน่งเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมไปตั้งแต่วันที่ ๒๗ มกราคม ร.ศ. ๑๒๗ ด้วยเหตุพระอนามัยจะรับงานหนักเช่นในกระทรวงนี้สืบไปได้ด้วยยาก นับแต่ล่วงสมัยแห่งพระองค์ท่านแล้ว กิจการปรับปรุงประมวลกฎหมายที่เป็นหลักใหญ่ เช่นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และพระธรรมนูญศาลก็ได้สำเร็จลงทั้งสิ้นใน พ.ศ. ๒๔๗๘ ด้วยลักษณะการทำงานเร่งเวลาผู้มีความสำนึกในชาติของตน ประารถนาจะให้เป็นอย่างเดียวกับต่างประเทศให้พ้นจากสิทธิสภาพนอกอาณาเขต อันลิดรอนอธิปไตยทางศาลของประเทศไทยมาช้านานตั้งแต่ พ.ศ. ๒๓๙๘ (สมัยรัชกาลที่ ๔)

มีข้อสังเกตว่า ในพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ซึ่งประกาศใช้ใน พ.ศ. ๒๔๗๘ เรียกชื่อ ศาลอาญา แทนชื่อศาลพระราชอาญา และไม่มีชื่อศาลคดีต่างประเทศในพระธรรมนูญศาลยุติธรรมอีกต่อไป แต่เนื่องจากการเจรจาทำสัญญาเสมอภาคยังดำเนินไปไม่สำเร็จ รัฐบาลไทยจึงจำต้องตราพระราชบัญญัติว่าด้วยการพิจารณาพิพากษาคดีบางประเภทชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๗๘ เพื่อใช้พิจารณาคดีต่างประเทศที่ยังค้างชำระอยู่ เมื่อวันที่ ๒๗ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๑ ได้มีการแลกเปลี่ยนสัตยาบันสนธิสัญญาเสมอภาคกับประเทศฝรั่งเศสเป็นชาติสุดท้าย จึงมีการโอนคดีที่เกี่ยวกับคนในบังคับอังกฤษและคนในสังกัดชาติฝรั่งเศสไปยังศาลธรรมดาเมื่อวันที่ ๓ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๒ เอกราชทางการศาลของประเทศจึงมีโดยบริบูรณ์นับแต่บัดนั้น ก็เนื่องด้วยคดีอาญาเป็นแผนกหนึ่งในศาลคดีต่างประเทศอยู่ด้วย

ชื่อศาลอาญา มีขึ้นตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ซึ่งประกาศใช้ใน พ.ศ. ๒๔๗๘ ราชการศาลอาญาดำเนินการสืบต่อจากศาลพระราชอาญาเพราะเป็นศาลเดียวกัน ราชการและคดีความมีมากขึ้นทุกปี ตัวตึกที่ทำการต้องแยกชอยเป็นห้องพิจารณาให้มากที่สุด แม้จะขอใช้ตึกที่ทำการเดิมของศาลแขวงพระนครเหนือเป็นห้องพิจารณาเพิ่มเติมอีกก็หาพอแก่การไม่ เมื่อย้อนไปพิจารณาถึงพระราชปรารภในคราวยุบเลิกศาลราชทัณฑ์พิเณมมารวมกับศาลพระราชอาญา ครั้ง ร.ศ. ๑๑๔ นั้น พระราชปรารภมีข้อความว่า

“ถ้าแลสืบไปภายหน้ามีความพระราชอาญาฤาความแพ่งคั่งค้างมากกว่ากำลังแลเวลาที่ผู้พิพากษาจะทำการแต่ศาลเดียวให้แล้วสำเร็จไปไม่ได้ ก็ให้อธิบดีผู้พิพากษาใหญ่ในศาลพระราชอาญา ฤาศาลแพ่งปรึกษาหารือกับเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมจัดแบ่งแยกตัวผู้พิพากษาในศาลนั้น ๆ ออกเป็นสองศาลฤาสามศาลเป็นกอง ๆ ทำการพิจารณาคดีความที่มีมากนั้น กว่าที่จะสำเร็จล่วงแล้วไปได้ให้ทันกำหนดเวลาอันควรจะได้แล้วได้ ฯลฯ”

อาคารศาลอาญาซึ่งอยู่ติดกับอาคารกระทรวงยุติธรรม เปิดทำการมาเป็นเวลา ๓๐ ปีเศษ ปรากฏว่าคับแคบไม่เพียงพอกับปริมาณคดีที่เพิ่มขึ้น กระทรวงยุติธรรมจึงได้ขยับขยายให้ใช้อาคารศาลแขวงพระนครเหนือเดิม ซึ่งตั้งอยู่ที่ถนนหน้าหีบเผยผังตรงข้ามกับอาคารศาลอุทธรณ์และศาลอาญา เป็นอาคารเพิ่มเติมและจัดตั้งศาลอาญารับขึ้นต่างหากอีกศาลหนึ่ง ต่อมาปรากฏว่าจำนวนคดีในกรุงเทพมหานครได้เพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว และเป็นอุปสรรคแก่ศาลอาญาที่จะพิจารณาพิพากษาคดีให้สำเร็จล่วงไปโดยเรียบร้อยและรวดเร็วได้ กระทรวงยุติธรรมจึงได้ทำการก่อสร้างอาคารศาลอาญาขึ้นใหม่ บนที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทย ซึ่งกระทรวงยุติธรรมได้เช่ามาจำนวน ๔๐ ไร่ และได้ทำพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารที่ทำการศาลอาญา เมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๒ ตรงกับวันพุธขึ้น ๗ ค่ำ เดือน ๕ ปีมะเส็ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ์ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์มาทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารที่ทำการ โดยเริ่มทำการก่อสร้างเมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๑ ในสมัยที่นายสอาด ปิยวรรณ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม นายสวัสดิ์ โชติพานิช ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงยุติธรรม นายกิติ บุรพวรรณ ดำรงตำแหน่งอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา และในวันที่ ๓๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งตรงกับวันจันทร์ แรม ๑๒ ค่ำ เดือน ๔ ปีมะแม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ์ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์มาทรงประกอบพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลอาญาอย่างเป็นทางการ ซึ่งได้ก่อสร้างเป็นอาคาร ๑๔ ชั้น ขนาด ๑๐๒ บัลลังก์ ตามแบบของกรมโยธาธิการ กระทรวงมหาดไทย ดึกอาคารกว้าง ๕๐.๖๐ เมตร ยาว ๑๓๕.๘๓ เมตร เป็นเงิน

ค่าก่อสร้างทั้งสิ้น ๔๑๖,๑๘๒,๔๐๒ บาท ในสมัยที่นายประภาศน์ อวยชัย ดำรง
ตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม นายประเสริฐ บุญศรี ดำรงตำแหน่ง
ปลัดกระทรวงยุติธรรม นายสกล เหมือนพะวงศ์ ดำรงตำแหน่งอธิบดีผู้พิพากษา
ศาลอาญา

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม
[www.library.coj.go.th]

วรา ไวยหงษ์, “ประวัติศาลอาญา”, ที่ระลึกในการเสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีเปิดอาคารศาลอาญา
ธนบุรี (กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองธรรม, ๒๕๒๕), หน้า ๖๕-๑๐๒

อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา

๕ เมษายน พ.ศ. ๒๔๔๐ (ร.ศ. ๑๑๖)	ขุนหลวงพระยาไกรสี (เปล่ง เภากระ)
พ.ศ. ๒๔๔๐ - ๒๔๗๓	ศาลพระราชอาชญา
พ.ศ. ๒๔๗๔	ไม่ปรากฏหลักฐาน
พ.ศ. ๒๔๗๖	พระยานิติศาสตร์ไพศาลย์ ศาลพระราชอาชญา
พ.ศ. ๒๔๗๖	พระยาลัดพลีธรรมประคัลภ์ ศาลพระราชอาชญา และศาลคดีต่างประเทศ
พ.ศ. ๒๔๗๗ - ๒๔๘๑	พระมนูเวทย์วิมลนาท ศาลพระราชอาชญา ศาลอาญา (พ.ศ. ๒๔๗๕)
พ.ศ. ๒๔๘๒	พระยารักตประจิตธรรมจำรัส
พ.ศ. ๒๔๘๓	พระยาเลขาภิบาลธรรมวิทักษ์
พ.ศ. ๒๔๘๔	หลวงประสาธศุภนิติ
พ.ศ. ๒๔๘๕ - ๒๔๘๘	พระนิติธารณไพเศษ
พ.ศ. ๒๔๘๕ - ๒๔๘๗	พระนิติภักดิ์ประกันย์
พ.ศ. ๒๔๘๘ - ๒๕๐๐	หลวงวุฒิศักดิ์เนตินาท
พ.ศ. ๒๕๐๑	หลวงอาทรคดีราษฎร์
พ.ศ. ๒๕๐๒ - ๒๕๐๔	นายสว่าง เวทยวุฒิกกรรม วงษ์ศิริ
พ.ศ. ๒๕๐๕ - ๒๕๐๘	หลวงอรรถไพศาลศรี
พ.ศ. ๒๕๐๘ - ๒๕๐๙	นายชิต บุญยประภักดิ์
พ.ศ. ๒๕๑๐ - ๒๕๑๑	นายทองคำ จารุเหติ
พ.ศ. ๒๕๑๒ - ๒๕๑๕	นายโชค จารุจินดา
พ.ศ. ๒๕๑๖	นายชวน พูนคำ
พ.ศ. ๒๕๑๗	นายถนอม ครูไพศาล
พ.ศ. ๒๕๑๘ - ๒๕๒๐	นายพิชัย รัชตะนันท์
๑ ตุลาคม ๒๕๒๐	นายอุดม ทันท่วน
พ.ศ. ๒๕๒๑ - ๒๕๒๓	นายสงวน สิทธิไชย
พ.ศ. ๒๕๒๔ - ๓๐ กันยายน ๒๕๒๗	นายภิญโญ ธีรนิติ

- ๒ ตุลาคม ๒๕๒๗ - นายปรีชา พานิชวงศ์
๑ ตุลาคม ๒๕๒๘
๑ ตุลาคม ๒๕๒๘ - นายชูเชิด รักตะบุตร
๓๐ เมษายน ๒๕๒๙
๑ พฤษภาคม ๒๕๒๙ - นายกิติ บุรพวรรณ
๓๐ กันยายน ๒๕๓๑
๑ ตุลาคม ๒๕๓๒ - นายสุรัตน์ ศรีอนุพันธ์
๓๐ กันยายน ๒๕๓๑
๑ ตุลาคม ๒๕๓๒ - นายประมาณ ชันชื้อ
๓๐ กันยายน ๒๕๓๓
๑ ตุลาคม ๒๕๓๓ - นายเคียง บุญเพิ่ม
๓๐ กันยายน ๒๕๓๔
๑ ตุลาคม ๒๕๓๔ - ปัจจุบัน นายสกล เหมือนพะวงศ์

เดิมเรียก “ศาลพระราชอาญา” เปลี่ยนเป็น “ศาลอาญา” พ.ศ. ๒๕๓๙

เขตอำนาจศาลอาญา
ถนนรัชดาภิเษก กรุงเทพมหานคร ๑๐๙๐๐
โทร. ๕๕๑-๒๒๘๔-๓๐

๑. เขตพระนคร
๒. เขตดุสิต
๓. เขตบางซื่อ
๔. เขตบางรัก
๕. เขตบางเขน
๖. เขตดอนเมือง
๗. เขตจตุจักร
๘. เขตบางกะปิ
๙. เขตลาดพร้าว
๑๐. เขตปทุมวัน
๑๑. เขตปทุมวัน
๑๒. เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย
๑๓. เขตพระโขนง
๑๔. เขตคลองเตย
๑๕. เขตประเวศ
๑๖. เขตยานนาวา
๑๗. เขตสาทร
๑๘. เขตบางคอแหลม
๑๙. เขตสัมพันธวงศ์
๒๐. เขตพญาไท
๒๑. เขตราชเทวี
๒๒. เขตห้วยขวาง

รายนามข้าราชการศาลอาญา

อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา

นายสกล เหมือนพะวงศ์

รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา

นายสุรินทร์ นาควิเชียร

นายพิมล สมานิตย์

นายสมชาย รังสิกรรพุม

นายบุญอินทร์ ส่งเสริมสกุล

ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอาญา

นายสมิตร สุภาดุลย์

นายวีระศักดิ์ รุ่งรัตน์

นายธาดา กษัตินนท์

นายวิบูลย์ มีอาสา

นางจิระวรรณ ศิริบุตร

นายชัช ชลวร

นายจรัส บรมพันธ์ศรี

นางพัชรี ตั้งเจริญ

นางเปรมใจ กิตติคุณไพโรจน์

นายจรรยา อินทजार

นายประดิษฐ์ ทรงฤกษ์

นายศักดิ์ชัย ทศนชัยกุล

นายพินิจ บุญชาติ

นายทรงธรรม สุดสวาสดี

นายประจักษ์ เกียรติอนุพงศ์

นายรัตน์ กองแก้ว

นายศิริชัย จิระบุญศรี

นายคมวุฒ อินทรบุรี

นายประมูล สรรก้านเิด
 นายประเวศ อัครรัตน์
 นายนิพนธ์ สาครรัตน์
 นายประจวบ พัทธินันทรณ

**ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอาญารธนบุรี
 (ช่วยราชการศาลอาญา)**

นายตามจิต โสติดิธรรม

ผู้พิพากษาศาลอาญา

นายสุรศักดิ์ สุวรรณประกร
 นายพิชัย อภิชาติอำมฤต
 นายพงษ์ศักดิ์ วีระเสถียร
 นายไพรัช เกิดศิริ
 นายสุคนธ์ บุญประเสริฐ
 นายรุ่ง เรืองโรจน์

ผู้พิพากษาประจำกระทรวง (ช่วยราชการศาลอาญา)

นายสมเกียรติ เจริญสวรรค์
 นายณพรัตน์ สหิตประเสริฐ
 นายพลศักดิ์ พุกพงษ์จันทร์
 นายกฤตพงศ์ เอี่ยมวรเมธ
 นายมงคล อดทนดี
 นางพรรณราย อักษรรัตน์นันท
 นายรังสิชัย บรรณกิจวิจารณ์
 นายมนตรี จิตรวิวัฒน์
 นายธรรมบุญ พิตยาภรณ์
 นางสาวอรุณี กระจำแสง
 นายณภาศักดิ์ เล้าภาภรณ์
 นางสาวสมจิตต์ สุขกมลวัฒนา
 นางปิยนันท์ พันธุ์ชนะวานิช
 นางสาวสกุลรัตน์ อัครวิรุฬหการ

นางสาวอัญญา งามสิริพร

นางสาวสุจิตรา โพทะยะ

ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอาญา

นายธานี สิงหนาท

นายสมนึก เมืองคำ

นายนุชา เอี่ยมวิศิษฐ์

นายเลิศชาย จิระชาติ

นางสาวมาลี เตชะจันทะ

นายพงษ์ศักดิ์ ตระกูลศิลป์

นายธีรพล จันทวงศ์

นางสาวไข่มุกด์ พาสนงภิญโญ

นายนิรัตน์ พุกาญจนานนท์

นายวิโรจน์ แยมใส

นายจุมพล ภิญโญสินวัฒน์

นายวศิน ศิลป์ไชย

นายชัยชนะ กิจทวีปวัฒน์

นายสมชาย พวงภู

นายสุชาติ ชาติปัญญาวุฒิ

นายเมธี เมฆประยูร

นายเนเรศ กลิ่นสุคนธ์

นายสม กุมชาด

นายมงคล พันธุ์พัก

นายสบเกียรติ วัฒนถาวร

นายสมพงศ์ เผือกประดิษฐ์

นายมีชัย เตชะชาญ

นางสาวอรทัศน์ ไหมกิจเหมา

นายจิตรกร พัฒนาศิริ

นายทรงเดช ผดุงพัฒน์ไธม

นายณัฐพร สายสุวรรณ

นายพฤตินัย ทศนัยพิทักษ์กุล

นายเฉลิมพล ชอบธรรม

นายสิทธิชัย สีสาสี

นายสมชาย กิจนพศรี

นายพงศธร เหมทานนท์

นายสิทธิชัย จิรวัดนันท์

นางสาวบุษยา แยมเกตุ

นายอำนาจ เ็นยิ่ง

นายสาโรช ทาสวัสดิ์

นายวศิน กุรุพันธ์พาณิชย์

นายประวิทย์ อธิชัยวัฒนา

นายฐานิต ศิริจันทร์สว่าง

นายชัยวัฒน์ วิสานนท์

นายประโลม คเชนทร์

นายทณงศักดิ์ ดุลยกาญจน์

นายสายโชค ศรีทอง

นายพิสุทธิ์ สุวบุญประภักดิ์

นายจงศักดิ์ ผดุงทรัพย์

นายวิทยา บุญชัยวัฒนา

นายสุพัฒน์ ลอยชูศักดิ์

นายสรรพวิทย์ ตูวิเชียร

นายวิรัตน์ อนันต์พิพัฒน์

นายอมร ศิลปวิวัฒน์

นายอุเทน วิภาณรัตน์

นายวิชัย ชำนาญการค้า

นางสาวยุวิสสรชญา ยกชีว

นางสาวอินทิรา ฉิวรัมย์

นายมนินทร์ สมทอง

นายพีรพร ทศนางกูร

นายเกียรติ แก้วตระกูลพงษ์
นายวราคมน์ เลี้ยงพันธ์
นางสาวอภิญญา แพทย์พงษ์
นายวิรัตน์ เกษมทรัพย์

เลขานุการศาลอาญา

นายก่องพงศ์ สุวรรณจุฑะ

จำศาลอาญา

นายสุเทพ พรหมสกุล

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม
[www.library.coj.go.th]

ศาลาข้าราชการกลาง

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
[www.library.coj.go.th]

นายปิ่นทิพย์ สุจริตกุล
อธิบดีผู้พิพากษาศาลฎีกาชั้นอากรกลาง

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
[www.library.coj.go.th]

รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลภาษีอากรกลาง

นายสันติ หักกราล
รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลภาษีอากรกลาง

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
[www.library.coj.go.th]

ประวัติศาสตร์ภาษีอากรกลาง*

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๔ คณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบให้แต่งตั้งคณะกรรมการกำกับการจัดทำแผนพัฒนาศาลและกระทรวงยุติธรรม เพื่อดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาศาลและกระทรวงยุติธรรมให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๒๙ คณะกรรมการดังกล่าวได้แต่งตั้งคณะกรรมการวางแผนจัดระบบศาลและวิธีพิจารณาความของศาลชั้นชุดหนึ่ง มีนายจำรัส เขมะจารุ อธิบดีผู้พิพากษาศาลแรงงานกลาง (ตำแหน่งขณะนั้น) เป็นประธานคณะอนุกรรมการฯ คณะอนุกรรมการฯ ดังกล่าวได้เสนอรายงานต่อคณะกรรมการกำกับการจัดทำแผนฯ ว่า มีคดีแพ่งบางประเภท เช่น คดีภาษีและคดีพาณิชย์ เป็นคดีที่มีลักษณะพิเศษต้องการความรวดเร็วในการพิจารณาพิพากษา บทกฎหมายที่เกี่ยวข้องมีความยุ่งยาก ทั้งผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีจะต้องมีความรอบรู้ในด้านธุรกิจ การพาณิชย์ การบัญชี ฯลฯ ด้วย และการใช้กฎหมายวิธีพิจารณาเกี่ยวกับกฎหมายเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานที่เคร่งครัดอย่างเดียวกับคดีธรรมดา หรือให้ผู้พิพากษาซึ่งต้องพิจารณาคดีอื่นด้วยเป็นผู้พิจารณา ทำให้การพิจารณาล่าช้าติดขัด ไม่อำนวยความสะดวกแก่วงจรธุรกิจการค้าได้ดีพอ จึงสมควรที่จะจัดตั้งศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาเฉพาะคดีภาษีและเฉพาะคดีพาณิชย์ขึ้นในลักษณะศาลชำนาญพิเศษ และได้ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาษีอากรและพาณิชย์และวิธีพิจารณาคดีภาษีอากรและพาณิชย์ พ.ศ. เสนอให้คณะกรรมการกำกับการจัดทำแผนฯ พิจารณาด้วย ผู้ที่เป็นกำลังร่างสำคัญคือ นายสมบูรณ์ บุญภินนท์ อนุกรรมการท่านหนึ่ง

คณะกรรมการกำกับการจัดทำแผนฯ พิจารณาแล้วเห็นชอบ และได้บรรจุโครงการจัดตั้งศาลภาษีอากรและพาณิชย์ ไว้ในแผนพัฒนาศาลและกระทรวงยุติธรรม ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๒๙) ซึ่งต่อมาโครงการนี้ได้รับการบรรจุไว้ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๕) (พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๒๙) ด้วย

* สรรพชญ วิจิตชลชัย, “ประวัติความเป็นมาของการจัดตั้งศาลภาษีอากร” ที่ระลึกในพิธีเปิดทำการศาลภาษีอากรกลาง วันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๒๙

ต่อมาเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๒๔ นายมารุต บุนนาค รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ได้ส่งร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาษีอากรฯ ไปยังคณะรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๒๔ ลงมติรับหลักการและให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาโดยให้พิจารณาด้วยว่า

๑. สมควรมิให้ผู้พิพากษาสมทบในศาลภาษีอากรและพาณิชย์หรือไม่

๒. สมควรแยกเป็นกฎหมายจัดตั้งศาลภาษีอากรและกฎหมายจัดตั้งศาลพาณิชย์ออกจากกัน โดยในชั้นแรกนี้ให้มีการจัดตั้งศาลภาษีอากรก่อนหรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๗) ได้ประชุมพิจารณาร่างกฎหมายฉบับนี้ครั้งแรกเมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๒๔ โดยกระทรวงยุติธรรมได้มอบหมายให้นายสรพรเพชญ วิฑิตชลชัย ผู้พิพากษาประจำกระทรวง (ตำแหน่งขณะนั้น) เป็นผู้ชี้แจง นอกจากนี้ยังมีผู้แทนกระทรวงการคลัง ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ และผู้แทนกรมอัยการ เข้าร่วมชี้แจงด้วย

กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๗ ได้ตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้แล้วมีความเห็นในเบื้องต้นสรุปได้ว่า

๑. คดีพาณิชย์เป็นคดีระหว่างผู้ประกอบการพาณิชย์กับบุคคลทั่วไป จึงเป็นคดีระหว่างเอกชนซึ่งรัฐเป็นผู้ใช้อำนาจบังคับ จึงเห็นว่าไม่สมควรรวมคดีพาณิชย์และคดีภาษีอากรไว้ในศาลเดียวกันเพราะมีลักษณะและวิธีพิจารณาคดีแตกต่างกัน

๒. คดีพาณิชย์มีลักษณะไม่แตกต่างจากคดีแพ่งโดยทั่วไปเท่าใดนัก จึงไม่สมควรที่จะตั้งศาลพาณิชย์ขึ้นต่างหากจากศาลแพ่ง

๓. คดีภาษีอากรมีลักษณะพิเศษเพราะเป็นข้อพิพาทระหว่างรัฐกับเอกชนสมควรมีวิธีพิจารณาคดีภาษีอากรเป็นพิเศษ ส่วนการจะให้มีการพิจารณาคดีโดยจัดตั้งเป็นศาลภาษีอากรขึ้นมาใหม่หรือจะจัดตั้งเป็นแผนกภาษีอากรขึ้นในศาลที่มีอยู่แล้วนั้น เป็นปัญหาเกี่ยวกับนโยบายและหลักการซึ่งคณะรัฐมนตรีสมควรเป็นผู้วินิจฉัย

๔. ปัญหาว่าควรมิผู้พิพากษาสมทบหรือไม่นั้น สำหรับศาลภาษีอากรเห็นว่าจะไม่น่าจะไม่สมควร เพราะอาจมีปัญหาในด้านความเป็นกลางของผู้พิพากษาสมทบซึ่งขึ้นอยู่กับ การแต่งตั้ง เพราะผู้พิพากษาสมทบต้องเป็นบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในด้านภาษีอากรที่มาจากพ่อค้าหรือเอกชนอื่น ความเอนเอียงย่อมจะมีได้ นอกจากนั้นในต่างจังหวัดก็อาจจะหาผู้พิพากษาสมทบที่มีคุณสมบัติที่ต้องการได้ยาก

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ส่งความเห็นดังกล่าวไปยังคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาทบทวนร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาทบทวนร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้อีกครั้งหนึ่งและมีมติเห็นชอบด้วยกับความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาข้อที่ ๑ และ ๒ ส่วนที่เกี่ยวกับคดีภาษีอากรนั้นมีมติเห็นชอบในหลักการที่จะให้จัดตั้งศาลภาษีอากรและวิธีพิจารณาคดีภาษีอากรขึ้นเป็นพิเศษ และในช่วงเวลาระหว่างดำเนินการจัดตั้งศาลภาษีอากรนั้น ให้จัดตั้งแผนกคดีภาษีอากรขึ้นในศาลที่มีอยู่แล้วโดยใช้วิธีพิจารณาคดีพิเศษไปพลางก่อน ส่วนเรื่องการมีผู้พิพากษาสมทบในศาลภาษีอากรหรือไม่ และถ้าควรมีจะสมควรกำหนดคุณสมบัติอย่างไรให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ร่วมกับกระทรวงยุติธรรม และกระทรวงการคลัง พิจารณาแล้วดำเนินการต่อไปได้

เมื่อเดือนมกราคม ๒๕๒๕ กรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๗ ได้เริ่มประชุมเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาษีอากรฯ อีกครั้งหนึ่ง และเนื่องจากร่างเดิมที่กระทรวงยุติธรรมเสนอไปนั้นเป็นร่างที่จัดตั้งศาลภาษีอากรและพาณิชย์เมื่อคณะรัฐมนตรีตัดคดีพาณิชย์ออกไปจึงเหลือแต่ศาลภาษีอากรเท่านั้น ที่ประชุมมีความเห็นว่าการยกร่างควรถือร่างเดิมเป็นหลัก และกรรมการร่างกฎหมายจะพิจารณาหลักการก่อนแล้วจึงมอบให้เลขานุการกรรมการร่างกฎหมายยกร่างร่วมกับผู้แทนกระทรวงยุติธรรม สำหรับในเรื่องรูปแบบของศาลนั้นที่ประชุมมีความเห็นว่าควรจะต้องต่างจากร่างเดิมไปบ้างเนื่องจากได้ตัดส่วนที่เกี่ยวกับคดีพาณิชย์ออก ดังนั้นจึงไม่ควรจัดตั้งเป็นแผนกในศาลจังหวัด เพราะถ้าจัดตั้งเป็นแผนกในศาลจังหวัดก็ต้องใช้ผู้พิพากษาในศาลจังหวัดนั้น และคำพิพากษาคดีภาษีนี้จะอนุญาตให้อุทธรณ์ข้ามชั้นไปยังศาลฎีกาเลย ถ้าเป็นแผนกอยู่ในศาลจังหวัดก็อาจทำให้ประชาชนเห็นผลที่แตกต่างกันระหว่างคดีภาษีกับคดีประเภทอื่น และจะมีลักษณะในทำนองที่ว่าแผนกใหญ่ (มีอำนาจ) กว่าศาล จึงควรจัดรูปแบบแบบศาลแรงงานกลางที่จัดตั้งแล้วหรือศาลปกครองที่กำลังจะจัดตั้ง นั่นคือมีศาลภาษีอากรกลางในกรุงเทพฯ ส่วนในต่างจังหวัดมีศาลภาษีอากรจังหวัด (ซึ่งอาจมีเขตอำนาจครอบคลุมเขตการปกครองหลายจังหวัด) จะเปิดทำการต่อเมื่อมีคดีภาษีอากรจำนวนมาก เนื่องจากคดีภาษีอากรในต่างจังหวัดมีน้อยมากในชั้นแรกจึงควรให้ศาลภาษีอากรกลางมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีภาษีอากรทั่วราชอาณาจักรโดยให้ยื่นฟ้องต่อศาลจังหวัดก็ได้ และอยู่ในดุลพินิจของศาลภาษีอากรกลางที่จะนั่งพิจารณาพิพากษา ณ ศาลภาษีอากรกลาง

หรือ ณ ศาลจังหวัดนั้นก็ได้ กับให้ศาลภาชีอากรกลางมีอำนาจสั่งให้ศาลจังหวัดดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ อันมิใช่เป็นการชี้ขาดข้อพิพาทแห่งคดีแทนได้

นอกจากนั้นกรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๗ ได้พิจารณาหลักการในประเด็นเรื่องผู้พิพากษาสมทบในศาลภาชีอากรด้วย ซึ่งในประเด็นนี้ผู้แทนกระทรวงการคลังแถลงว่าไม่ควรให้ผู้พิพากษาสมทบในศาลภาชีอากร จึงเป็นการสอดคล้องกับความเห็นของกระทรวงยุติธรรม กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๗ จึงมีมติว่าไม่มีผู้พิพากษาสมทบในศาลภาชีอากร

อีกประเด็นหนึ่งที่ผู้แทนกระทรวงการคลังได้หยิบยกขึ้นมาในชั้นร่างกฎหมายก็คือ การดำเนินคดีในศาลภาชีอากรนั้นหากให้ทางเจ้าหน้าที่ของกระทรวงการคลัง ซึ่งมีคุณวุฒินิติศาสตร์บัณฑิต เนติบัณฑิตได้มีสิทธิในการว่าคดีในทางคดีแทนพนักงานอัยการหรือร่วมกับพนักงานอัยการก็จะเป็นประโยชน์ เพราะเหตุที่คดีภาชีล่าช้าโดยที่พนักงานอัยการมีส่วนอยู่ด้วยก็มีบ้าง นอกจากนั้นในบางครั้งก็มีการขัดแย้งในเรื่องความเห็นระหว่างพนักงานอัยการกับเจ้าหน้าที่กระทรวงการคลัง ในประเด็นข้อนี้ผู้แทนกรมอัยการและกรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๗ ไม่เห็นด้วยกับความเห็นของผู้แทนกระทรวงการคลัง โดยให้ความเห็นว่าพนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจในการแก้ต่างว่าต่างคดีแพ่งแทนรัฐ หากยินยอมให้เจ้าหน้าที่ของกระทรวงการคลังก็อาจเป็นแบบอย่างให้แก่เจ้าหน้าที่ของกระทรวงทบวงกรมอื่น ๆ ที่จะขออำนาจในลักษณะเช่นเดียวกันนี้

กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๗ ได้ตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาชีอากรฯ เสร็จเมื่อเดือนมิถุนายน ๒๕๒๕ และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ส่งไปยังคณะรัฐมนตรี ในคราวประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๒๕ ลงมติเห็นชอบด้วยตามร่างพระราชบัญญัติที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ตรวจพิจารณาเสร็จแล้ว และให้เสนอสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไป

ต่อมาเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๒๖ มีการยุบสภา ทำให้ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาชีอากรฯ ต้องตกไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และได้มีเลือกตั้งทั่วไปใหม่เมื่อเดือนเมษายน ๒๕๒๖ ซึ่งต่อมาได้มีการแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีชุดใหม่ขึ้นมีนายพิภพ อະสีติรัตน์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม กระทรวงยุติธรรมก็ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาชีอากรฯ ไปยังคณะรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่งเมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๒๖ โดยถือตามร่างที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาให้

แก้ไขเพิ่มเติม และคณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบด้วยแล้ว ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาล
ภาชีอากรฯ รอการบรรจุวาระจนกระทั่งได้รับการพิจารณาในการประชุมของสภา
ผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๖/๒๕๒๘ (สมัยสามัญ) เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๒๘ โดย
ลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ และตั้งกรรมาธิการวิสามัญขึ้น
คณะหนึ่งเพื่อพิจารณากำหนดการแปรญัตติภายใน ๗ วัน

คณะกรรมการได้เลือกนายพิภพ อะสีติรัตน์ เป็นประธานและได้พิจารณา
โดยมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขร่างเดิมเพียง ๒ เรื่อง เรื่องแรกคือ ตัดความใน (๒) ของ
มาตรา ๓ ที่ว่า “แสดงปณันต์ตามกฎหมายว่าด้วยยานัตถุ” ออก ทั้งนี้เนื่องจาก
ปี พ.ศ. ๒๕๒๗ ได้มีการยกเลิกการจัดเก็บแสดงปณันต์และให้มีการจัดเก็บใน
ลักษณะของภาษีสรรพสามิตตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิตแทน ส่วนอีก
เรื่องได้แก่ การแก้ไขมาตรา ๒๕ ซึ่งเป็นจำนวนทุนทรัพย์ที่ต้องห้ามในการอุทธรณ์
ข้อเท็จจริงโดยแก้ไขจากร่างเดิม “หนึ่งแสนบาท” เป็น “ห้าหมื่นบาท” คณะกรรมา-
ธิการได้พิจารณาเสร็จและส่งไปให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาในวาระ ๒ และวาระ
๓ ต่อไป ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๑๑/๒๕๒๘ (สมัยสามัญ) วัน
พฤหัสบดีที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๒๘ ที่ประชุมได้ลงมติเห็นชอบและให้เสนอวุฒิสภา
เพื่อพิจารณาต่อไปในคราวประชุมวุฒิสภาชุดที่ ๔ ครั้งที่ ๙/๒๕๒๘ (สมัยสามัญ)
วันศุกร์ที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๒๘ ที่ประชุมได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับหลักการแห่งร่าง
พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาชีอากรและวิธีพิจารณาคดีภาชีอากร พ.ศ. ๒๕๒๘
ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว และให้ส่งคณะกรรมการปกครองพิจารณา
กำหนดการแปรญัตติภายใน ๓ วัน คณะกรรมการปกครองได้ประชุมพิจารณา
ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เมื่อวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๒๘ และให้ความเห็นชอบโดย
ไม่มีการแก้ไข ต่อมาวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๒๘ วุฒิสภาได้มีมติเห็นชอบกับร่าง
พระราชบัญญัตินี้ในวาระที่ ๒, ๓ และให้นำกราบบังคมทูลเพื่อทราบลงพระปรมา-
ภิไธยประกาศบังคับใช้เป็นกฎหมายต่อไป

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาชีอากรและวิธีพิจารณาคดีภาชีอากร พ.ศ.
๒๕๒๘ ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม ๑๐๒ ตอนที่ ๑๒๐ ลง
วันที่ ๕ กันยายน ๒๕๒๘

ในส่วนที่เกี่ยวกับการดำเนินการตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ คือการจัดตั้ง
แผนกคดีภาชีอากรขึ้นในศาลแพ่งภายในกำหนด ๒๔๐ วัน นับแต่วันที่พระราช-

บัญญัติดังกล่าวมีผลใช้บังคับ กระทรวงยุติธรรมจึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่งเพื่อทำหน้าที่ในเรื่องนี้ เรียกว่า “คณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งและเปิดทำการแผนกคดีภาชีอากรในศาลแพ่ง” โดยมีอธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่งในขณะนั้นเป็นประธานกรรมการ คณะกรรมการดังกล่าวได้พิจารณาเตรียมการในเรื่องต่าง ๆ เช่น จัดหาและปรับปรุงอาคารสถานที่ทำการร่างกฎ ระเบียบ ข้อกำหนด ข้อบังคับ และแบบพิมพ์ต่าง ๆ ตลอดจนวางแนวทางสรรหาและอบรมบุคลากรสำหรับแผนกคดีภาชีอากรที่จะจัดตั้งขึ้น และได้เปิดทำการแผนกคดีภาชีอากรขึ้นในศาลแพ่งเมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๒๙ โดยมีท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นประธาน

เนื่องจากคณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งแผนกคดีภาชีอากรในศาลแพ่งได้พิจารณาเห็นว่า ควรที่จะมีการจัดตั้งศาลาภาชีอากรขึ้นโดยเร็ว เพราะการที่มีแผนกคดีภาชีอากรอยู่ในศาลแพ่งเป็นการอย่างหนึ่งแก่ศาลแพ่ง เพื่อให้บรรลุถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้กระทรวงยุติธรรมจึงได้จัดตั้งและเปิดทำการศาลาภาชีอากรกลางในวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๒๙ โดยให้ใช้อาคารที่ทำการศาลแขวงพระนครเหนือ (ถนนพิษณุโลก เขตดุสิต) เดิมไปพลางก่อน ส่วนอาคารที่ทำการถาวรนั้นให้ก่อสร้างที่ถนนรัชดาภิเษก ต่อมาเมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๓๒ ศาลาภาชีอากรกลางได้ย้ายที่ทำการจากอาคารที่ทำการศาลแขวงพระนครเหนือ (ถนนพิษณุโลก เขตดุสิต) ไปเปิดทำการใหม่ ณ อาคารศาลแขวงพระนครเหนือ ถนนรัชดาภิเษก และในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ อาคารศาลแพ่ง (ใหม่) ถนนรัชดาภิเษก ได้ดำเนินการก่อสร้างเสร็จสิ้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ศาลาภาชีอากรกลางจึงได้ย้ายที่ทำการอีกครั้งหนึ่ง จากอาคารศาลแขวงพระนครเหนือไปยังอาคารศาลแพ่ง (ใหม่) ถนนรัชดาภิเษกและเปิดทำการในวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๓๕ จนกระทั่งปัจจุบัน

เขตอำนาจศาลาภาชีอากร

ศาลาภาชีอากรตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลาภาชีอากรฯ มี ๒ ศาล คือศาลาภาชีอากรกลาง และศาลาภาชีอากรจังหวัด สำหรับศาลาภาชีอากรกลางจัดตั้งขึ้นแล้วในกรุงเทพมหานคร มีเขตอำนาจตลอดกรุงเทพมหานคร จังหวัดสมุทรปราการ สมุทรสาคร นครปฐม นนทบุรีและปทุมธานี ส่วนศาลาภาชีอากรจังหวัดยังมิได้จัดตั้ง มาตรา ๖ บัญญัติว่าจะจัดตั้งขึ้นในจังหวัดใดให้กระทำโดยพระราชบัญญัติ และ

ศาลภาษีอากรจังหวัดอาจครอบคลุมเขตการปกครองหลายจังหวัดก็ได้ การที่ยังไม่จัดตั้งศาลภาษีอากรจังหวัดเพราะคดีภาษีอากรในต่างจังหวัดยังมีน้อย เพื่อให้บุคคลในท้องที่ต่าง ๆ กันตลอดราชอาณาจักรได้รับผลจากกฎหมายจัดตั้งศาลภาษีอากรเท่าเทียมกัน จึงมีบทเฉพาะกาล (มาตรา ๓๓) บัญญัติว่า ในระหว่างที่ศาลภาษีอากรจังหวัดยังมิได้เปิดทำการในท้องที่ใด ให้ศาลภาษีอากรกลางมีเขตอำนาจในท้องที่นั้นด้วยอันเป็นผลให้ศาลภาษีอากรกลางมีเขตอำนาจตลอดราชอาณาจักร

คดีในเขตกรุงเทพฯ จังหวัดสมุทรปราการ สมุทรสาคร นครปฐม นนทบุรี และปทุมธานี โจทก์จะต้องยื่นคำฟ้องที่ศาลภาษีอากรกลางโดยตรง ส่วนคดีที่เกิดขึ้นนอกเขตอำนาจดังกล่าวโจทก์จะยื่นฟ้องที่ศาลภาษีอากรกลางโดยตรงหรือที่ศาลจังหวัดแห่งท้องที่ที่จำเลยมีภูมิลำเนาก็ได้ ในกรณีที่โจทก์ยื่นฟ้องต่อศาลจังหวัดแห่งท้องที่ที่จำเลยมีภูมิลำเนาให้ศาลจังหวัดแจ้งไปยังศาลภาษีอากรกลาง เมื่อศาลภาษีอากรกลาง พิจารณา ณ ศาลจังหวัดแห่งท้องที่นั้น หรือกำหนดให้นั่งพิจารณาพิพากษา ณ ศาลภาษีอากรกลาง สดแล้วแต่ศาลภาษีอากรกลางจะเห็นสมควร

ศาลภาษีอากรมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งในส่วนที่เกี่ยวกับภาษีอากรได้แก่

๑. คดีอุทธรณ์คำวินิจฉัยของเจ้าพนักงาน หรือคณะกรรมการตามกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร เช่น

๑.๑ คดีอุทธรณ์คำวินิจฉัยของคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ตามประมวลรัษฎากร และตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิตฯ

๑.๒ คดีอุทธรณ์คำชี้ขาดของคณะเทศมนตรีตามพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดินฯ

๑.๓ คดีอุทธรณ์คำวินิจฉัยของผู้ว่าราชการจังหวัดตามพระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ฯ และพระราชบัญญัติภาษีป้ายฯ

๒. คดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิเรียกร้องของรัฐในหนี้ค่าภาษีอากร กล่าวคือหน่วยงานที่มีหน้าที่เรียกเก็บภาษีอากรของรัฐฟ้องเรียกค่าภาษีอากรที่เอกชนไม่ยอมชำระ

๓. คดีพิพาทเกี่ยวกับการขอคืนค่าภาษีอากร คือ กรณีที่เอกชนฟ้องเรียกเงินภาษีอากรที่ตนชำระไว้เกินจากหน่วยงานของรัฐ

๔. คดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามข้อผูกพันซึ่งได้ทำขึ้นเพื่อประโยชน์แก่การจัดเก็บภาษีอากร ได้แก่ กรณีที่บุคคลภายนอกเข้าผูกพันตนในการชำระหนี้ค่าภาษีอากรซึ่งผู้อื่นต้องชำระ เช่น นาย ก. เข้าค้ำประกันนาย ข. ในระหว่างนาย ข. อุทธรณ์การประเมินภาษีต่อเจ้าพนักงาน ดังนี้ หากนาย ข. ต้องชำระค่าภาษีอากร นาย ก. ผู้ค้ำประกันย่อมผูกพันร่วมรับผิดชอบชำระค่าภาษีอากรต่อรัฐ หากไม่ชำระรัฐมีอำนาจฟ้อง นาย ก. ต่อศาลภาษีอากรได้

๕. คดีที่มีกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลภาษีอากร คือนอกเหนือจากคดีทั้ง ๔ ประเภทข้างต้น หากมีกฎหมายกำหนดไว้ศาลภาษีอากรมีอำนาจพิจารณาพิพากษาได้

หากเป็นคดีอาญาที่เกี่ยวกับภาษีอากรแล้ว ศาลภาษีอากรไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษา ต้องขึ้นศาลธรรมดาตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม

รายนามผู้ที่เคยดำรงตำแหน่งอธิบดีผู้พิพากษาศาลภาษีอากรกลาง

๑. นายอัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง	พ.ศ. ๒๕๒๙ - ๒๕๓๐
๒. นายเสวก จันทร์ผ่อง	พ.ศ. ๒๕๓๐ - ๒๕๓๑
๓. นายสมศักดิ์ จูสวัสดิ์	พ.ศ. ๒๕๓๑ - ๒๕๓๒
๔. นายประวิทย์ ชัมภรัตน์	พ.ศ. ๒๕๓๓
๕. นายเดชา สุวรรณโณ	พ.ศ. ๒๕๓๓ - ๒๕๓๔
๖. นายปิ่นทิพย์ สุจริตกุล	พ.ศ. ๒๕๓๔ - ปัจจุบัน

รายนามข้าราชการศาลภาษีอากรกลาง

อธิบดีผู้พิพากษาศาลภาษีอากรกลาง

นายปิ่นทิพย์ สุจริตกุล

รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลภาษีอากรกลาง

นายสันติ ทักราล

ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลภาษีอากรกลาง

นายวรรณาท ภูมิถาวร

นายพลประสิทธิ์ ฤทธิ์รักษา

นายอภิชาติ สมบัติศิริ

นายบุญเพราะ แสงเทียน

นายอรรถสิทธิ์ ร่มไทรทอง

ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะช่วยราชการ

นายประจง พันธุ์ประสิทธิ์

ผู้พิพากษาศาลภาษีอากรกลาง

นายวีระศักดิ์ นิคมณี

นายตรีวดี สาขากร

ผู้พิพากษาช่วยราชการ

นายกรองเกียรติ คมสัน

นายชุตินันต์ โพธิเดช

นายสุทธินันท์ เสียมสกุล

นายวิทยา จิฎกาญจน์

นายปรัชญา โกไศยกานนท์

เลขานุการ

นายอำนาจ พวงชมพู

จำศาลภาษีอากรกลาง

นายสัมฤทธิ์ มีผล

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
[www.library.coj.go.th]

(สำเนา)
คำสั่งกระทรวงยุติธรรม
ที่ ๒๔๒/๒๕๓๓
เรื่อง ตั้งคณะทำงานเตรียมพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลอุทธรณ์
ศาลอุทธรณ์ภาค ๑ ศาลอุทธรณ์ภาค ๒ ศาลอุทธรณ์ภาค ๓
ศาลแพ่ง ศาลอาญา และศาลภาษีอากรกลาง

ด้วยคณะอนุกรรมการจัดพิธีวางศิลาฤกษ์และพิธีเปิดอาคารต่าง ๆ เนื่องในโอกาสครบ ๑๐๐ ปี กระทรวงยุติธรรม ได้มีมติให้ตั้งคณะทำงานเตรียมพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค ๑ ศาลอุทธรณ์ภาค ๒ ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ ศาลแพ่ง ศาลอาญา และศาลภาษีอากรกลาง

ฉะนั้น จึงตั้งคณะทำงานเตรียมพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค ๑ ศาลอุทธรณ์ภาค ๒ ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ ศาลแพ่ง ศาลอาญา และศาลภาษีอากรกลาง ดังนี้

๑. ปลัดกระทรวงยุติธรรม	เป็นประธานคณะทำงาน
๒. รองปลัดกระทรวงยุติธรรม
(ฝ่ายบริหาร)	เป็นรองประธานคณะทำงาน
๓. รองปลัดกระทรวงยุติธรรม
(ฝ่ายวิชาการ)	เป็นรองประธานคณะทำงาน
๔. รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์	เป็นคณะทำงาน
๕. รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์
ภาค ๑	เป็นคณะทำงาน
๖. รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์
ภาค ๒	เป็นคณะทำงาน
๗. รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์
ภาค ๓	เป็นคณะทำงาน
๘. รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่ง	เป็นคณะทำงาน

๙. รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา	เป็นคณะทำงาน
๑๐. รองอธิบดีผู้พิพากษา
ศาลาภาชีอากรกลาง	เป็นคณะทำงาน
๑๑. อธิบดีผู้พิพากษามาตร ๑	เป็นคณะทำงาน
๑๒. อธิบดีกรมบังคับคดี	เป็นคณะทำงาน
๑๓. เลขาธิการส่งเสริมงานตุลาการ	เป็นคณะทำงาน
๑๔. ผู้แทนสำนักพระราชวัง	เป็นคณะทำงาน
๑๕. ผู้แทนกรมโยธาธิการ	เป็นคณะทำงาน
๑๖. ผู้แทนกรมตำรวจ	เป็นคณะทำงาน
๑๗. ผู้พิพากษาหัวหน้า
ศาลแขวงพระนครเหนือ	เป็นคณะทำงาน
๑๘. ผู้อำนวยการกองคลัง
สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม	เป็นคณะทำงาน
๑๙. ผู้อำนวยการกองกลาง
สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม	เป็นคณะทำงาน
๒๐. ผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่
สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม	เป็นคณะทำงาน
๒๑. ผู้อำนวยการกองนโยบายและแผน
สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม	เป็นคณะทำงาน
๒๒. ผู้อำนวยการศูนย์บริการข้อมูลตุลาการ
สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม	เป็นคณะทำงาน
๒๓. นายวิชัย ชื่นชมพูนุท
ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์	เป็นคณะทำงานและ
เลขานุการ
๒๔. เลขานุการศาลอุทธรณ์	เป็นคณะทำงานและ
ผู้ช่วยเลขานุการ
๒๕. เลขานุการศาลอุทธรณ์ภาค ๑	เป็นคณะทำงานและ
ผู้ช่วยเลขานุการ
๒๖. เลขานุการศาลอุทธรณ์ภาค ๒	เป็นคณะทำงานและ
ผู้ช่วยเลขานุการ

๒๗. เลขานุการศาลอุทธรณ์ภาค ๓	เป็นคณะทำงานและ
ผู้ช่วยเลขานุการ
๒๘. เลขานุการศาลแพ่ง	เป็นคณะทำงานและ
ผู้ช่วยเลขานุการ
๒๙. เลขานุการศาลอาญา	เป็นคณะทำงานและ
ผู้ช่วยเลขานุการ
๓๐. เลขานุการ
ศาลาภาชีอารกกลาง	เป็นคณะทำงานและ
ผู้ช่วยเลขานุการ
๓๑. นายธนสิทธิ์ นิลกำแหง
ผู้พิพากษาประจำกระทรวง	เป็นคณะทำงานและ
ผู้ช่วยเลขานุการ
๓๒. ผู้อำนวยการกองออกแบบ
และก่อสร้าง
สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม	เป็นคณะทำงานและ
ผู้ช่วยเลขานุการ
๓๓. นายวิชัย ภูมิโคตรักษ์
เจ้าหน้าที่บริหารงานพัสดุ	เลขานุการ
เป็นคณะทำงานและ
ผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะทำงานชุดนี้มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการในด้านต่าง ๆ รวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อให้การเตรียมพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค ๑ ศาลอุทธรณ์ภาค ๒ ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ ศาลแพ่ง ศาลอาญา และศาลาภาชีอารกกลาง ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยทุกประการ และให้คณะทำงานรายงานผลการปฏิบัติงานให้คณะอนุกรรมการจัดพิธีวางศิลาฤกษ์และพิธีเปิดอาคารที่ทำการต่าง ๆ เนื่องในโอกาสครบ ๑๐๐ ปี กระทรวงยุติธรรมทราบเป็นระยะตามสมควรจนกว่าการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายจะแล้วเสร็จ
ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๓

ลงชื่อ สวัสดิ์ โชติพานิช

(นายสวัสดิ์ โชติพานิช)

ปลัดกระทรวงยุติธรรม

ประธานอนุกรรมการ

จัดพิธีวางศิลาฤกษ์และพิธีเปิดอาคารที่ทำการต่าง ๆ

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
[www.library.coj.go.th]

ขอขอบคุณ

คุณวิวัฒน์ ลิ้มขำพันธุ์
พุทธแสงธรรมสมาคม
คุณเฉลียว อยู่วิทยา
บริษัทวิญญู - มานัส แอนด์ แอสโซซิเอท จำกัด
บริษัท เอเชียนฟุตแวร์ จำกัด
สำนักกฎหมายเสรี สุวรรณภานนท์
คุณสำภา วงศ์ทองเหลือ และครอบครัว
คุณชูชาติ ศิลปรัตน์
สำนักงานบุญสมและมานิชทนายความ
คุณสุวัตร อภัยศักดิ์
สมาคมมิตรภาพไทย - จีน โดยคุณฉวน ลี้มโนมณฑ์
คุณศักดิ์ เวชประสิทธิ์
คุณประทุม ทองมี
คุณพระ คุณยานักบุญ
บริษัท รามผลก่อสร้าง (ประเทศไทย) จำกัด
บริษัท เมืองกาลเทค (ไทย) จำกัด
บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด
บริษัท บ้านฉางกรุ๊ป จำกัด
คุณประจักษ์ ใจเมือง
คุณอุดม จินดาสุข
ดีออกเตอร์สมศักดิ์ ลีสวัสดิ์ตระกูล

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม
[www.library.coj.go.th]

● ดำเนินงานพิมพ์โดย

อะเพช กราฟฟิค เซนเตอร์พรีนท์

ออฟฟิศ 155/289 ถนนจรัญสนิทวงศ์ จรัญฯ 92 แขวงบางอ้อ เขตบางพลัด กรุงเทพฯ 10700

